

1. ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Το παρόν τεύχος «Οδηγός Ωρίμανσης Δημοπράτησης» εντάσσεται στο συνολικό έργο «Πρότυπα Τεύχη Ελαχίστων Απαιτήσεων για Περιφερειακά Έργα». Στο τεύχος αυτό γίνεται καταγραφή, περιγραφή και χρονικός προγραμματισμός των προαπαιτούμενων ενεργειών, οι οποίες διασφαλίζουν την απρόσκοπτη εφαρμογή των όρων εκτέλεσης της σύμβασης ενός Περιφερειακού Δημόσιου Έργου με σύνηθες φυσικό αντικείμενο.

Σαν βασικές κατηγορίες έργων, ανάλογα με το χαρακτήρα τους και τις ενέργειες ωρίμανσης - αδειοδότησης που περιλαμβάνουν, προσδιορίζονται τα:

- Συγκοινωνιακά Έργα
- Υδραυλικά Έργα και Έργα Προστασίας περιβάλλοντος
- Λιμενικά Έργα
- Κτιριακά Έργα
- Λοιπά Έργα

Το θέμα των απαλλοτριώσεων, παρότι εντάσσεται ως κοινή δραστηριότητα στις ενέργειες ωρίμανσης των έργων, αναλύεται σε υπό-δραστηριότητες και εξετάζεται σε ξεχωριστή αυτόνομη ενότητα του παρόντος Οδηγού.

Κάθε βασική κατηγορία έργου χωρίζεται σε 1 έως 9 υποκατηγορίες κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφοροποιήσεις ως προς τις διαδικασίες ωρίμανσης για τα διάφορα είδη έργων που ανήκουν σε κάθε βασική κατηγορία (π.χ. στα Συγκοινωνιακά Έργα απαιτούνται άλλες διαδικασίες για τις αρτηρίες ταχείας κυκλοφορίας και άλλες για δασικούς δρόμους).

Για κάθε υποκατηγορία έργου αρχικά δίνονται, με τη μορφή συνοπτικών καταλόγων ελέγχου, οι αναγκαίες καθώς και οι προαιρετικές δράσεις ωρίμανσης. Επιπλέον, για τις ενέργειες ωρίμανσης των πλέον αντιπροσωπευτικών υποκατηγοριών έργων ανά κατηγορία αναλύονται, με τη μορφή κειμένου, οι σχετικές διαδικασίες, οι σχετικοί φορείς (εμπλεκόμενοι, γνωμοδοτούντες, συναρμόδιοι), καθώς και οι ισχύουσες διατάξεις. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στην ανάλυση των ενεργειών ωρίμανσης για έργα οδοποιίας, περιβάλλοντος, λιμενικά και κτιριακά έργα χρησιμοποιήθηκαν εδάφια από τους αντίστοιχους οδηγούς ωρίμανσης της ΜΟΔ κατάλληλα επικαιροποιημένα, σύμφωνα με την πρόσφατη νομοθεσία και τις σχετικές εγκυκλίους.

Με τη μορφή διαγραμμάτων GANTT, παρουσιάζονται τα στάδια υλοποίησης των ενεργειών ωρίμανσης, οι εκτιμώμενοι χρόνοι ολοκλήρωσης και η αλληλουχία τους ανά υποκατηγορία εξεταζόμενου έργου, καθώς και οι εμπλεκόμενοι φορείς ανά ενέργεια. Ειδική αναφορά γίνεται στο υποχρεωτικό ή μη κάθε δραστηριότητας, η ορθή ερμηνεία του οποίου οδηγεί σε συντόμευση και απλούστευση της συνολικής διαδικασίας ωρίμανσης. Τέλος, ο Οδηγός συμπληρώνεται με παραρτήματα που περιλαμβάνουν:

- Πίνακα Νομοθεσίας,
- Πίνακα εμπλεκόμενων φορέων,
- Ευρετήριο όρων.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως φάση ωρίμανσης ενός έργου θεωρείται όλη η περίοδος της προπαρασκευής του που καλύπτει χρονικά όλο το φάσμα σχεδιασμού, μελετών, ερευνών, αδειοδοτήσεων κτλ και ξεκινάει από το γενικό προγραμματισμό και καταλήγει στη διακήρυξη της δημοπρασίας.

Το βασικό θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ωρίμανση προς δημοπράτηση, περιλαμβάνει κυρίως τα εξής (πλήρης κατάλογος του σχετικού νομοθετικού πλαισίου δίνεται στο Παράρτημα Β):

- Το Ν 716/77 (ΦΕΚ 295 Α/5-10-1977) «Περί Μητρώου Μελετητών και αναθέσεως και εκπονήσεως μελετών», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Το ΠΔ 696/74 (ΦΕΚ 301 Α/8-10-1974) «Περί αμοιβών μηχανικών δια την σύνταξιν μελετών, επίβλεψιν, παραλαβήν κλπ., Συγκοινωνιακών, Υδραυλικών και Κτιριακών Έργων, ως και Τοπογραφικών, Κτηματογραφικών και Χαρτογραφικών Εργασιών και σχετικών τεχνικών προδιαγραφών μελετών», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Το ΠΔ 194/79 (ΦΕΚ 53 Α/15-3-1979) «Περί εκτελέσεως των άρθρων 11 και επόμενα του Ν 716/77», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Την Εγκύκλιο 27/1997 του ΥΠΕΧΩΔΕ «Εκπόνηση Μελετών Δημοσίων Έργων (Σύστημα Δημοπράτησης έργου: Μελέτη - Κατασκευή),
- Τα ΠΔ 346/1998 (ΦΕΚ 230 Α/12-10-1998), ΠΔ 18/2000 (ΦΕΚ 15 Α/3-2-2000) «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας για τις Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών προς τις διατάξεις της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ του Συμβουλίου και σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της Οδηγίας 97/52/ΕΟΚ», όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν,
- Το Ν 1418/84(ΦΕΚ 23 Α/29-2-1984) «Δημόσια Έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Το ΠΔ 334/2000 (ΦΕΚ 279 Α/21-12-2000) «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας για τα δημόσια έργα προς τις διατάξεις της Οδηγίας 93/37 ΕΟΚ» όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε,
- Το ΠΔ 57/2000, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, καθόσον αφορά ειδικότερα τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων έργων που αφορούν τους τομείς ενέργειας, μεταφορών και ύδατος,
- Το ΠΔ 609/85(ΦΕΚ 223 Α/31-12-1985) «Κατασκευή Δημοσίων Έργων», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Το ΠΔ 131/98(ΦΕΚ 105 Α/19-5-1998) «Όργανα που αποφασίζουν ή γνωμοδοτούν και ειδικές ρυθμίσεις σε θέματα δημοσίων έργων αρμοδιότητας των Περιφερειών», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Το ΠΔ 186/96(ΦΕΚ 145 Α/4-7-1996) «Όργανα που αποφασίζουν ή γνωμοδοτούν και ειδικές ρυθμίσεις σε θέματα έργων αρμοδιότητας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (Ν.Δ.) και των νομικών προσώπων και επιχειρήσεών τους», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Το ΠΔ 171/87(ΦΕΚ 84 Α/2-6-1987) «Δημοτικά Έργα – Έργα Ο.Τ.Α.», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει,
- Νομοθεσία για το περιβάλλον (Ν 1650/86, ΠΔ 28/93, ΚΥΑ 69269/5387/90 κτλ.), συμπεριλαμβανομένου και του Ν 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α/25-04-2002) «Εναρμόνιση του Ν 1650/1986 με τις Οδηγίες 97/11ΕΕ και 96/61 ΕΕ, Διαδικασία Οριοθέτησης και Ρυθμίσεις Θεμάτων για τα Υδατορεύματα» και για απαλλοτριώσεις - αρχαιολογία (Ν 2985/2002, ΦΕΚ 18 Α/04-02-2002, «Προσαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων στο Σύνταγμα», Ν 2882/2001, ΦΕΚ 17 Α/06-02-2002, «Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων», Εγκ. Δ17α/27/2/ΦΝ 297/97), σε συνδυασμό με το Ν 2647/1998, ΦΕΚ 237 Α/22-10-1998, «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στις Περιφέρειες και την Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις»). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατά τη φάση σύνταξης του παρόντος τεύχους δεν έχουν εκδοθεί οι αναγκαίες ΚΥΑ, κατ' εξουσιοδότηση του Ν 3010/02, οι οποίες θα καθορίσουν εκ νέου θέματα όπως:
 - Η κατάταξη των έργων σε τρεις κατηγορίες (Α, Β, και Γ), ανάλογα με το βαθμό επίδρασης τους στο περιβάλλον.
 - Τα περιεχόμενα και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά των Προμελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
 - Οι αρμόδιες Υπηρεσίες για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης και των Περιβαλλοντικών Όρων.
 - Ο τρόπος ενημέρωσης των πολιτών κατά τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης.
 - Οι αρμοδιότητες που αποκεντρώνονται στους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών.

Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιούνται οι ΚΥΑ που είχαν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση του Ν 1650/86

- Νομοθεσία για τις θαλάσσιες υποδομές και μεταφορές, δηλ., Ν 2932/2001 (ΦΕΚ 145 Α/27-06-2001) «Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στις θαλάσσιες ενδομεταφορές - Σύσταση Γενικής Γραμματείας Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής - Μετατροπή Λιμενικών Ταμείων σε Ανώνυμες Εταιρείες και άλλες διατάξεις» και Ν 2971/2001 (ΦΕΚ 285 Α/19-12-2001) «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις».

Τα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες που αφορούν στις διαδικασίες ωρίμανσης δημοπράτησης είναι κυρίως τα ακόλουθα:

- Χρονοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες αδειοδότησεων, με εμπλοκή πολλών φορέων και ανυπαρξία χρονικού ορίου ανταπόκρισης,
- Άγνοια, συχνά, της αλληλουχίας ενεργειών στη διαδικασία αδειοδότησης από τις περιφερειακές υπηρεσίες,
- Χρονοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες απαλλοτριώσεων,
- Έλλειψη αποτελεσματικού συντονισμού των διαδικασιών ωρίμανσης έργων,
- Πλημμελής εφαρμογή των εγκυκλίων 37/95 και 27/97, σχετικά με την αλληλουχία εκπόνησης των επιμέρους μελετών των έργων,

4. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΩΡΙΜΑΝΣΗΣ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ

4.1 Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Συγκοινωνιακών Έργων

Ο χωροταξικός σχεδιασμός των έργων οδοποιίας αποτελεί συναρμοδιότητα των Υπουργείων:

- Εθνικής Οικονομίας
- Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
- Γεωργίας

Με τον Ν 2503/97 διατηρούνται υπέρ του Υπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. οι αρμοδιότητες που αναφέρονται σε έργα ενταγμένα στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα της Χώρας. Με την Απόφαση Δ1α/οικ/14/74/08-12-97 ορίζονται οι οδικοί άξονες του Διευρωπαϊκού Δικτύου και οι άλλοι διακρατικοί άξονες επί των οποίων τα εκτελούμενα έργα χαρακτηρίζονται Εθνικού Επιπέδου (αρμοδιότητα Υπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.).

Με το Ν 3155/55 «περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών» καθορίζονται οι Εθνικές – Επαρχιακές Οδοί, η διαδικασία καθορισμού τους και οι αρμοδιότητες των αντίστοιχων Υπηρεσιών:

- Οι Εθνικές Οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται από το Κράτος δια των Υπηρεσιών Δημοσίων Έργων (Διανομαρχιακές Υπηρεσίες, τ. ΠΥΔΕ, ΔΕΚΕ).
- Οι Επαρχιακές Οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται από τα Ταμεία Οδοποιίας των Νομών (Νομαρχιακά Ταμεία – ΔΤΥΝ)
- Οι Δημοτικές - Κοινοτικές Οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται από τους οικείους Δήμους – Κοινότητες.

Σε εφαρμογή των Διατάξεων του Ν 1418/84 «Δημόσια Έργα και Ρυθμίσεις Συναφών Θεμάτων», του Β.Δ. 465/70 «Περί όρων και προϋποθέσεων εγκαταστάσεων και λειτουργίας αντλιών καυσίμων...και περί κυκλοφοριακής συνδέσεως εγκαταστάσεων μετά των οδών» και του ΠΔ 347/93 «Λήψη μέτρων για την ασφάλεια της υπεραστικής συγκοινωνίας» εκδόθηκαν οι παρακάτω Αποφάσεις Υπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. που αφορά την κατάταξη των Εθνικών Οδών σε Βασικό (Πρωτεύον), Δευτερεύον και Τριτεύον Εθνικό Δίκτυο:

- Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/οικ/827/04-08-95 (ΦΕΚ 735Β')
- Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/οικ/779/24-07-95 (ΦΕΚ 800Β')
- Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/οικ/1308/15-12-95 (ΦΕΚ 30Α')
- Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/οικ/266/09-03-95 (ΦΕΚ 293Β')

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ισχύει η εξής κατηγοριοποίηση:

- (1) Εθνικό Οδικό Δίκτυο που υποδιαιρείται σε:
 - Βασικό (ή Πρωτεύον)
 - Δευτερεύον
 - Τριτεύον

Για τμήμα του εθνικού δικτύου, υπάρχει πρόσθετη λειτουργική διάκριση σε αυτοκινητοδρόμους και ταχείας κυκλοφορίας.

- (2) Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο που υποδιαιρείται σε:
 - Πρωτεύον
 - Δευτερεύον
- (3) Δημοτικό ή Κοινοτικό Οδικό Δίκτυο

Τέλος, το θεσμοθετημένο Βασικό Οδικό Δίκτυο (ΥΑ 62556/5073/90, ΦΕΚ 701Δ/13.12.90) υπάγεται στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Στους πίνακες 4.1-1 και 4.1-2 δίνονται συνοπτικά οι ενέργειες ωρίμανσης για κάθε υποκατηγορία έργου οδοποιίας με χρήση των ακόλουθων συμβολισμών:

- Απαιτείται
- Δεν απαιτείται
- Μη αναγκαία δραστηριότητα

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

Πίνακας 4.1-1: Ενέργειες Ωρίμανσης Έργων Οδοποιίας με το Σύστημα Συμπλήρωση Τιμολογίου

#	Ενέργειες	Υπεραστική Οδοποιία		Αστική Οδοποιία		Κοινοτικοί Αγροτικοί – Δασικοί Δρόμοι
		Αυτοκινη- τόδρομοι / Πρωτεύων Οδικό Δι- κτυο	Δευτερεύον Εθνικό / Επαρχιακό Δίκτυο	Ελεύθερες και Ταχείες Λεωφόροι, Αστικές Αρτηρίες	Συλλεκτι- ριοί Δρόμοι	
1	2	3	4	5	6	7
1	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓	✓	✓	✓
2	Κατάρτιση Σύμβασης –Υπογραφή Σύμβασης – Ε-γκατάσταση Αναδόχου	✓	✓	✓	✓	✓
3	Αναγνωριστική Μελέτη (Στάδιο I)					
3.1	Κυκλοφοριακή Μελέτη / Θέσεις Κόμβων	○	○	○	☒	☒
3.2	Εύρεση Θεσμοθετημένου Πολεοδ. Περιβάλλοντος	☒	☒	○	☒	☒
3.3	Αναγνώριση – Προκαταρκτική Μελέτη Έργου	✓	✓	✓	☒	✓
3.4	Γεωλογική Αναγνώριση	✓	✓	☒	☒	✓
3.5	Συλλογή Στοιχείων από ΟΚΩ	✓	✓	✓	✓	☒
3.6	Εκτέλεση Τοπογραφικών Εργασιών	☒	☒	○	☒	☒
3.7	Προκαταρκτική Επεξεργασία Τεχνικών Έργων	✓	☒	○	☒	☒
3.8	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	✓	✓	○	✓
3.9	Οικονομοτεχνική Μελέτη	○	○	☒	☒	☒
3.10	Διαδικασία έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΧ)	✓	✓	✓	○	✓
3.11	Έγκριση Σταδίου I	✓	✓	✓	☒	✓
4	Προμελέτες Έργων / ΜΠΕ (Στάδιο II)					
4.1	Εκτέλεση / Συμπλήρωση Τοπογραφικών Εργασιών	✓	✓	✓	○	☒
4.2	Εύρεση Θεσμοθετημένου ή Προγραμ. πολεοδ. Περιβάλλοντος	☒	☒	○	✓	☒
4.3	Κυκλοφοριακή Μελέτη / Θέσεις Κόμβων	☒	☒	○	✓	☒
4.4	Προμελέτη Κυκλοφοριακού Έργου	✓	✓	✓	✓	☒
4.5	Προμελέτη Αποχέτευσης / Αποστράγγισης	○	○	✓	✓	☒
4.6	Οριστική Γεωλογική Μελέτη	✓	✓	✓	✓	☒
4.7	Πρόγραμμα Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών	✓	✓	☒	☒	☒
4.8	Προκαταρκτική Μελέτη Κόμβων και Παράπλευρων Έργων	✓	✓	☒	☒	☒
4.9	Προμελέτη Κόμβων και Παράπλευρων Έργων	☒	☒	✓	✓	☒
4.10	Προκαταρκτική Επεξεργασία Τεχνικών Έργων	○	○	☒	☒	☒
4.11	Προμελέτη Τεχνικών Έργων	☒	☒	✓	✓	☒
4.12	Εκπόνηση Μ.Π.Ε	✓	✓	✓	✓	✓
4.13	Έγκριση ΜΠΕ	✓	✓	✓	✓	✓
4.14	Έγκριση Σταδίου II	✓	✓	✓	✓	☒
5	Οριστικές Μελέτες Έργων (Στάδιο III)					
5.1	Οριστική Μελέτη Κυκλοφοριακού Έργου	✓	✓	✓	✓	✓
5.2	Οριστική Μελέτη Αποχέτευσης / Αποστράγγισης	✓	✓	✓	✓	✓
5.3	Εκτέλεση Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών	✓	✓	✓	✓	✓
5.4	Μελέτη Σήμανσης / Ασφάλισης	✓	✓	✓	✓	☒
5.5	Οριστική Μελέτη Κόμβων και Παράπλευρων Έργων	○	○	✓	✓	☒
5.6	Γεωτεχνικά Οδού και Τεχνικών Έργων	✓	✓	✓	✓	☒
5.7	Προμελέτη τεχνικών έργων	✓	✓	☒	☒	☒
5.8	Οριστική μελέτη τεχνικών έργων	☒	☒	✓	✓	☒
5.9	Προμελέτη Η/Μ	✓	✓	○	○	☒
5.10	Εξοπλισμός οδού / σηματοδότηση	✓	☒	✓	✓	☒
5.11	Έγκριση Σταδίου III	✓	✓	✓	✓	☒
6	Οριστικές μελέτες λοιπών έργων (Στάδιο IV)					
6.1	Οριστική μελέτη κόμβων / παράπλευρων έργων	✓	○	☒	☒	☒
6.2	Οριστική μελέτη τεχνικών έργων	✓	✓	☒	☒	✓

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργειες	Υπεραστική Οδοποιία		Αστική Οδοποιία		Κοινοτικοί Αγροτικοί – Δασικοί Δρόμοι
		Αυτοκινη- τόδρομοι / Πρωτεύον Οδικό Δι- κτυο	Δευτερεύον Εθνικό / Επαρχιακό Δίκτυο	Ελεύθερες και Ταχείες Λεωφόροι, Αστικές Αρτηρίες	Συλλεκτή- ριοι Δρόμοι	
1	2	3	4	5	6	7
6.3	Έγκριση Σταδίου IV	✓	✓	☒	☒	✓
7	Λοιπές μελέτες (Στάδιο V)					
7.1	Κτηματολόγιο	✓	✓	✓	✓	✓
7.2	Μελέτες εφαρμογής	✓	✓	✓	✓	☒
7.3	Έγκριση Σταδίου V	✓	✓	✓	✓	✓
8	Απαλλοτριώσεις	✓	✓	✓	✓	✓
9	Σύνταξη τευχών δημοπράτησης	✓	✓	✓	✓	✓

Πίνακας 4.1-2: Ενέργειες Ωρίμανσης Έργων Οδοποιίας με το Σύστημα: Μελέτη – Κατασκευή

#	Ενέργειες	Αυτοκινητόδρομοι / Πρωτεύον εθνικό δίκτυο	Δευτερεύον εθνι- κό / επαρχιακό δίκτυο	Ελεύθερες και ταχείες λεωφό- ροι, αστικές αρτηρίες
1	2	3	4	5
1	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓	✓
2	Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Ε- γκατάσταση Αναδόχου	✓	✓	✓
3	Αναγνωριστική Μελέτη (Στάδιο I)			
3.1	Κυκλοφοριακή Μελέτη / Θέσεις Κόμβων	✓	✓	✓
3.2	Εύρεση Θεσμοθετημένου Πολεοδ. Περιβάλλοντος	☒	☒	✓
3.3	Αναγνώριση – Προκαταρκτική Μελέτη Έργου	✓	✓	✓
3.4	Γεωλογική Αναγνώριση	✓	✓	☒
3.5	Συλλογή Στοιχείων από ΟΚΩ	✓	✓	✓
3.6	Εκτέλεση Τοπογραφικών Εργασιών	☒	☒	✓
3.7	Προκαταρκτική Επεξεργασία Τεχνικών Έργων	☒	☒	✓
3.8	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσε- ων (ΦΠΧ)	✓	✓	○
3.9	Οικονομοτεχνική Μελέτη	✓	○	☒
3.10	Διαδικασία Έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντι- κής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΧ)	✓	✓	○
3.11	Έγκριση Σταδίου I	✓	✓	✓
4	Προμελέτες Έργων / ΜΠΕ (Στάδιο II)			
4.1	Εκτέλεση / Συμπλήρωση Τοπογραφικών Εργασιών	✓ Κλ.1:1000 έως 1:500	✓	✓
4.2	Προμελέτη Γεωμετρικού Σχεδιασμού	✓	✓	✓
4.3	Προμελέτη Αποχέτευσης / Αποστράγγισης	✓	✓	✓
4.4	Οριστική Γεωλογική Μελέτη & Δανειοθάλαμοι	✓	✓	✓
4.5	Πρόγραμμα Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών Οδού	✓	✓	✓
4.6	Προκαταρκτική Μελέτη Κόμβων και Παράπλευρων Έργων	✓	☒	
4.7	Προμελέτη Κόμβων και Παράπλευρων Έργων	✓	✓	✓
4.8	Προκαταρκτική Επεξεργασία Τεχνικών Έργων	✓	✓	☒
4.9	Γεωτεχνικά Τεχνικών Έργων	✓	✓	✓
4.10	Προμελέτη Τεχνικών Έργων	✓	✓	✓
4.11	Εκπόνηση Μ.Π.Ε	✓	✓	✓
4.12	Έγκριση ΜΠΕ	✓	✓	✓
4.13	Έγκριση Σταδίου II	✓	✓	✓
5	Τεύχη Δημοπράτησης (Στάδιο III)			
5.1	Εκπόνηση Τευχών Δημοπράτησης	✓	✓	✓

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργειες	Αυτοκινητόδρομοι / Πρωτεύον εθνικό δίκτυο	Δευτερεύον εθνικό / επαρχιακό δίκτυο	Ελεύθερες και ταχείες Λεωφόροι, αστικές αρτηρίες
1	2	3	4	5
5.2	Έγκριση Σταδίου ΙΙΙ	✓	✓	✓
6	Κτηματολόγιο	✓	✓	✓
7	Απαλλοτριώσεις	✓	✓	✓

Η ανάλυση που πραγματοποιείται στις επόμενες ενότητες αφορά στην ωρίμανση για δημοπράτηση με το σύστημα Συμπλήρωση Τιμολογίου (εγκύκλιος ΥΠΕΧΩΔΕ 37/1995). Στην περίπτωση δημοπράτησης με το σύστημα Μελέτη – Κατασκευή ή διαφοροποίηση ξεκινά μετά την έγκριση της αναγνωριστικής μελέτης στο στάδιο της προμελέτης οδοποιίας (Στάδιο ΙΙ). Η προμελέτη οδοποιίας αποτελεί πλέον την μελέτη βάσης του διαγωνισμού. Οι απαραίτητες μελέτες που πρέπει να εκπονηθούν στο Στάδιο ΙΙ είναι σύμφωνα με την εγκύκλιο 27/1997 (βλ. σχετικά χρονοδιαγράμματα στο Παράρτημα Α):

- Προμελέτη Γεωμετρικού Σχεδιασμού επί τοπογραφικού υποβάθρου 1:500 ή 1:1000
- Προμελέτη Αποχέτευσης – Αποστράγγισης
- Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- Οριστική Γεωλογική μελέτη όταν κρίνεται αναγκαίο με προτάσεις για τις θέσεις λήψης αδρανών υλικών
- Γεωτεχνικά ορυγμάτων και επιχωμάτων της οδού
- Προκαταρκτική Μελέτη κόμβων και παράπλευρων έργων
- Προκαταρκτική επεξεργασία τεχνικών
- Κτηματολόγιο (μόνο για μονοσήμαντες χαράξεις)

Μετά την έγκριση της Προμελετών και την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων εκπονούνται τα Τεύχη Δημοπράτησης.

4.1.1 Αρχικές Ενέργειες Ωρίμανσης

4.1.1.1 Διαδικασία επιλογής μελετητή

Η διαδικασία επιλογής Μελετητή διέπεται από τις διατάξεις του Ν 716/77 «Περί αναθέσεως μελετών» ή και του ΠΔ 346/98 (Οδηγία ΕΟΚ 92/50 όταν το ύψος της προεκτιμώμενης αμοιβής μελέτης υπερβαίνει το όριο των 200.000 Ευρώ). Η απόφαση ανάθεσης λαμβάνεται από τον Κύριο του Έργου / Εργοδότη που εναλλακτικά για τα έργα περιφερειακού επιπέδου:

- Η Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Έργων της τ. ΠΥΔΕ (η οποία αντικαταστάθηκε με τη Διεύθυνση Δημοσίων Έργων, Τμήμα Συγκοινωνιακών Έργων της Περιφέρειας, βάσει του Ν 2503/97) για μελέτες οδικών έργων διανομαρχιακού (περιφερειακού επιπέδου),
- Ο Νομάρχης (Νομαρχιακό Συμβούλιο) για μελέτες οδικών έργων του επαρχιακού δικτύου,
- Οι Δημοτικές ή Κοινοτικές Αρχές για μελέτες οδικών έργων του Δημοτικού Οδικού Δικτύου.

Κατά τη διαδικασία διακρίνονται οι ακόλουθες φάσεις:

- (1) Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)
- (2) Διακήρυξη Μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ2)
- (3) Ορισμός επιτροπής αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- (4) Εισήγηση επιτροπής αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- (5) Έγκριση πρακτικού αξιολόγησης και απόφαση ανάθεσης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ5)

4.1.1.2 Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Εγκατάσταση Αναδόχου

Μεταξύ του κυρίου του Έργου / Εργοδότη (όπως περιγράφεται ανωτέρω) και του Αναδόχου Μελετητή υπογράφεται η σχετική Σύμβαση ανάθεσης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6) στην οποία καθορίζονται, μεταξύ άλλων:

- Το αντικείμενο της μελέτης
- Η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων
- Το προεκτιμώμενο συμβατικό οικονομικό τίμημα

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Μετά την υπογραφή της σύμβασης υπογράφεται και το σχετικό Πρωτόκολλο Εγκατάστασης όπου ορίζονται, ο Επιβλέπων Μηχανικός της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7) (με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας) και ο Υπεύθυνος Έργου της Προϊσταμένης Αρχής (ο ορισμός του Υπεύθυνου Έργου είναι άτυπος). Μπορεί να επιτευχθεί εξοικονόμηση χρόνου εάν η σύμβαση επέχει και θέση Πρωτοκόλλου Εγκατάστασης, αλλά τούτο πρέπει να αναφέρεται ρητά σε αυτήν.

4.1.1.3 Επίβλεψη Μελέτης

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της, η μελέτη παρακολουθείται, ελέγχεται, καθοδηγείται και διοικείται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία (Επιβλέπουσα Υπηρεσία) δια του Επιβλέποντος Μηχανικού. Διευθύνουσα Υπηρεσία για τις σχετικές με τις μελέτες διαδικασίες είναι:

- Η ΓΓΔΕ / Διεύθυνση Μελετών Έργων Οδοποιίας (ΔΜΕΟ) ή Διεύθυνση Ελέγχου Κατασκευής Έργων της Περιφέρειας (ΔΕΚΕ) / Τμήμα Μελετών, για τα οδικά έργα Διανομαρχιακού επιπέδου
- Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης για τα έργα Νομαρχιακού επιπέδου
- Η Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων – ΤΥΔΚ για τα έργα των Δήμων και Κοινοτήτων.

4.1.1.4 Εποπτεία Μελέτης

Παράλληλα με την επίβλεψη της μελέτης και κατά τη διάρκεια εκπόνησης της, ασκείται η εποπτεία της μελέτης από την Προϊσταμένη Αρχή, η οποία αποφασίζει επί θεμάτων μελετών οδικών έργων και για τυχόν μεταβολές των όρων της σύμβασης. Προϊσταμένη αρχή είναι:

- Η Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Έργων της τ. ΠΥΔΕ (η οποία αντικαταστάθηκε με τη Διεύθυνση Δημοσίων Έργων, Τμήμα Συγκοινωνιακών Έργων της Περιφέρειας, βάσει του Ν 2503/97) για μελέτες οδικών έργων διανομαρχιακού (περιφερειακού επιπέδου)
- Οι αντίστοιχες Διευθύνσεις Τεχνικών Υπηρεσιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (ΔΤΥΝΑ) για μελέτες οδικών έργων νομαρχιακού και τοπικού επιπέδου.

4.1.2 Στάδιο Ι: Αναγνωριστική (προκαταρκτική) Μελέτη Έργου-Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης)**4.1.2.1 Αναγνωριστική (Προκαταρκτική) Μελέτη Έργου / Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης)**

Η φάση της αναγνωριστικής / προκαταρκτικής μελέτης περιλαμβάνει:

- (1) Κυκλοφοριακή Μελέτη / Θέσεις κόμβων
- (2) Αναγνώριση Οδού
- (3) Γεωλογική Αναγνώριση
- (4) Οικονομοτεχνική Μελέτη
- (5) Εκπόνηση Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης)

Κυκλοφοριακή Μελέτη / Θέσεις Κόμβων. Η μελέτη αυτή περιλαμβάνει κυκλοφοριακή ανάλυση στην οποία καθορίζονται οι προβλεπόμενοι φόρτοι, η σπουδαιότητα της οδού, η αναμενόμενη εξυπηρέτηση, οι θέσεις των κόμβων κλπ. Εφόσον κριθεί απαραίτητο μπορούν να γίνουν κυκλοφοριακές μετρήσεις για τις ανάγκες του συγκεκριμένου οδικού έργου.

Αναγνώριση Έργου. Η Αναγνώριση Έργου μπορεί να διακριθεί στις ακόλουθες ενέργειες:

- Αναγνώριση Έργου – Συγκέντρωση Στοιχείων: η οποία περιλαμβάνει επί τόπου επίσκεψη του Αναδόχου, συναντήσεις του Αναδόχου και της Διευθύνουσας Υπηρεσίας με τοπικούς φορείς και συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων και χαρτών.
- Πρόγραμμα Τοπογραφικών Εργασιών: το οποίο προτείνεται από τον Ανάδοχο προκειμένου να παραχθεί το υπόβαθρο για την εκπόνηση των μελετών των επόμενων σταδίων της μελέτης.
- Έγκριση Προγράμματος Τοπογραφικών Εργασιών και Εντολή Εκτέλεσης των σχετικών εργασιών
- Εκπόνηση Προκαταρκτικών Μελετών: όπου ο Ανάδοχος εκπονεί την προκαταρκτική μελέτη, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 ή/και με βάση συμπληρωματικές προδιαγραφές.

Γεωλογική Αναγνώριση. Μετά την επιλογή της γενικής πορείας της χάραξης ή / και οποιωνδήποτε εναλλακτικών λύσεων γίνεται η γεωλογική αναγνώριση της περιοχής.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Οικονομοτεχνική Μελέτη. Εφόσον απαιτείται (συνήθως σε περιπτώσεις που ζητείται δανειοδότηση από τραπεζικούς οργανισμούς) εκπονείται η οικονομοτεχνική μελέτη, παράλληλα με την εκπόνηση των προκαταρκτικών μελετών. Η οικονομοτεχνική μελέτη αποτελείται από:

- Τη χρηματοοικονομική ανάλυση
- Την κοινωνικοοικονομική ανάλυση

Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης). Μετά την ολοκλήρωση ή και συγχρόνως με την εκπόνηση της προκαταρκτικής μελέτης, ο Ανάδοχος προετοιμάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την οποίο υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

4.1.2.2 Διαδικασία Έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Απόφασης Προέγκρισης Χωροθέτησης)

Παραλαβή της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος – Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την ελέγχει και την υποβάλλει (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ1) στην αρμόδια για την έκδοση (εισήγηση, αξιολόγηση και έγκριση) της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Υπηρεσία, που είναι (Ν 2647/98, άρθρο 1, § 1Γ):

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ:
 - Για τα έργα της κατηγορίας Α, Ομάδας Ι, της σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΚΥΑ 69269/90
 - Για έργα εθνικής οδοποιίας της κατηγορίας Α, Ομάδας ΙΙ, σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΚΥΑ 69269/90
 - Για τα έργα που βρίσκονται εντός της Περιφέρειας Αττικής ή μέσα σε όρια προστατευόμενων περιοχών (Ramsar, Δίκτυο Φύση 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση και διατηρητέα μνημεία της φύσης, κοινοτικά ή εθνικά προγράμματα, σχέδια περιβαλλοντικής σημασίας)
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας (ΔΙΠΕΧΩ) της Γενικής Γραμματείας της Περιφέρειας για όλα τα υπόλοιπα έργα.

Παραλαβή της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Γνωμοδοτήσεις Συναρμοδιών. Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) στέλνεται από την αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (κεντρική ή Περιφερειακή), Υπηρεσία στις συναρμόδιες κατά περίπτωση υπηρεσίες (ανάλογα με τις επιπτώσεις που επέρχονται από το εξεταζόμενο έργο) των Υπουργείων Πολιτισμού και Γεωργίας για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου:

Υπουργείο Γεωργίας: Παραλαβή – Γνωμοδότηση – Αποστολή Εγγράφου. Η αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) γνωμοδοτεί επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και κοινοποιεί το σχετικό έγγραφο στην Υπηρεσία από όπου προήλθε η Μελέτη.

ΥΠΠΟ: Παραλαβή – Γνωμοδότηση – Αποστολή Εγγράφου. Η αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) γνωμοδοτεί επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και κοινοποιεί το σχετικό έγγραφο στην Υπηρεσία από όπου προήλθε η Μελέτη.

Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης. Μετά την εξέταση της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και αφού ληφθούν υπόψη οι γνωμοδοτήσεις των συναρμοδιών, εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση από (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ2):

- α. την ΕΥΠΕ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή υπουργού» από το Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ.
- β. τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας (ΔΙΠΕΧΩ) της Γενικής Γραμματείας της Περιφέρειας μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον ΓΓ της Περιφέρειας.

4.1.2.3 Έγκριση Σταδίου Ι

Με την ολοκλήρωση των προκαταρκτικών μελετών και με την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) του Έργου, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο Ι, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου ΙΙ, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9).

4.1.3 Στάδιο II: Προμελέτες Έργων / Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

4.1.3.1 Εντολή Έναρξης Σταδίου II

Με την έκδοση της εγκριτικής απόφασης του Σταδίου I ο Εργοδότης δίνει την εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου II (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9-Έντυπο Υ2).

4.1.3.2 Εκτέλεση Τοπογραφικών Εργασιών

Ο αρμόδιος Μελετητής εκτελεί τις απαραίτητες τοπογραφικές αποτυπώσεις που έχουν εγκριθεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές εκτελέσεως μελετών που αναφέρονται στο ΠΔ 696/74.

4.1.3.3 Προμελέτη Κυκλοφοριακού Έργου

Πραγματοποιείται ο γεωμετρικός σχεδιασμός του κυρίως έργου σε επίπεδο προμελέτης πάνω στα τοπογραφικά υπόβαθρα της προηγούμενης δραστηριότητας.

4.1.3.4 Προμελέτη Αποχέτευσης / Αποστράγγισης

Η Προμελέτη Αποχέτευσης / Αποστράγγισης πρέπει να εκπονείται συγχρόνως με την προμελέτη του κυκλοφοριακού έργου και αφορά την αποχέτευση εγκάρσια και παράλληλα της οδού.

4.1.3.5 Οριστική Γεωλογική Μελέτη

Η Οριστική Γεωλογική Μελέτη συντάσσεται στη ζώνη διέλευσης της οδού, στη ζώνη που επηρεάζεται από τα έργα που πρέπει να κατασκευαστούν και αποτελεί τον οδηγό για τη σύνταξη του προγράμματος των απαιτούμενων γεωτεχνικών ερευνών.

4.1.3.6 Πρόγραμμα Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών

Μετά το πέρας ή και κατά τη διάρκεια της προμελέτης σχεδιάζεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων ερευνών, βάση των αναγκών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση της προμελέτης. Οι απαιτούμενες έρευνες αναφέρονται σε:

- Γεωτεχνική Μελέτη
- Γεωλογική ή / και Γεωφυσική Έρευνα

Η εκπόνηση των ερευνών αυτών υπόκειται στην κρίση της Υπηρεσίας και ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα / σοβαρότητα του έργου. Απαραίτητη είναι μόνο η γεωτεχνική μελέτη.

4.1.3.7 Προκαταρκτική Μελέτη κόμβων και Παράπλευρων Έργων

Η Μελέτη αυτή αφορά τη σύνδεση της μελετώμενης οδού με το υπάρχον δίκτυο και την αποκατάσταση της επικοινωνίας εκατέρωθεν της. Εκτελείται συγχρόνως με την προμελέτη του έργου.

4.1.3.8 Προκαταρκτική Επεξεργασία Τεχνικών Έργων

Πραγματοποιείται Προκαταρκτική Εκτίμηση και Οικονομοτεχνική Αξιολόγηση των μεγάλων τεχνικών έργων.

4.1.3.9 Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Παράλληλα με την εκπόνηση των προμελετών εκπονείται η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σύμφωνα με την ΚΥΑ 69279/5387/90 και τις σχετικές αποφάσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ.

4.1.3.10 Έγκριση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Παραλαβή ΜΠΕ – Έλεγχος – Υποβολή. Η ΜΠΕ υποβάλλεται από το Μελετητή στη Διευθύνουσα Υπηρεσία όπου ελέγχεται και στη συνέχεια υποβάλλεται στην αρμόδια Υπηρεσία για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ1) η οποία είναι (άρθρο 1, §2 του Ν2647/98):

- Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ:
 - Για τα έργα της κατηγορίας Α, Ομάδας Ι, της σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΚΥΑ 69269/90
 - Για έργα εθνικής οδοποιίας της κατηγορίας Α, Ομάδας ΙΙ, σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΚΥΑ 69269/90
 - Για τα έργα που βρίσκονται εντός της Περιφέρειας Αττικής ή μέσα σε όρια προστατευόμενων περιοχών (Ramsar, Δίκτυο Φύση 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση και διατηρητέα μνημεία της φύσης, κοινοτικά ή εθνικά προγράμματα, σχέδια περιβαλλοντικής σημασίας)

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Το Τμήμα Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωροταξίας (ΔΙΠΕΧΩ) της Γενικής Γραμματείας της Περιφέρειας για όλα τα υπόλοιπα έργα της Κατηγορίας Α, Ομάδας ΙΙ (έργα δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας, πρωτεύον και δευτερεύον επαρχιακό δίκτυο).

Παραλαβή ΜΠΕ – Έλεγχος – Διαβίβαση. Η ΜΠΕ παραλαμβάνεται από την Αρμόδια για την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή), ελέγχεται και στη συνέχεια διαβιβάζεται στις συναρμόδιες Υπηρεσίες και στο αντίστοιχο Νομαρχιακό Συμβούλιο για γνωμοδότηση εντός 15 ημερών από την υποβολή της.

Παραλαβή ΜΠΕ – Γνωμοδότηση – Διαβίβαση. Η ΜΠΕ παραλαμβάνεται από τις συναρμόδιες Υπηρεσίες Κεντρικών ή Περιφερειακών Φορέων (ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΠΟ, Υπ. Γεωργίας) οι οποίες γνωμοδοτούν και διαβιβάζουν τη γνωμοδότηση τους.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ. Το οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο παραλαμβάνει το αντίγραφο της ΜΠΕ και φροντίζει για τη δημοσίευση, στον τοπικό τύπο, ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους για να λάβουν γνώση της ΜΠΕ και να διατυπώσουν απόψεις ως προς το περιεχόμενο της, εντός προθεσμίας 15 ημερών από τη δημοσίευση. Αντίγραφο της δημοσίευσης αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

Διατύπωση Απόψεων – Αντιρρήσεων – Προτάσεων. Μετά τη δημοσίευση της ως άνω ανακοίνωσης και μέσα στην προθεσμία που ορίζεται σε αυτήν, κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου της ΜΠΕ και να διατυπώσει εγγράφως στο Νομαρχιακό Συμβούλιο τη γνώμη και τις προτάσεις του.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Κριτική Απόψεων – Διαβίβαση. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις διατυπωθείσες γνώμες και προτάσεις των φορέων και πολιτών μαζί με τη σχετική γνωμοδότηση του προς την αρμόδια Δ/ση του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρική ή περιφερειακή).

Σύνταξη Σχεδίου Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά τη γνωμοδότηση συναρμόδιων υπηρεσιών και οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, η Αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για το εν λόγω οδικό έργο.

Υπογραφή Υπουργών ή Γ.Γ. Περιφέρειας. Επί του Σχεδίου συνυπογράφουν ο Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ και οι Συναρμόδιοι Υπουργοί ή ο Γ.Γ. Περιφέρειας, κατά περίπτωση και το σχέδιο επιστρέφεται στην Αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Η Αρμόδια Υπηρεσία εκδίδει την Κοινή Υπουργική Απόφαση, όπου εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για το συγκεκριμένο οδικό έργο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ2).

4.1.3.11 Έγκριση Σταδίου ΙΙ

Μετά το πέρας των προμελετών και κατά τη διάρκεια των διαδικασιών έκδοσης Περιβαλλοντικών Όρων, ο Εργοδότης εγκρίνει:

- Τα τοπογραφικά διαγράμματα
- Τις προμελέτες των έργων
- Την οριστική γεωλογική μελέτη
- Το πρόγραμμα Γεωτεχνικών Ερευνών
- Την προκαταρκτική μελέτη κόμβων και παράπλευρων έργων.
- Την προκαταρκτική επεξεργασία τεχνικών έργων.

και εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση του Σταδίου ΙΙ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.1.4 Στάδιο ΙΙΙ: Οριστικές Μελέτες Έργων

4.1.4.1 Εντολή Έναρξης Σταδίου ΙΙΙ

Η εντολή έναρξης του Σταδίου ΙΙΙ δίνεται μετά την κατ' αρχήν Έγκριση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και την έκδοση της εγκριτικής απόφασης του Εργοδότη για το Στάδιο ΙΙ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.1.4.2 Οριστική Μελέτη Κυκλοφοριακού Έργου

Εκπονείται η οριστική μελέτη του γεωμετρικού σχεδιασμού του κυρίως έργου που συνήθως εκπονείται πάνω στα τοπογραφικά υπόβαθρα που έχουν συνταχθεί στο προηγούμενο στάδιο ή με χάραξη επί τόπου, όπως εντέλλεται από την Υπηρεσία.

4.1.4.3 Οριστική Μελέτη Αποχέτευσης – Αποστράγγισης

Εκπονείται συγχρόνως με την οριστική μελέτη του κυκλοφοριακού έργου και αφορά την αποχέτευση εγκάρσια της οδού και την αποχέτευση / αποστράγγιση παράλληλα της οδού.

4.1.4.4 Εκτέλεση Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών

Μετά την έγκριση του προγράμματος των απαιτούμενων γεωτεχνικών και λοιπών ερευνών (στο Στάδιο II) ακολουθεί η εκπόνηση των σχετικών εργασιών που περιλαμβάνει:

- Εργασίες υπαίθρου (Γεωτρήσεις, φρεάτια)
- Εργαστηριακές αναλύσεις
- Τεχνική Έκθεση
- Αξιολόγηση αποτελεσμάτων

Οι εργασίες αυτές πρέπει να ξεκινήσουν έγκαιρα και στις αρχές του σταδίου αυτού, ώστε τα αποτελέσματα να γίνονται σταδιακά διαθέσιμα στους υπόλοιπους μελετητές.

4.1.4.5 Μελέτη Σήμανσης / Ασφάλισης

Η δραστηριότητα αυτή θα πρέπει κατά κανόνα να πραγματοποιείται πριν τη δημοπράτηση του έργου αν και η συνήθης πρακτική (λόγω έλλειψης πιστώσεων) είναι να πραγματοποιείται μετά την ανάθεση του έργου και από μελετητή του Αναδόχου. Η Μελέτη αυτή μπορεί να εκπονηθεί και στο επόμενο στάδιο (IV) παράλληλα με την εκπόνηση των οριστικών μελετών των άλλων έργων.

4.1.4.6 Εξοπλισμός Οδού

Ο εξοπλισμός οδού αφορά τα ειδικά έργα που είναι απαραίτητα για την ασφαλή λειτουργία, εύκολη συντήρηση και εξυπηρέτηση των χρηστών. Τα έργα αυτά, κατά κανόνα, αφορούν τον ηλεκτροφωτισμό της οδού, την παροχή τηλεφωνικών γραμμών, δίκτυα άρδευσης, πιθανούς αγωγούς για διέλευση δικτύων ΟΚΩ κτλ.

Σε ορισμένες περιπτώσεις εντάσσονται στην κατηγορία αυτή και οι Σταθμοί Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών (ΣΕΑ).

4.1.4.7 Προμελέτη Κόμβων και Παραπλεύρων Έργων

Η εργασία αυτή αφορά τη σύνδεση της υπό μελέτη οδού με το υπάρχον δίκτυο (κυκλοφοριακοί κόμβοι), καθώς και την αποκατάσταση της επικοινωνίας εκατέρωθεν της οδού.

4.1.4.8 Γεωτεχνικά Τεχνικών Έργων

Οι γεωτεχνικές αυτές εργασίες αφορούν τα μεγάλα τεχνικά έργα της οδού. Θεωρητικά οι εργασίες αυτές μπορούν να γίνουν παράλληλα με τις υπόλοιπες γεωτεχνικές έρευνες, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις η ανάγκη κατασκευής τεχνικών έργων προσδιορίζεται κατά την εξέλιξη της οριστικής μελέτης οδοποιίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις υποβάλλεται και εγκρίνεται συμπληρωματικό πρόγραμμα γεωτεχνικών ερευνών.

4.1.4.9 Προμελέτη Τεχνικών Έργων

Εκπονείται η προμελέτη των μεγάλων τεχνικών έργων (γέφυρες ανοίγματος μεγαλύτερου των 6.0 m, σήραγγες και υψηλοί τοίχοι αντιστήριξης).

4.1.4.10 Έγκριση Σταδίου III.

Μετά το πέρας των οριστικών μελετών και αφού έχουν ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες χορηγήσεως των απαιτούμενων αδειών, ο Εργοδότης εγκρίνει όσες από τις παρακάτω μελέτες έχουν εκπονηθεί:

- Οριστική Μελέτη Οδοποιίας
- Οριστική Μελέτη Αποχέτευσης / Αποστράγγισης
- Γεωλογικές / Γεωτεχνικές Έρευνες
- Μελέτη Σήμανσης / Ασφάλισης
- Μελέτη Εξοπλισμού Οδού
- Προμελέτη Κόμβων και Παραπλευρων έργων
- Προμελέτη Τεχνικών Έργων
- Γεωτεχνικά Τεχνικών Έργων

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

και εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση του Σταδίου III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10). Για τις οριστικές μελέτες οδικών έργων Γενικότερης σημασίας και Νομαρχιακού Επιπέδου μπορεί να ζητηθεί η επιστημονική βοήθεια της αρμόδιας Κεντρικής Υπηρεσίας (ΔΜΕΟ/ΥΠΕΧΩΔΕ).

4.1.5 Στάδιο IV: Οριστικές Μελέτες Λοιπών Έργων

4.1.5.1 Εντολή Έναρξης Σταδίου IV.

Μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασης τους Σταδίου III δίνεται από τον Εργοδότη η εντολή έναρξης του Σταδίου IV (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.1.5.2 Οριστική Μελέτη Κόμβων και Παραπλεύρων Έργων

Είναι μια δραστηριότητα απαραίτητη για να ολοκληρωθεί ο γεωμετρικός σχεδιασμός του έργου και να μπορέσει να συνταχθεί το κτηματολόγιο και να συντελεσθούν οι απαλλοτριώσεις. Κατ' αρχήν είναι επιθυμητό να συντάσσεται παράλληλα με την εκπόνηση της Οριστικής μελέτης της οδού, αλλά εμπεριέχεται ο κίνδυνος ανασύνταξης της μελέτης αυτής εάν κατά την έγκριση της οριστικής μελέτης οδοποιίας παραστεί ανάγκη μικροτροποποιήσεων είτε στην οριζοντιογραφία είτε στη μηκοτομή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, για λόγους συντομίας χρόνου, η δραστηριότητα αυτή μεταφέρεται να εκτελεσθεί από τον Ανάδοχο του έργου, οπότε η δέσμευση της γης και το κτηματολόγιο γίνεται με βάση την εγκεκριμένη προμελέτη, που πλέον αποτελεί δεσμευτικό συμβατικό στοιχείο.

4.1.5.3 Οριστική Μελέτη Τεχνικών Έργων

Η δραστηριότητα αυτή δεν εκτελείται πάντα κατά το στάδιο των μελετών, είτε λόγω έλλειψης πιστώσεων, είτε λόγω εξάντλησης των οικονομικών ορίων της σύμβασης. Στην Περίπτωση αυτή η οριστική μελέτη των Τεχνικών Έργων γίνεται από τον Ανάδοχο μαζί με τη μελέτη Εφαρμογής και με βάση την εγκεκριμένη Προμελέτη του κάθε τεχνικού έργου, που αποτελεί υποχρεωτικό συμβατικό στοιχείο της εργολαβίας. Προφανώς η διαδικασία αυτή μπορεί να ακολουθηθεί σε τυποποιημένα τεχνικά έργα των οποίων η βασική δομή και τα επιμετρικά τους στοιχεία μπορούν να αποφασισθούν από το στάδιο της Προμελέτης. Σε κάθε αντίθετη περίπτωση, είναι επιβεβλημένο να γίνει η οριστική μελέτη κατά το στάδιο εκπόνησης των υπολοίπων μελετών.

4.1.5.4 Έγκριση Σταδίου IV

Ο Εργοδότης εγκρίνει:

- Την Οριστική Μελέτη Κόμβων και Παράπλευρων έργων και,
- Την Οριστική Μελέτη Τεχνικών Έργων

και εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση του Σταδίου IV (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15). Για τις οριστικές μελέτες οδικών έργων Γενικότερης σημασίας και Νομαρχιακού Επιπέδου μπορεί να ζητηθεί η επιστημονική βοήθεια της αρμόδιας Κεντρικής Υπηρεσίας (ΔΜΕΟ / ΥΠΕΧΩΔΕ).

4.1.6 Στάδιο V: Λοιπές Μελέτες

4.1.6.1 Κτηματολόγιο

Η σύνταξη του κτηματολογίου είναι απαραίτητο στοιχείο για την προώθηση των απαλλοτριώσεων και γενικότερα την κατασκευή του έργου. Δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο μόνο στην περίπτωση που η οδός διέρχεται μόνον από δημόσιες εκτάσεις. Η σύνταξη του κτηματολογίου στην ουσία ξεκινά από το στάδιο της συλλογής των στοιχείων υπαίθρου, που μπορεί να γίνει παράλληλα με την εκπόνηση των τοπογραφικών υποβάθρων. Θεωρητικά ολοκληρώνεται μετά την έγκριση των οριστικών μελετών του γεωμετρικού σχεδιασμού, αλλά μπορεί να γίνει και νωρίτερα, αν στο συγκεκριμένο έργο μπορεί να γίνει δέσμευση της ζώνης διέλευσης (εύρος καταλήψεως της οδού) από το στάδιο της προμελέτης.

4.1.6.2 Μελέτες Εφαρμογής

Η ενέργεια αυτή αφορά τις πάσης φύσης μελέτες εφαρμογής. Σημειώνεται ότι οι υποχρεωτικές (αναγκαίες) επί μέρους μελέτες εφαρμογής ορίζονται στο ΠΔ 696/74 και δεν πρέπει να συγχέονται με τις περιγραφόμενες γενικά και εμφανιζόμενες συνοπτικά στα διαγράμματα αλληλουχίας της Εγκ. 37/95. Παρά το γεγονός ότι είναι γενικά επιθυμητό να έχουν εκπονηθεί οι μελέτες εφαρμογής πριν τη δημοπράτηση, αυτό έχει νόημα και καθίσταται υποχρεωτικό μόνον εφόσον (α) η δημοπράτηση θα γίνει άμεσα και (β) το περιεχόμενο των μελετών εφαρμογής μπορεί να επηρεάσει είτε το οικονομικό αντικείμενο μιας εργολαβίας, είτε το συνολικό κόστος ενός έργου (π.χ., μέσω των απαλλοτριώσεων), είτε το χρόνο περαίωσής του. Αν δεν συντρέχει καμία από τις υποπεριπτώσεις που καταγράφονται στο (β) ανωτέρω, κατά κανόνα η μελέτη εφαρμογής συντάσσεται από τον Ανάδοχο του Έργου. Έτσι, στην υπεραστική οδοποιία η εφαρμογή της οριστικής μελέτης της οδού (δηλ., η πασσάλωση του άξονα στο έδαφος), σε

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

περίπτωση κατά την οποία αυτή εκπονήθηκε με σύνταξη τοπογραφικών και όχι με μεταφορά επί του εδάφους του άξονα της προμελέτης, δεν είναι υποχρεωτική κατά το στάδιο της μελέτης και μάλιστα εκτελείται μόνον κατόπιν ειδικής εντολής της αρμόδιας αρχής και πληρώνεται ιδιαίτερα (ΠΔ 696/74, Άρθ. 136, §7 και 8). Αντίθετα, στις μελέτες κυκλοφοριακών κόμβων και αστικών αρτηριών προβλέπεται η υποβολή μελέτης εφαρμογής, εφόσον όμως ορίζεται από τη σύμβαση (π.χ., περίπτωση άμεσης εκτέλεσης του έργου) και περιλαμβάνει τα οριστικά κτηματολογικά διαγράμματα, τη μελέτη σήμανσης / σηματοδότησης, το πρόγραμμα κατασκευής, τα σχέδια προσωρινών έργων εξυπηρέτησης της κυκλοφορίας, κάθε άλλο στοιχείο για την ακώλυτη εκτέλεση του έργου, καθώς και τα τεύχη δημοπράτησης, που βέβαια συντάσσονται μετά την έγκριση των ανωτέρω (ΠΔ 696/74, Άρθ. 151, 155, 156).

4.1.6.3 Έγκριση Σταδίου V

Ο Εργοδότης εγκρίνει:

- Το κτηματολόγιο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ2) και,
- Τις Μελέτες Εφαρμογής

και εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση του Σταδίου V (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15). Για τις οριστικές μελέτες οδικών έργων Γενικότερης σημασίας και Νομαρχιακού Επιπέδου μπορεί να ζητηθεί η επιστημονική βοήθεια της αρμόδιας Κεντρικής Υπηρεσίας (ΔΜΕΟ/ΥΠΕΧΩΔΕ).

4.1.7 Απαλλοτριώσεις

Οι εκτελέσεις των απαλλοτριώσεων ακολουθούν την έγκριση του κτηματολογίου. Οι απαλλοτριώσεις μπορούν να ξεκινήσουν και σταδιακά, σε νωρίτερο στάδιο, αρκεί να έχουν συντελεστεί προηγουμένως και ορισμένες διαδικασίες κτηματολογίου (για λεπτομέρειες βλ. Ενέργειες Συντέλεσης Απαλλοτριώσεων).

4.1.8 Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης

Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των οριστικών μελετών, ώστε να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα. Στην περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση των οριστικών μελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξή τους προς επικαιροποίηση στο μέλλον.

Γενικά, τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή (βλ. ΒΔΠ Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2) και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων συμπληρωματικών προδιαγραφών για τις επιμέρους κατηγορίες έργων. Για απλά οδικά έργα, δεν είναι ασύνηθες η σύνταξη των τευχών δημοπράτησης να γίνεται και από την ίδια την υπηρεσία.

4.2 Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Υδραυλικών Έργων

Τα υδραυλικά έργα αποτελούν μια από τις κυριότερες κατηγορίες Δημοσίων Έργων και ανάλογα με το στόχο τους διακρίνονται σε:

- Έργα κοινής ωφελείας (π.χ. ύδρευσης)
- Αναπτυξιακά έργα (π.χ. εγγειοβελτιωτικά)
- Έργα πολλαπλής σκοπιμότητας (π.χ. φράγματα)
- Έργα προστασίας περιβάλλοντος (π.χ. επεξεργασίας λυμάτων)

Κάθε υδραυλικό έργο που πρόκειται να μελετηθεί πρέπει να είναι είτε ενταγμένο σε γενικό αναπτυξιακό στρατηγικό σχέδιο είτε να τεκμηριώνεται η ανάγκη υλοποίησης του με βάση μια μελέτη σκοπιμότητας. Οι κατευθύνσεις και τα στοιχεία γενικού σχεδιασμού (δηλαδή, στρατηγικό σχέδιο ή γενικό σχέδιο ανάπτυξης, μελέτη διαχείρισης υδατικών πόρων της περιοχής, μελέτη σκοπιμότητας, αναγνωριστική μελέτη ή έκθεση για την αναγκαιότητα του έργου) που έχουν προκύψει πριν από την ανάθεση της μελέτης, θα πρέπει να περιλαμβάνονται στη Σύμβαση του υπό μελέτη έργου, ώστε να ληφθούν υπόψη από το μελετητή.

Εκτός των ανωτέρω θα πρέπει να προβλέπεται ενδιάμεσα και οικονομοτεχνική μελέτη ανάλυσης κόστους – ωφελειών του έργου, συνήθως παράλληλα με την προμελέτη ή και νωρίτερα, αλλά πάντως όταν υπάρχει αξιόπιστος προσδιορισμός του κόστους του έργου. Η οικονομοτεχνική μελέτη αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την ένταξη του έργου σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Στους πίνακες 4.2-1, 4.2-2, 4.2-3 και 4.2-4 δίνονται συνοπτικά οι ενέργειες ωρίμανσης για κάθε υποκατηγορία υδραυλικού έργου με χρήση των ακόλουθων συμβολισμών:

- ✓ Απαιτείται
 Δεν απαιτείται
 Μη αναγκαία δραστηριότητα

Πίνακας 4.2-1: Ενέργειες Ωρίμανσης Έργων Κοινής Ωφελείας με το Σύστημα Συμπλήρωση Τιμολογίου

#	Ενέργειες	Έργα μεταφοράς νερού μεγάλης κλίμακας	Εσωτερικά δίκτυα ύδρευσης
1	2	3	4
1	Μελέτες Γενικού Σχεδιασμού / Εκθέσεις για την Τεκμηρίωση Αναγκαϊότητας του Έργου	✓	✓
2	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓
3	Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Εγκατάσταση Αναδόχου	✓	✓
4	Εκπόνηση και Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου	☒	☐
5	Σύνταξη και Έγκριση Χωροταξικής Μελέτης	☒	☐
6	Προκαταρκτική Μελέτη (Στάδιο I)		
6.1	Μέτρηση Παροχών – Έλεγχος καταλληλότητας νερού	☐	☒
6.2	Στρατηγικό Μαθηματικό Μοντέλο Βελτιστοποίησης	☒	✓
6.3	Προκαταρκτική Μελέτη	✓ εναλλακτικές λύσεις διάταξη λύσεων βασικοί υπολογισμοί	✓ βασικοί υπολογισμοί πρόταση τεχνικών έργων πρόταση γεν. διάταξης δικτύου
6.4	Διερεύνηση Δικτύων ΟΚΩ	☒	✓
6.5	Υδρολογική Μελέτη	☐	☒
6.6	Γεωλογική Αναγνώριση	✓	☒
6.7	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	☒
6.8	Διαδικασία έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΧ)	✓	☒
6.9	Περιβαλλοντική Θεώρηση	☒	✓
6.10	Απαλλαγή από τη Διαδικασία Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης	☒	✓
6.11	Έγκριση Σταδίου I	✓	✓
7	Προμελέτη Έργου (Στάδιο II)		
7.1	Οικονομοτεχνική Μελέτη και Αξιολόγηση	✓	☒
7.2	Υδρολογική Μελέτη	☐	☒
7.3	Γεωλογική Μελέτη	✓	☒
7.4	Τοπογραφική Μελέτη	☐	☒
7.5	Προμελέτη	✓ γενική διάταξη έργου ειδικά τεχνικά έργα	☒
7.6	Έγκριση Σταδίου II	✓	☒
8	Γεωλογικές & Γεωτεχνικές Έρευνες	✓	☒
9	Οριστική Μελέτη – ΜΠΕ (Στάδιο III)		
9.1	Γεωτεχνική Μελέτη	✓	✓ στις θέσεις των τεχνικών έργων
9.2	Τοπογραφική Μελέτη	✓	✓
9.3	Εκπόνηση ΜΠΕ	✓	☒
9.4	Έγκριση ΜΠΕ	✓	☒

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργειες	Έργα μεταφοράς νερού μεγάλης κλίμακας	Εσωτερικά δίκτυα ύδρευσης
1	2	3	4
9.5	Οριστική Μελέτη	✓ υδραυλική, στατική, η/μ, οδοποιία, μελέτη ρύθμισης λειτουργίας	✓ υδραυλική, στατική, η/μ
9.6	Χαρτογράφηση GIS	☒	○
9.7	Καταγραφή δικτύων ΟΚΩ	☒	○
9.8	Έγκριση Σταδίου III	✓	✓
10	Λοιπές Ενέργειες (Στάδιο IV)		
10.1	Κτηματολόγιο	○	○
10.2	Απαλλοτριώσεις	○	○
10.3	Σύνταξη και έγκριση τευχών δημοπράτησης	✓	✓

Πίνακας 4.2-2: Ενέργειες Ωρίμανσης Αναπτυξιακών Έργων και Έργων Πολλαπλής Σκοπιμότητας με το Σύστημα Συμπλήρωσης Τιμολογίου

#	Ενέργεια	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους άνω των 15 m	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους κάτω των 15 m	Μελέτες σηράγγων και υπόγειων έργων	Τυπικά εγγειοβελτιωτικά έργα
1	2	3	4	5	6
1	Μελέτες Γενικού Σχεδιασμού / Εκθέσεις για την Τεκμηρίωση Αναγκαιότητα του Έργου	✓	✓	✓	✓
2	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓	✓	✓
3	Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Εγκατάσταση Αναδόχου	✓	✓	✓	✓
4	Προκαταρκτική Μελέτη (Στάδιο I)				
4.1	Μέτρηση Παροχών – Έλεγχος καταλληλότητας νερού	○	○	○	○
4.2	Προκαταρκτική Μελέτη	✓	✓	✓	✓
4.3	Υδρολογική Μελέτη	✓	✓	✓	☒
4.4	Γεωλογική Αναγνώριση	✓	✓	✓	☒
4.5	Υδρογεωλογική Μελέτη	✓	✓	✓	☒
4.6	Εδαφολογική Αναγνώριση	☒	☒	☒	✓
4.7	Μελέτη Σχεδίου Ανάπτυξης	☒	☒	☒	✓
4.8	Δημοσιονομική Διερεύνηση	☒	☒	☒	✓
4.9	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	✓	✓	✓
4.10	Διαδικασία Έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΧ)	✓	✓	✓	✓
4.11	Έγκριση Σταδίου I	✓	✓	✓	✓
5	Προμελέτες Έργων / ΜΠΕ (Στάδιο II)				
5.1	Οικονομοτεχνική Μελέτη και Αξιολόγηση	✓	✓	✓	✓
5.2	Προμελέτη	✓	☒	✓	✓
5.3	Γεωλογικές, Γεωφυσικές & Γεωτεχνικές Έρευνες	✓	✓	✓	☒
5.4	Υδρολογική Μελέτη	✓	✓	✓	✓
5.5	Γεωλογική Μελέτη (Α' φάση)	✓ (για τον ταμιευτήρα)	☒	✓	✓
5.6	Γενική γεωλογική Μελέτη	☒	✓	☒	☒

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργεια	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους άνω των 15 m	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους κάτω των 15 m	Μελέτες σηράγγων και υπόγειων έργων	Τυπικά εγγειοβελτιωτικά έργα
1	2	3	4	5	6
5.7	Υδρογεωλογική Μελέτη	✓	☒	✓	✓
5.8	Γεωτεχνική Μελέτη (Α' φάση)	✓	☒	✓	✓
5.9	Τοπογραφική Μελέτη (Α' φάση)	✓	○	☒	✓
5.10	Σεισμική Θεώρηση	✓	☒	☒	☒
5.11	Γεωλογική Μελέτη (Β' φάση)	✓ (θέση φράγματος)	✓	✓ (άξονος)	☒
5.12	Γεωτεχνική Μελέτη (Β' φάση)	✓	✓	✓	☒
5.13	Τοπογραφική Μελέτη (Β' φάση)	✓	✓	✓	☒
5.14	Μελέτη σεισμικής επικινδυνότητας	✓	☒	☒	☒
5.15	Γεωρογεωτεχνική – Γεωργοοικονομική Μελέτη	○	○	☒	✓
5.16	Απόφαση Υπουργού για Αναδασμό	○	○	☒	✓
5.17	Εκπόνηση ΜΠΕ	✓	✓	✓	✓*
5.18	Έγκριση ΜΠΕ	✓	✓	✓	✓
5.19	Έγκριση Σταδίου II	✓	✓	✓	✓
6	Οριστικές Μελέτες Έργων – Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης (Στάδιο III)				
6.1	Υδραυλικά Ομοιώματα – Αστοχία Φράγματος	○	☒	○	○
6.2	Οριστική Μελέτη	✓ υδραυλική, Η/Μ, οδοποιίας εδαφομηχανικής, σεισμικής ανταπόκρισης, στατική	✓ γενική διάταξη έργου, υδραυλική, στατική, Η/Μ, οδοποιία	✓ υδραυλική, Η/Μ, οδοποιίας, στατική, λειτουργίας και ρύθμισης	✓
6.3	Λεπτομερείς Τοπογραφικές Αποτυπώσεις	○	☒	○	✓
6.4	Γεωτεχνική Μελέτη	○	☒	○	✓
6.5	Έγκριση Σταδίου III	✓	✓	✓	✓
7	Λοιπές Ενέργειες (Στάδιο IV)				
7.1	Κτηματολόγιο	○	○	○	○
7.2	Απαλλοτριώσεις	○	○	○	○
7.3	Σύνταξη και έγκριση τευχών δημοπράτησης	✓	✓	✓	✓

Πίνακας 4.2-3: Ενέργειες Ωρίμανσης Έργων Πολλαπλής Σκοπιμότητας με το Σύστημα Μελέτη - Κατασκευή

#	Ενέργεια	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους άνω των 15 m	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους κάτω των 15 m
1	2	3	4
1	Μελέτες Γενικού Σχεδιασμού / Εκθέσεις για την Τεκμηρίωση Αναγκαιότητας του Έργου	✓	✓
2	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓
3	Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Εγκατάσταση Αναδόχου	✓	✓
4	Προκαταρκτική Μελέτη / Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Στάδιο I)		
4.1	Μέτρηση παροχών – Έλεγχος καταλληλότητας νερού	○	○
4.2	Προκαταρκτική μελέτη	✓	✓

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργεια	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους άνω των 15 m	Μελέτες φραγμάτων ή αναχωμάτων λιμνοδεξαμενών ύψους κάτω των 15 m
1	2	3	4
4.3	Υδρολογική Μελέτη	✓	✓
4.4	Γεωλογική Αναγνώριση	✓	✓
4.5	Υδρογεωλογική Μελέτη	✓	✓
4.6	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	✓
4.7	Διαδικασία έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΧ)	✓	✓
4.8	Έγκριση Σταδίου I	✓	✓
5	Προμελέτες Έργων / ΜΠΕ (Στάδιο II)		
5.1	Οικονομοτεχνική Μελέτη και Αξιολόγηση	✓	✓
5.2	Προμελέτη	✓ Υδραυλική, Η/Μ, Γενική Διάταξη Έργου, Οδοποιίας, Ειδικές Τεχνικές Προδιαγραφές	✓ Υδραυλική, Γενική Διάταξη Έργου
5.3	Γεωλογικές, Γεωφυσικές & Γεωτεχνικές Έρευνες	✓	✓
5.4	Υδρολογική Μελέτη	✓	✓
5.5	Γεωλογική Μελέτη	✓	✓
5.6	Υδρογεωλογική Μελέτη	✓	☒
5.7	Γεωτεχνική Μελέτη	✓	☒
5.8	Τοπογραφική Μελέτη	✓	○
5.9	Σεισμική Επικινδυνότητα	✓	☒
5.10	Εκπόνηση ΜΠΕ	✓	✓
5.11	Έγκριση ΜΠΕ	✓	✓
5.12	Έγκριση Σταδίου II	✓	✓
6	Εκπόνηση και Έγκριση Τευχών Δημοπράτησης (Στάδιο III)		
6.1	Εκπόνηση Τευχών Δημοπράτησης	✓	✓
6.2	Έγκριση Σταδίου III	✓	✓
7	Λοιπές Ενέργειες (Στάδιο IV)		
7.1	Κτηματολόγιο	✓	✓
7.2	Απαλλοτριώσεις	✓	✓
7.3	Διαδικασίες δημοπράτησης	✓	✓

Πίνακας 4.2-4: Ενέργειες Ωρίμανσης Έργων Προστασίας Περιβάλλοντος

#	Ενέργειες	Έργα συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων (στη θάλασσα)	Αποχέτευση ομβρίων – Διευθετήσεις ρεμάτων	Έργα Διάθεσης Στερεών Αποβλήτων (ΧΥΤΑ)
1	2	3	4	5
1	Μελέτες Γενικού Σχεδιασμού / Εκθέσεις για την Τεκμηρίωση Αναγκαιότητας του Έργου	✓	✓	✓
2	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓	✓
3	Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Εγκατάσταση Αναδόχου	✓	✓	✓
4	Προκαταρκτική Μελέτη Έργου / ΠΠΕ (Στάδιο I)			
4.1	Μέτρηση Παροχών	☒	○	☒

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργειες	Έργα συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων (στη θάλασσα)	Αποχέτευση ομβρίων – Διευθετήσεις ρεμάτων	Έργα Διάθεσης Στερεών Αποβλήτων (ΧΥΤΑ)
1	2	3	4	5
4.1	Προκαταρκτική Μελέτη	✓ μελέτη του όλου συστήματος αποχέτευσης (συλλογή, επεξεργασία και διάθεση)	✓	○
4.2	Υδρολογική Μελέτη	☒	✓	○
4.3	Υδρογεωλογική - Γεωλογική Αναγνώριση	☒	✓	✓
4.4	Αναγνώριση και κατάταξη αποδέκτη	✓	○	☒
4.5	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	○	✓
4.6	Έγκριση Αποδέκτη και Υγειονομικών Όρων Διάθεσης	✓	✓	☒
4.8	Διαδικασία έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΧ)	✓	✓	✓
4.9	Έγκριση Σταδίου Ι	✓	✓	✓
5	Προμελέτη Έργου – Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Στάδιο ΙΙ)			
5.1	Προμελέτη	✓ (Δικτύου Συλλογής) Υδραυλική, Η/Μ	✓ Υδραυλική, Στατική	☒
5.2	Οικονομοτεχνική μελέτη	✓	✓	☒
5.3	Καταγραφή Δικτύων ΟΚΩ	✓	✓	☒
5.4	Έγκριση Προμελέτης Δικτύου Συλλογής	✓	☒	☒
5.5	Προμελέτη	✓ (Εγκατάστασης Επεξεργασίας Λυμάτων) Υδραυλική, Υγειονομική, Η/Μ, Στατική	☒	✓ (Χώρου Διάθεσης Στερεών Αποβλήτων)
5.6	Προμελέτη	✓ (Έργων Διάθεσης στη θάλασσα) Υδραυλική, Λιμενική	☒	☒
5.7	Τοπογραφική Μελέτη	✓	✓	✓
5.8	Γεωλογική Αναγνώριση	✓	☒	✓
5.9	Γεωτεχνική Μελέτη	✓	✓	✓
5.10	Βυθομετρική Μελέτη	✓	☒	☒
5.11	Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	✓	✓	✓
5.12	Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων	✓	✓	✓
5.13	Γεωλογικές και Γεωτεχνικές Έρευνες	○	✓	○
5.14	Έγκριση Σταδίου ΙΙ	✓	✓	✓
6	Οριστική Μελέτη Έργου(Στάδιο ΙΙΙ)			
6.1	Οριστική Μελέτη Δικτύου Συλλογής	✓	✓	☒
6.2	Τοπογραφική Μελέτη	✓	✓	☒
6.3	Γεωλογική - Γεωτεχνική Μελέτη	✓	✓	☒
6.4	Έγκριση Οριστικής Μελέτης Δικτύου Συλλογής και υποστηρικτικών μελετών	✓	☒	☒

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#	Ενέργειες	Έργα συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων (στη θάλασσα)	Αποχέτευση ομβρίων – Διευθετήσεις ρεμάτων	Έργα Διάθεσης Στερεών Αποβλήτων (ΧΥΤΑ)
1	2	3	4	5
6.5	Σύνταξη και Έγκριση Τευχών Δημοπράτησης Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων (Διάθεσης Στερεών Αποβλήτων)	✓	☒	✓
6.6	Σύνταξη και Έγκριση Τευχών Δημοπράτησης έργων διάθεσης στη θάλασσα	✓	☒	☒
6.7	Λήψη αδειών και σχετικών γνωμοδοτήσεων για το έργο διάθεσης	✓	☒	☒
6.8	Σύνταξη και έγκριση Τευχών Δημοπράτησης δικτύου συλλογής	✓	☒	☒
6.9	Έγκριση Σταδίου III	✓	✓	✓
7	Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες			
7.1	Κτηματολόγιο – Σύσταση δουλείας	✓	✓	✓
7.2	Απαλλοτριώσεις – Αγορά γης	✓	✓	✓
7.3	Σύνταξη και Έγκριση Τευχών Δημοπράτησης	☒	✓	✓

4.2.1 Έργα Μεταφοράς Νερού Μεγάλης Κλίμακας

Οι διαδικασίες για την ωρίμανση έργων κοινής ωφελείας όπως τα έργα μεταφοράς νερού μεγάλης κλίμακας διακρίνονται τυπικά σε τέσσερα στάδια (εγκύκλιος 37/1995):

- Στάδιο I: Προκαταρκτική Μελέτη-Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης)
- Στάδιο II: Προμελέτη
- Στάδιο III: Οριστική Μελέτη - Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

Διαδικασία Ανάθεσης της Μελέτης. Η διαδικασία επιλογής μελετητή διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 11 του Ν 716/77 και των ΠΔ 346/98 και ΠΔ 57/2000 με τα οποία εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με τις οδηγίες 92/50 και 93/38 (όπως αυτή τροποποιείται από την οδηγία 98/4) της Ε.Ε. Για τα έργα των ΔΕΥΑ «Διευθύνουσα» ή «Επιβλέπουσα Υπηρεσία» είναι η Τεχνική τους Υπηρεσία. Για τους ΟΤΑ που στερούνται τεχνικών υπηρεσιών το ρόλο της Επιβλέπουσας Υπηρεσίας ασκεί η ΤΥΔΚ. Η διαδικασία ανάθεσης διακρίνεται στις εξής φάσεις:

- Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)
- Σύνταξη και θεώρηση των Τευχών ανάθεσης (Σχέδιο Σύμβασης, Συγγραφή Υποχρεώσεων και Τεχνικές Προδιαγραφές) της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Εντυπα Υ1, Υ2 και Υ3).
- Απόφαση του Κυρίου του Έργου που περιλαμβάνει το περιεχόμενο των Τευχών Ανάθεσης, την πηγή χρηματοδότησης της μελέτης και τον τρόπο επιλογής του γραφείου μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ 2- Έντυπα Υ4, και Υ5).
- Δημοσίευση και Έγκριση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ2-Έντυπα Υ6, Υ7 και Υ8).
- Ορισμός Επιτροπής Αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- Αξιολόγηση Υποψήφιων Μελετητών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- Υποβολή ενστάσεων
- Απόφαση του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη για την ανάθεση της μελέτης στο επιλεγμένο γραφείο μελετών, κοινοποίηση απόφασης ανάθεσης και ανάθεση μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο ΔΠΜ5)

Κατάρτιση Σύμβασης. Μεταξύ του κυρίου του Έργου / Εργοδότη και του γραφείου μελετών που επελέγη υπογράφεται η σχετική Σύμβαση ανάθεσης της μελέτης, όπου καθορίζονται μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της μελέτης, η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων και το συμβατικό τίμημα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6). Μετά την ανάθεση της μελέτης ή και ταυτόχρονα με αυτήν πρέπει να ορισθεί από τον Εργοδότη ο επιβλέπων της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7). Η άσκηση εποπτείας, διοίκησης και ελέγχου της μελέτης γίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 του Ν 716/77.

4.2.1.1 Στάδιο Ι Προκαταρκτική Μελέτη – Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης)

Προκαταρκτική μελέτη. Η προκαταρκτική μελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά. Σκοπός της προκαταρκτικής μελέτης έργων ύδρευσης είναι ο καθορισμός των επιμέρους έργων και η διερεύνηση της δυνατότητας πραγματοποίησής τους κατά τον προσφορότερο τεχνικο-οικονομικά τρόπο. Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στα συμπεράσματα των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών:

- Υδρολογική - Υδρογεωλογική προμελέτη της περιοχής των πηγών και της υδροληψίας – προκειμένου περι εξωτερικού υδραγωγείου – βασιζόμενη επί υφιστάμενων στοιχείων ή στοιχείων λαμβανόμενων από εκτελούμενες μετρήσεις παροχών και ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης. Στη περίπτωση προκαταρκτικής μελέτης εσωτερικού υδραγωγείου η εν λόγω υδρογεωλογική έκθεση μπορεί να παραληφθεί.
- Γεωλογική αναγνώριση η οποία εκπονείται μετά την επιλογή της γενικής πορείας της χάραξης ή / και οποιωνδήποτε εναλλακτικών λύσεων εάν υπάρχει η σχετική πρόβλεψη από τη Σύμβαση και σε αντίθετη περίπτωση μόνο εάν υπάρχει η σχετική εντολή από τον Εργοδότη.

Η προκαταρκτική μελέτη μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

- Το υδατικό δυναμικό της περιοχής, δίατα και ποιότητα αυτού, συνθήκες εκμετάλλευσης, τυχόν υφιστάμενες υδατικές δεσμεύσεις ή δυσχέρειες.
- Τον υφιστάμενο τρόπο ύδρευσης και τα συναφή έργα.
- Τις παρούσες και μελλοντικές ανάγκες σε νερό.
- Την εξέταση των εναλλακτικών λύσεων από τεχνική και οικονομική άποψη και προσδιορισμό της βέλτιστης λύσης προς περαιτέρω έρευνα.
- Την περιγραφή της προτεινόμενης διάταξης των έργων και δικτύων, χαρακτηριστικά στοιχεία των σπουδαιότερων εξ αυτών, βασικούς υδραυλικούς υπολογισμούς για την αιτιολόγηση των έργων.
- Στοιχεία καταμέτρησης των παροχών, κατά την κρίσιμη περίοδο του έτους, και χημικές και μικροβιολογικές αναλύσεις. Σε περίπτωση με καταλληλότητας του ύδατος προτείνονται και περιγράφονται τα αναγκαία έργα επεξεργασίας.
- Κόστος ανά κυβικό μέτρο ύδατος
- Προτάσεις για την ενδεχόμενη σταδιακή εκτέλεση των έργων

Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης). Μετά την ολοκλήρωση ή και συγχρόνως με την εκπόνηση της προκαταρκτικής μελέτης, ο Ανάδοχος προετοιμάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την οποία υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την εγκύκλιο 24/97 της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ δεν απαιτείται ή διαδικασία της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (προέγκρισης χωροθέτησης) εφόσον το έργο αφορά:

- την τοποθέτηση υπόγειων κλειστών αγωγών μεταφοράς ύδατος σε υπάρχον οδικό δίκτυο
- πόλεις ή αστικά συγκροτήματα μέχρι 100.000 κατοίκους, και
- συνολικό μήκος μικρότερο από 20 km

Τα ανωτέρω πρέπει να ισχύουν στο σύνολο τους και όχι εναλλακτικά.

Παραλαβή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την ελέγχει και την υποβάλει στην αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ1) που είναι σύμφωνα με τον Ν 2647/98, Άρθρο 1, § 1Γ (ΦΕΚ 237Α/22-10-98)

(1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν ισχύουν εναλλακτικά τα ακόλουθα:

- το έργο βρίσκεται στην Περιφέρεια Αττικής
- το έργο βρίσκεται μέσα όρια Ramsar, Natura 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης ή κοινοτικά / εθνικά προγράμματα περιβαλλοντικής σημασίας.

(2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, σε όλες τις άλλες Περιπτώσεις.

Παραλαβή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - Γνωμοδοτήσεις συναρμοδίων. Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) στέλνεται από την αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης, Υπηρεσία στους συναρμοδίους φορείς (περιφερεια-

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

κές ή κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ΥΠ.ΠΟ. και ΥΠΕΣΔΔΑ) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου, όπου αυτό απαιτείται.

Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης). Αφού γίνει η εξέταση της μελέτης και ληφθεί υπόψη η γνώμη των συναρμόδιων υπηρεσιών, εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης), κατά περίπτωση από (βλ. ΒΔΠ Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ2):

- Την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή υπουργού» από το Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ
- Τη ΔΙΠΕΧΩ της Περιφέρειας μετά από εισήγηση της και υπογραφή από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

Έγκριση Σταδίου Ι. Με την ολοκλήρωση των προκαταρκτικών μελετών και με την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) του Έργου, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο Ι, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου ΙΙ, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9). Όταν οι μελέτες εκπονούνται από Δήμο ή Σύνδεσμο και αφορούν έργα προϋπολογισμού άνω των 2.347.762 ευρώ ή αν πρόκειται για τους Δήμους της Αθήνας, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, άνω των 3.815.114 ευρώ ή όταν αυτά εκπονούνται από Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης και είναι προϋπολογισμού άνω των 3.815.114 ευρώ, τότε απαιτείται η θεώρηση τους από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του ΥΠΕΣΔΔΑ, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Δημοτικών και Κοινοτικών Έργων και Θεώρησης Μελετών του εν λόγω Υπουργείου (άρθρο 268, §3 του ΠΔ 410/95). Να επισημανθεί ότι το τελευταίο ισχύει και για τα επόμενα στάδια εγκρίσεων.

4.2.1.2 Στάδιο ΙΙ: Προμελέτη

Προμελέτη. Η προμελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά. Σκοπός της προμελέτης των έργων είναι η εκλογή της προτεινόμενης λύσης ως προς τη μορφή και τη διάταξη του συνόλου του έργου. Ουσιαστικά προσδιορίζεται η γενική διάταξη των έργων και τα ειδικά τεχνικά έργα. Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στα συμπεράσματα των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών σε συνδυασμό με τη διερεύνηση των τεχνικοοικονομικών προβλημάτων:

- Οριστική Υδρολογική - Υδρογεωλογική μελέτη της περιοχής των πηγών και της υδροληψίας βασιζόμενη επί υφιστάμενων στοιχείων ή στοιχείων λαμβανόμενων από εκτελούμενες μετρήσεις παροχών και ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προμελέτης.
- Γεωλογική μελέτη η οποία εκπονείται εάν υπάρχει η σχετική πρόβλεψη από τη Σύμβαση και σε αντίθετη περίπτωση μόνο εάν υπάρχει η σχετική εντολή από τον Εργοδότη. Η Γεωλογική μελέτη αποτελεί τον οδηγό για τη σύνταξη του προγράμματος των απαιτούμενων γεωτεχνικών ερευνών.

Κατά την εκπόνηση της προμελέτης λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής και τα συγκεντρωθέντα εν τω μεταξύ στοιχεία. Η προμελέτη μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

- Σύντομη περιγραφή του τιθέμενου προβλήματος υδρεύσεως (διατιθέμενες πηγές, υπόγεια ύδατα, ποιότητα υδάτων κλπ)
- Περιγραφή των υφιστάμενων έργων και εξέταση της επάρκειας τους και της δυνατότητας εντάξεως τους στα προτεινόμενα έργα.
- Περιγραφή της προτεινόμενης λύσης στην οποία περιλαμβάνονται:
 - Οι υπάρχουσες και οι μελλοντικές ανάγκες σε νερό
 - Πλήρεις γενικές χημικές και μικροβιολογικές αναλύσεις έτσι ώστε να αποδεικνύεται είτε η καταλληλότητα αυτού προς πόση με ή χωρίς επεξεργασία.
 - Οι προσφερόμενες θέσεις και λύσεις των έργων υδροληψίας, εγκαταστάσεων επεξεργασίας (εφόσον απαιτούνται), μεταφοράς, καταθλίψεως, αποθήκευσης και διανομής ύδατος. Οι προτεινόμενες λύσεις κατατάσσονται κατά σειρά προτίμησης, εκτίθενται τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της κάθε μίας καθώς και τα που αυτές συνεπάγονται. Καθορίζεται η τελικά προτεινόμενη λύση και τα συνεπαγόμενα γι αυτήν έργα.
 - Πρόγραμμα έργων, δηλαδή προτεραιότητα κατασκευής και χρηματοδότησης αυτών με αναφορά στις κατασκευαστικές περιόδους.
 - Δυνατότητες προμήθειας αργών υλικών, κατασκευής σκυροδεμάτων κλπ

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Ειδικότερα η Τεχνική Προμελέτη περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα τεύχη:

- Τεύχος Υδραυλικών Υπολογισμών
- Τεύχος Στατικών Υπολογισμών
- Τεύχος Ηλεκτρομηχανολογικών Υπολογισμών
- Τεύχος Προμετρήσεων
- Τεύχος Προϋπολογισμού Δαπάνης
- Τεύχος Υπολογισμού των Ετήσιων Δαπανών Συντηρήσεως
- Τεύχος Εργασιών Συγκεντρώσεως Συμπληρωματικών Στοιχείων απαιτούμενων για την εκπόνηση της οριστικής μελέτης
- Τεύχος Χρονικού Προγραμματισμού των Έργων

Η Προμελέτη συμπληρώνεται από το τεύχος της Συνοπτικής Έκθεσης που περιλαμβάνει μια σύνοψη των ανωτέρω στοιχείων και προτάσεις των απαιτούμενων τοπογραφικών εργασιών για το στάδιο της οριστικής μελέτης με προμέτρηση και προϋπολογισμό της δαπάνης τους.

Γεωλογικές και Γεωτεχνικές έρευνες. Κατά τη διάρκεια της προμελέτης σχεδιάζεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων ερευνών, βάση των αναγκών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση της προμελέτης. Η εκπόνηση των ερευνών αυτών υπόκειται στην κρίση της υπηρεσίας και ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα / σοβαρότητα του έργου. Μετά την έγκριση του προγράμματος των απαιτούμενων ερευνών ακολουθεί η εκτέλεση των σχετικών εργασιών, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων ολοκληρώνεται μέχρι την έναρξη της οριστικής μελέτης. Οι εργασίες αυτές πρέπει να ξεκινήσουν έγκαιρα, έτσι ώστε μέρος των αποτελεσμάτων να είναι διαθέσιμο κατά την φάση της προμελέτης. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ανάγκη για συμπληρωματικές γεωτεχνικές έρευνες στις θέσεις των τεχνικών προσδιορίζεται κατά την εκπόνηση της οριστικής μελέτης. Στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται προς έγκριση συμπληρωματικό πρόγραμμα γεωτεχνικών ερευνών.

Έγκριση Σταδίου II. Με την ολοκλήρωση της προμελέτης, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο II, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου III, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.2.1.3 Στάδιο III Οριστική Μελέτη – Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Γεωτεχνική Μελέτη. Η γεωτεχνική μελέτη εκπονείται προς το πέρας των γεωτεχνικών εργασιών και πριν την ολοκλήρωσή τους έτσι ώστε τα συμπεράσματά της να είναι διαθέσιμα κατά την έναρξη της οριστικής μελέτης.

Τοπογραφική Μελέτη. Ο αρμόδιος μελετητής εκτελεί τις απαραίτητες τοπογραφικές αποτυπώσεις που έχουν εγκριθεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές εκτέλεσης μελετών που αναφέρονται στο ΠΔ 696/74. Οι τοπογραφικές αποτυπώσεις πραγματοποιούνται στην αρχή του Σταδίου III, έτσι ώστε τα απαραίτητα τοπογραφικά υπόβαθρα να είναι διαθέσιμα για την εκπόνηση της οριστικής μελέτης.

Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Μετά την ολοκλήρωση ή προς το τέλος της εκπόνησης της προμελέτης, ο Ανάδοχος προετοιμάζει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/90 (Άρθρο 6, §2) και τις σχετικές εγκυκλίους του ΥΠΕΧΩΔΕ, την οποία υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την εγκύκλιο 24/97 της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και εφόσον το έργο αφορά:

- την τοποθέτηση υπόγειων κλειστών αγωγών μεταφοράς ύδατος σε υπάρχον οδικό δίκτυο
- πόλεις ή αστικά συγκροτήματα μέχρι 100.000 κατοίκους, και
- το συνολικό μήκος δεν υπερβαίνει τα 20 km,

και δεν βρίσκεται μέσα σε προστατευόμενες περιοχές του άρθρου 21 του Ν 1650/86 ή σε κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους ή σε θεσμοθετημένα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους και ο φορέας του έργου κρίνει ότι πρόκειται για παρέμβαση μικρής κλίμακας, όσον αφορά στις επιπτώσεις του στο ανθρωπογενές περιβάλλον, μπορεί μετά από σύμφωνη γνώμη απόφαση της Δ/νσης ΠΕ.ΧΩ. και σχετικής απόφασης της ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ να μην απαιτηθεί η εκπόνηση Μ.Π.Ε.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την ελέγχει και την υποβάλει στην αρμόδια για την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ1) που είναι σύμφωνα με τον Ν 2647/98 (Άρθρο 1 § 2):

(1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Έργα υδρομάστευσης πηγών και εγκαταστάσεις εξωτερικών υδρευτικών δικτύων μήκους μεγαλύτερου από 10 km συνολικά και 20 km στην περίπτωση που τα εξωτερικά υδρευτικά δίκτυα κατασκευάζονται υπόγεια, κατά μήκος υφιστάμενου οδικού δικτύου
 - Υδραυλικά έργα ανεξαρτήτως μήκους και τρόπου κατασκευής εφόσον χωροθετούνται σε περιοχές που εμπίπτουν εντός ορίων Ramsar, περιοχών Natura 2000, εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης, κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων ή σχεδίων περιβαλλοντικής σημασίας.
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, όταν η μελέτη αφορά έργα υδρομάστευσης πηγών και εγκαταστάσεις εξωτερικών υδρευτικών δικτύων μήκους μικρότερου από 10 km συνολικά και 20 km στην περίπτωση που τα εξωτερικά υδρευτικά δίκτυα κατασκευάζονται υπόγεια, κατά μήκος υφιστάμενου οδικού δικτύου

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις συναρμοδίων. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ελέγχεται από την αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία και διαβιβάζεται στις κατά περίπτωση συναρμόδιες υπηρεσίες υπουργείων και φορείς (περιφερειακές ή κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ΥΠ.ΠΟ. και ΥΠΕΣΔΔΑ, Νομαρχιακό Συμβούλιο) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ. Το οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο παραλαμβάνει το αντίγραφο της ΜΠΕ και φροντίζει για τη δημοσίευση, στον τοπικό τύπο, ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησης τους για να λάβουν γνώση της ΜΠΕ και να διατυπώσουν απόψεις ως προς το περιεχόμενο της, εντός προθεσμίας 15 ημερών από τη δημοσίευση. Αντίγραφο της δημοσίευσης αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

Διατύπωση Απόψεων – Αντιρρήσεων – Προτάσεων. Μετά τη δημοσίευση της ως άνω ανακοίνωσης και μέσα στην προθεσμία που ορίζεται σε αυτήν, κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου της ΜΠΕ και να διατυπώσει εγγράφως στο Νομαρχιακό Συμβούλιο τη γνώμη και τις προτάσεις του.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Κριτική Απόψεων – Διαβίβαση. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις διατυπωθείσες γνώμες και προτάσεις των φορέων και πολιτών μαζί με τη σχετική γνωμοδότηση του προς την αρμόδια Δ/νση του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρική ή περιφερειακή).

Σύνταξη Σχεδίου Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά τη γνωμοδότηση των υπηρεσιών των συναρμοδίων υπουργείων και οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, η Αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για το εν λόγω υδραυλικό έργο.

Υπογραφή Υπουργών ή Γ.Γ. Περιφέρειας. Επί του Σχεδίου συνυπογράφουν οι συναρμόδιοι Υπουργοί ή ο Γ.Γ. Περιφέρειας, κατά περίπτωση και το σχέδιο επιστρέφεται στην Αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Η Αρμόδια Υπηρεσία εκδίδει την Κοινή Υπουργική Απόφαση ή την απόφαση του ΓΓ της Περιφέρειας όπου εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για το συγκεκριμένο υδραυλικό έργο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ2).

Οριστική Μελέτη. Η Οριστική μελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, κατά τη διάρκεια των διαδικασιών έκδοσης των Περιβαλλοντικών Όρων και μετά την κατ' αρχήν έγκριση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Σκοπός της οριστικής μελέτης είναι ο λεπτομερής καθορισμός των επιμέρους έργων της επιλεγείσας κατά το στάδιο της προμελέτης λύσης. Οι σχετικοί υπολογισμοί κατά το στάδιο αυτό πρέπει να είναι πλήρεις προς εφαρμογή.

Έγκριση Σταδίου III. Μετά την ολοκλήρωση της οριστικής μελέτης και αφού έχουν ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες χορηγήσεως των απαιτούμενων αδειών, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.2.1.4 Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

Κτηματολόγιο. Η σύνταξη του κτηματολογίου είναι απαραίτητο στοιχείο για την προώθηση των απαλλοτριώσεων και γενικότερα την κατασκευή του έργου. Δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο μόνο στην περίπτωση που το έργο αφορά μόνο την τοποθέτηση υπόγειων κλειστών αγωγών μεταφοράς ύδατος σε υπάρχον οδικό δίκτυο. Η σύνταξη του κτηματολογίου στην ουσία ξεκινά από το στάδιο της συλλογής των στοιχείων υπαίθρου, που μπορεί να γίνει παράλληλα με την εκπόνηση των τοπογραφικών υποβάθρων. Θεωρητικά ολοκληρώνεται μετά την έγκριση των οριστικών μελετών, αλλά μπορεί να γίνει και νωρίτερα από το στάδιο της προμελέτης.

Απαλλοτριώσεις. Οι εκτελέσεις των απαλλοτριώσεων ακολουθούν την έγκριση του κτηματολογίου. Οι απαλλοτριώσεις μπορούν να ξεκινήσουν και σταδιακά, σε νωρίτερο στάδιο, αρκεί να έχουν συντελεστεί προηγουμένως και ορισμένες διαδικασίες κτηματολογίου.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Τεύχη Δημοπράτησης. Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των οριστικών μελετών, ώστε να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2). Στην περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση των οριστικών μελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξή τους προς επικαιροποίηση στο μέλλον.

Γενικά, τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων συμπληρωματικών προδιαγραφών για τις επιμέρους κατηγορίες έργων. Για απλά υδραυλικά έργα δεν είναι ασύνηθες, η σύνταξη των τευχών δημοπράτησης να γίνεται και από την ίδια την υπηρεσία.

Διαδικασίες Δημοπράτησης. Μετά την έγκριση της οριστικής μελέτης και των τευχών δημοπράτησης και εφόσον έχουν εκδοθεί όλες οι σχετικές αποφάσεις και άδειες κατασκευής του έργου, ο αρμόδιος φορέας μπορεί να προχωρήσει στις διαδικασίες δημοπράτησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ3).

4.2.2 Έργα Φραγμάτων ή Αναχωμάτων Λιμνοδεξαμενών

Οι διαδικασίες για την ωρίμανση έργων πολλαπλής σκοπιμότητας, όπως τα έργα Φραγμάτων ή Αναχωμάτων Λιμνοδεξαμενών, διακρίνονται τυπικά σε τέσσερα στάδια (Εγκύκλιος 37/1995, Σύστημα Συμπλήρωση Τιμολογίου):

- Στάδιο I: Προκαταρκτική Μελέτη-Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης)
- Στάδιο II: Προμελέτη – Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- Στάδιο III: Οριστική Μελέτη – Τεύχη Δημοπράτησης
- Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

Επισημαίνεται ότι οι διαδικασίες ωρίμανσης για έργα πολλαπλής σκοπιμότητας όπως τα Φράγματα ή Αναχώματα Λιμνοδεξαμενών για δημοπράτηση με το σύστημα μελέτη - κατασκευή διαφοροποιούνται ως προς το δεύτερο στάδιο ωρίμανσης και περιορίζονται στις ακόλουθες σύμφωνα με την Εγκύκλιο 27/1997 (βλέπε και σχετικά χρονοδιαγράμματα στο Παράρτημα Α):

- Οικονομοτεχνική Μελέτη και Αξιολόγηση
- Προμελέτη (Υδραυλική, ΗΜ, Γενική Διάταξη του Έργου, Οδοποιίας, Ειδικές Τεχνικές Προδιαγραφές)
- Εκτέλεση Γεωλογικών, Γεωφυσικών και Γεωτεχνικών Ερευνών
- Υδρολογική Μελέτη
- Γεωλογική Μελέτη
- Υδρογεωλογική Μελέτη
- Γεωτεχνική Μελέτη
- Τοπογραφικές Αποτυπώσεις
- Μελέτη Σεισμικής Επικινδυνότητας
- Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Μετά την έγκριση των Προμελετών και την Έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων του έργου ακολουθεί η Σύνταξη και η Έγκριση των Τευχών Δημοπράτησης.

Διαδικασία Ανάθεσης της Μελέτης. Η διαδικασία επιλογής μελετητή διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 11 του Ν 716/77 και του ΠΔ 346/98 με τα οποία εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με τις οδηγίες 92/50 και 93/38 της Ε.Ε. Για τα έργα των ΔΕΥΑ «Διευθύνουσα» ή «Επιβλέπουσα Υπηρεσία» είναι η Τεχνική τους Υπηρεσία. Για τους ΟΤΑ που στερούνται τεχνικών υπηρεσιών, το ρόλο της Επιβλέπουσας Υπηρεσίας ασκεί η ΤΥΔΚ. Η διαδικασία ανάθεσης διακρίνεται στις εξής φάσεις:

- α. Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)
- β. Σύνταξη και θεώρηση των Τευχών ανάθεσης (Σχέδιο Σύμβασης, Συγγραφή Υποχρεώσεων και Τεχνικές Προδιαγραφές) της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ1, Υ2 και Υ3).
- γ. Απόφαση του Κυρίου του Έργου που περιλαμβάνει το περιεχόμενο των Τευχών Ανάθεσης, την πηγή χρηματοδότησης της μελέτης και τον τρόπο επιλογής του γραφείου μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ 2-Έντυπα Υ4 και Υ5).
- δ. Δημοσίευση και Έγκριση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ2-Έντυπα Υ6, Υ7 και Υ8).

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

- ε. Ορισμός Επιτροπής Αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- στ. Αξιολόγηση Υποψήφιων Μελετητών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- ζ. Υποβολή ενστάσεων
- η. Απόφαση του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη για την ανάθεση της μελέτης στο επιλεγμένο γραφείο μελετών, κοινοποίηση απόφασης ανάθεσης και ανάθεση μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ5)

Κατάρτιση Σύμβασης. Μεταξύ του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη και του γραφείου μελετών, που επελέγη, υπογράφεται η σχετική Σύμβαση ανάθεσης της μελέτης, όπου καθορίζονται μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της μελέτης, η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων και το συμβατικό τίμημα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6). Μετά την ανάθεση της μελέτης ή και ταυτόχρονα με αυτήν, πρέπει να ορισθεί από τον Εργοδότη ο επιβλέπων της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7). Η άσκηση εποπτείας, διοίκησης και ελέγχου της μελέτης γίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 του Ν 716/77.

4.2.2.1 Στάδιο Ι Προκαταρκτική Μελέτη – Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης)

Προκαταρκτική μελέτη. Η προκαταρκτική μελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά. Σκοπός της προκαταρκτικής μελέτης είναι η διερεύνηση των εναλλακτικών λύσεων και ο προσδιορισμός της γενικής διάταξης των έργων ως προς τη θέση, του τύπου και του ύψους του φράγματος, με πραγματοποίηση βασικών υπολογισμών, καθώς και τη μορφή των συναφών έργων. Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στα συμπεράσματα των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών:

- Υδρολογική - Υδρογεωλογική προμελέτη της περιοχής – βασιζόμενη επί υφισταμένων στοιχείων (τουλάχιστον δεκαετίας) ή στοιχείων λαμβανόμενων από εκτελούμενες μετρήσεις παροχών και ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης. Αποτελούν ουσιαστικά το πρώτο τμήμα των υδρολογικών – υδρογεωλογικών μελετών, όπου εκτιμώνται οι απορροές και προτείνεται το τυχόν πρόγραμμα μετρήσεων.
- Γεωλογική αναγνώριση κατά την οποία εξετάζεται η στεγανότητα της λεκάνης.

Η προκαταρκτική μελέτη μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

- Γενική περιγραφή της περιοχής ανάπτυξης του έργου (έκταση της υδρολογικής λεκάνης, κλιματολογικές συνθήκες, υδρολογικές συνθήκες, γενική γεωλογική διάρθρωση και τεκτονική, κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, υφιστάμενες χρήσεις γης κλπ.)
- Δημοσιονομική Διερεύνηση (ετήσιες επιβαρύνσεις, άμεσες ωφέλειες, συντελεστής αποδοτικότητας κεφαλαίων, έλεγχος οικονομικής ευστάθειας των έργων, έμμεσες ωφέλειες)
- Κόστος ύδατος ανά κυβικό μέτρο για κάθε εξεταζόμενη εναλλακτική λύση
- Προτάσεις προώθησης της μελέτης σε επόμενα στάδια
- Προτάσεις προγράμματος υποστηρικτικών μελετών και ερευνών (γεωλογικών, γεωτεχνικών, τοπογραφικών)

Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης). Μετά την ολοκλήρωση ή και συγχρόνως με την εκπόνηση της προκαταρκτικής μελέτης, ο Ανάδοχος προετοιμάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την οποία υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Τα φράγματα ή αναχώματα λιμνοδεξαμενών ανήκουν στην Κατηγορία Α, Ομάδα ΙΙ σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/90, (Άρθρο 4).

Παραλαβή Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Αξιολόγησης (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την ελέγχει και την υποβάλλει στην αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-ΕντυποΥ1), που σύμφωνα με το Ν 2647/98 (Άρθρο 1, § 1Γ) είναι:

(3) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:

- Φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις προς συγκράτηση ή μονιμότερη αποθήκευση των υδάτων, συνολικής αποθηκευτικής ικανότητας νερού μεγαλύτερης των 500.000 m³.
- Φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις, ανεξαρτήτως αποθηκευτικής ικανότητας, εφόσον χωροθετούνται σε περιοχές που εμπίπτουν εντός ορίων Ramsar, περιοχών Natura 2000, εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης, κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων ή σχεδίων περιβαλλοντικής σημασίας.

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

- Φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις, ανεξαρτήτως αποθηκευτικής ικανότητας εφόσον δέχονται ή αποσκοπούν στην μεταφορά ύδατος από μία υδρολογική περιφέρεια σε άλλη ή κατάντη αυτών βρίσκονται προστατευόμενες περιοχές.
- (4) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, όταν η μελέτη αφορά έργα φραγμάτων και λοιπών εγκαταστάσεων προς συγκράτηση ή μονιμότερη αποθήκευση των υδάτων, συνολικής αποθηκευτικής ικανότητας νερού μέχρι τα 500.000 m³.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις συναρμοδίων. Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) ελέγχεται από την αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης Υπηρεσία και διαβιβάζεται στους συναρμοδίους φορείς (περιφερειακές ή κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ΥΠ.ΠΟ. και ΥΠΕΣ-ΔΔΑ) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου, όπου αυτό απαιτείται.

Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης). Αφού γίνει η εξέταση της μελέτης και ληφθεί υπόψη η γνώμη των συναρμοδίων υπηρεσιών, εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης), κατά περίπτωση από (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ2):

- Την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή Υπουργού» από τον Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ
- Την ΔΙΠΕΧΩ της Περιφέρειας μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας

Έγκριση Σταδίου Ι. Με την ολοκλήρωση των προκαταρκτικών μελετών και με την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης) του Έργου, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο Ι, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου ΙΙ, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9).

4.2.2.2 Στάδιο ΙΙ: Προμελέτη – Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Προμελέτη. Η προμελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά. Σκοπός της προμελέτης είναι ο προσδιορισμός της προτιμητέας τεχνικοοικονομικά λύσης ως προς την έκταση και τη μορφή του συνολικού έργου, καθώς και η επίλυση όλων των βασικών προβλημάτων της κατασκευής. Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στα συμπεράσματα των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών σε συνδυασμό με τη διερεύνηση των τεχνικοοικονομικών προβλημάτων:

- Οριστική Υδρολογική μελέτη στην οποία διερευνώνται τα ακόλουθα θέματα:
 - Απορροές βάσει μετρήσεων και υπολογισμών
 - Απώλειες
 - Καταναλώσεις
 - Ισοζύγιο απορροών και εισροών – καθορισμός ωφέλιμης χωρητικότητας φράγματος
 - Φερτές ύλες και νεκρός όγκος
 - Πλημμυρικές παροχές και όγκος ανασχέσεως
- Οριστική Γεωλογική και Υδρογεωλογική μελέτη η οποία αποτελεί τον οδηγό για τη σύνταξη του προγράμματος των απαιτούμενων γεωτεχνικών ερευνών και στην οποία διερευνώνται τα ακόλουθα:
 - Στεγανότητα τεχνητής λίμνης
 - Προβλήματα έδρασης
 - Προβλήματα αγκύρωσης στα πρανή
 - Προβλήματα στεγανοποίησης
 - Ευστάθεια φυσικών πρανών λίμνης

Κατά την εκπόνηση της προμελέτης λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής και τα συγκεντρωθέντα εν τω μεταξύ στοιχεία. Η προμελέτη μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

- Περιγραφή του επιδιωκόμενου κύριου και τυχόν δευτερεύοντος σκοπού με την κατασκευή του φράγματος.
- Στοιχεία χωρητικότητας του ταμιευτήρα και διαχρονική της εξέλιξη

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Στεγανότητα κατακλυζόμενης λεκάνης και θέσεως κατασκευής του φράγματος και προτεινόμενα έργα βελτίωσης αυτής.
- Κατάρτιση προγράμματος υδατικής οικονομίας και οικονομικά κριτήρια επιλογής χωρητικότητας ταμιευτήρα
- Προσδιορισμός κατακλυζόμενων εκτάσεων και προσδιορισμός των επιπτώσεων στις οικονομικές και δημοσιονομικές συνθήκες και προτάσεις για τη μεταφορά οικισμών.
- Επιλογή της θέσης κατασκευής και του τύπου του φράγματος, προσδιορισμός των κύριων χαρακτηριστικών του και των έργων στεγάνωσης και θεμελίωσης.
- Περιγραφή των κύριων χαρακτηριστικών των επί μέρους έργων στην οποία περιλαμβάνονται και:
 - Οι οδοί προσπέλασης
 - Τα απαιτούμενα έργα για την προσαρμογή στο περιβάλλον και στο τοπίο
- Το κόστος των έργων και τις αναμενόμενες ωφέλειες
- Εντοπισμός των αναμενόμενων κοινωνικοοικονομικών επιδράσεων και περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου.

Γεωλογικές και Γεωτεχνικές έρευνες. Κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης σχεδιάζεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων ερευνών, βάση των αναγκών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση της. Η εκπόνηση των ερευνών αυτών υπόκειται στην κρίση της υπηρεσίας και ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα / σοβαρότητα του έργου. Μετά την έγκριση του προγράμματος των απαιτούμενων ερευνών ακολουθεί η εκτέλεση των σχετικών εργασιών. Οι εργασίες αυτές πρέπει να ξεκινήσουν έγκαιρα, έτσι ώστε μέρος των αποτελεσμάτων να είναι διαθέσιμο κατά την αρχική φάση της προμελέτης. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ανάγκη για συμπληρωματικές γεωτεχνικές έρευνες στις θέσεις των τεχνικών προσδιορίζεται κατά την εκπόνηση της οριστικής μελέτη. Στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται προς έγκριση συμπληρωματικό πρόγραμμα γεωτεχνικών ερευνών, έτσι ώστε αυτές να εκτελεστούν πριν την έναρξη της οριστικής μελέτης.

Τοπογραφικές εργασίες. Κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης σχεδιάζεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων τοπογραφικών αποτυπώσεων, βάση των αναγκών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση της. Ο αρμόδιος μελετητής εκτελεί τις απαραίτητες τοπογραφικές αποτυπώσεις που έχουν εγκριθεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές εκτέλεσης μελετών που αναφέρονται στο ΠΔ 696/74. Η εκτέλεση των αποτυπώσεων πρέπει να ξεκινήσει έγκαιρα, έτσι ώστε να είναι διαθέσιμες για την εκπόνηση της προμελέτης. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ανάγκη για συμπληρωματικές τοπογραφικές αποτυπώσεις προσδιορίζεται μετά την ολοκλήρωση της τεχνικής προμελέτης. Στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται προς έγκριση συμπληρωματικό πρόγραμμα τοπογραφικών αποτυπώσεων, έτσι ώστε αυτές να εκτελεστούν πριν την έναρξη της οριστικής μελέτης.

Σεισμική θεώρηση. Βασικός σκοπός της σεισμικής θεώρησης του έργου είναι η εκτίμηση της σεισμικής επικινδυνότητας της περιοχής με διάφορες μεθόδους και ο προσδιορισμός των παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν υπόψη στους αντισεισμικούς υπολογισμούς.

Γεωργοτεχνική – Γεωργοοικονομική μελέτη. Η γεωργοτεχνική – γεωργοοικονομική μελέτη εκπονείται σε περιπτώσεις που το έργο αφορά την δημιουργία ταμιευτήρα νερού άρδευσης. Σκοπός της είναι ο προσδιορισμός των υδατικών αναγκών που επιδιώκεται να καλυφθούν με την υλοποίηση του έργου και η διερεύνηση της οικονομικότητας του.

Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Μετά την έναρξη εκπόνησης της προμελέτης και αφού έχουν προσδιοριστεί βασικά χαρακτηριστικά του έργου, ο Ανάδοχος προετοιμάζει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/90 και τις σχετικές εγκυκλίους του ΥΠΕΧΩΔΕ, την οποία υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την ελέγχει και την υποβάλει στην αρμόδια για την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ1) που είναι σύμφωνα με το Ν 2647/98 (Άρθρο 1, §2):

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:
 - Φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις προς συγκράτηση ή μονιμότερη αποθήκευση των υδάτων συνολικής αποθηκευτικής ικανότητας νερού μεγαλύτερης των 500.000 m³.
 - Φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις ανεξαρτήτως αποθηκευτικής ικανότητας, εφόσον χωροθετούνται σε περιοχές που εμπίπτουν εντός ορίων Ramsar, περιοχών Natura 2000, εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης, κοινωτικών ή εθνικών προγραμμάτων ή σχεδίων περιβαλλοντικής σημασίας.

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

- Φράγματα και λοιπές εγκαταστάσεις, ανεξαρτήτως αποθηκευτικής ικανότητας εφόσον δέχονται ή αποσκοπούν στην μεταφορά ύδατος από μία υδρολογική περιφέρεια σε άλλη ή κατάντη αυτών βρίσκονται προστατευόμενες περιοχές.
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, όταν η μελέτη αφορά έργα φραγμάτων και λοιπών εγκαταστάσεων προς συγκράτηση ή μονιμότερη αποθήκευση των υδάτων συνολικής αποθηκευτικής ικανότητας νερού μέχρι τα 500.000 m³.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις συναρμολογίων. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων διαβιβάζεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία στους συναρμολογίους φορείς (περιφερειακές ή κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ΥΠ.ΠΟ. και ΥΠΕΣΔΔΑ, Νομαρχιακό Συμβούλιο) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου, όπου αυτό απαιτείται.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ. Το οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο παραλαμβάνει το αντίγραφο της ΜΠΕ και φροντίζει για τη δημοσίευση, στον τοπικό τύπο, ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους για να λάβουν γνώση της ΜΠΕ και να διατυπώσουν απόψεις ως προς το περιεχόμενο της, εντός προθεσμίας 15 ημερών από τη δημοσίευση. Αντίγραφο της δημοσίευσης αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

Διατύπωση Απόψεων – Αντιρρήσεων – Προτάσεων. Μετά τη δημοσίευση της ως άνω ανακοίνωσης και μέσα στην προθεσμία που ορίζεται σε αυτήν, κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου της ΜΠΕ και να διατυπώσει εγγράφως στο Νομαρχιακό Συμβούλιο τη γνώμη και τις προτάσεις του.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Κριτική Απόψεων – Διαβίβαση. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις διατυπωθείσες γνώμες και προτάσεις των φορέων και πολιτών μαζί με τη σχετική γνωμοδότηση του προς την αρμόδια Δ/ση του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρική ή περιφερειακή).

Σύνταξη Σχεδίου Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά τη γνωμοδότηση συναρμολογίων υπηρεσιών και οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, η Αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για το εν λόγω υδραυλικό έργο.

Υπογραφή Υπουργών ή Γ.Γ. Περιφέρειας. Επί του Σχεδίου συνυπογράφουν οι συναρμολογίοι Υπουργοί ή ο Γ.Γ. Περιφέρειας, κατά περίπτωση και το σχέδιο επιστρέφεται στην Αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Η Αρμόδια Υπηρεσία εκδίδει την Κοινή Υπουργική Απόφαση, όπου εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για το συγκεκριμένο υδραυλικό έργο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 24-Έντυπο Υ2).

Έγκριση Σταδίου II. Με την ολοκλήρωση της προμελέτης και την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο II, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου III, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.2.2.3 Στάδιο III Οριστική Μελέτη –Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης

Υδραυλικό ομοίωμα. Μετά την ολοκλήρωση της προμελέτης, εφόσον είναι αναγκαίο (ανάλογα με την σπουδαιότητα του έργου), μπορεί να πραγματοποιηθεί υδραυλικό ομοίωμα για την επιβεβαίωση των παραδοχών υπολογισμού και την τυχόν πρόταση τροποποίησης στοιχείων του έργου.

Οριστική Μελέτη. Η Οριστική μελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά μετά την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων. Σκοπός της οριστικής μελέτης είναι η επίλυση όλων των επιμέρους προβλημάτων που έχουν επισημανθεί στο στάδιο της προμελέτης, ο λεπτομερής σχεδιασμός των επιμέρους έργων της επιλεγείσας λύσης σε τοπογραφικά υπόβαθρα που έχουν προκύψει από τις σχετικές εργασίες, η επίλυση προβλημάτων κατασκευής των έργων και η σύνταξη τεχνικών προδιαγραφών για τις μεθόδους κατασκευής και τον έλεγχο της ποιότητας των υλικών. Η Οριστική μελέτη περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Έκθεση
- Βασικά Κριτήρια Μελέτης
- Τοπογραφικές Εργασίες
- Σχέδια Οριστικής Μελέτης
- Φάκελο Ειδικών Μελετών
- Φάκελο Γεωτεχνικών Ερευνών και Ερευνών Υλικών Κατασκευής
- Τεύχος Ερευνών επί Υδραυλικών Ομοιωμάτων
- Τεύχος Υδραυλικών Υπολογισμών

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Τεύχος Γεωτεχνικών Υπολογισμών
- Φάκελο Ηλεκτρομηχανολογικών Μελετών
- Τεύχος Μελέτης Εκτροπής Ποταμού
- Τεύχος Χώρων Κατάληψης και Απαλλοτριώσεων
- Έκθεση Δημοσιονομικής Διερεύνησης

Τεύχη Δημοπράτησης. Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των Οριστικών μελετών, ώστε να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2). Στην περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση των Οριστικών μελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξή τους προς επικαιροποίηση στο μέλλον.

Γενικά, τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων συμπληρωματικών προδιαγραφών για τις επιμέρους κατηγορίες έργων.

Έγκριση Σταδίου III. Μετά την ολοκλήρωση της Οριστικής μελέτης και αφού έχουν ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες χορηγήσεως των απαιτούμενων αδειών, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

4.2.2.4 Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

Κτηματολόγιο. Η σύνταξη του κτηματολογίου είναι απαραίτητο στοιχείο για την προώθηση των απαλλοτριώσεων και γενικότερα την κατασκευή του έργου. Η σύνταξη του κτηματολογίου στην ουσία ξεκινά από το στάδιο της συλλογής των στοιχείων υπαίθρου, που μπορεί να γίνει παράλληλα με την εκπόνηση των τοπογραφικών υποβάθρων. Θεωρητικά ολοκληρώνεται μετά την έγκριση των οριστικών μελετών.

Απαλλοτριώσεις. Οι εκτελέσεις των απαλλοτριώσεων ακολουθούν την έγκριση του κτηματολογίου. Οι απαλλοτριώσεις μπορούν να ξεκινήσουν και σταδιακά, σε νωρίτερο στάδιο, αρκεί να έχουν συντελεστεί προηγουμένως και ορισμένες διαδικασίες κτηματολογίου.

4.2.3 Έργα Διευθέτησης Ποταμών και Χειμάρρων

Οι διαδικασίες για την ωρίμανση αντιπλημμυρικών έργων όπως τα έργα διευθέτησης ποταμών και χειμάρρων διακρίνονται τυπικά σε τέσσερα στάδια (Δημοπράτηση με το Σύστημα συμπλήρωση Τιμολογίου):

- Στάδιο I: Προκαταρκτική Μελέτη-Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης)
- Στάδιο II: Προμελέτη - Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- Στάδιο III: Οριστική Μελέτη
- Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες - Τεύχη Δημοπράτησης

Σύμφωνα με το Ν 3010/2002 (Άρθρο 2, §2) έργα αντιπλημμυρικής προστασίας σε ρέματα μπορεί να μελετώνται και να εκτελούνται από τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού ή να ανατίθενται από αυτούς σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, εφόσον βρίσκονται εξ ολοκλήρου εντός των διοικητικών τους ορίων και δεν αποτελούν κλάδο άλλου ρέματος. Σε περίπτωση που το ρέμα εκτείνεται σε διοικητικά όρια περισσότερων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, τα ως άνω αντιπλημμυρικά έργα μπορούν να μελετώνται και να εκτελούνται από τις αρμόδιες Διευθύνσεις της οικείας Περιφέρειας. Για την περιοχή της Περιφέρειας Αττικής, στις περιπτώσεις που η αρμοδιότητα ανήκει στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, τα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας μπορεί να εκτελούνται και από τις οικείες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, ύστερα από απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων σύμφωνα με τους όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται στην απόφαση αυτή. Η έγκριση των μελετών γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στην προηγούμενη απόφαση του.

Διαδικασία Ανάθεσης της Μελέτης. Η διαδικασία επιλογής μελετητή διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 11 του Ν 716/77, του ΠΔ 346/98, του ΠΔ 18/00 και του ΠΔ 57/00 με τα οποία εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με τις οδηγίες 92/50 και 93/38 της Ε.Ε όπως αυτές ισχύουν σήμερα. Για τα έργα των ΔΕΥΑ «Διευθύνουσα» ή «Επιβλέπουσα Υπηρεσία» είναι η Τεχνική τους Υπηρεσία. Για τους ΟΤΑ που στερούνται τεχνικών υπηρεσιών το ρόλο της Επιβλέπουσας Υπηρεσίας ασκεί η ΤΥΔΚ. Η διαδικασία ανάθεσης διακρίνεται στις εξής φάσεις:

- α. Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)
- β. Σύνταξη και θεώρηση των Τευχών ανάθεσης (Σχέδιο Σύμβασης, Συγγραφή Υποχρεώσεων και Τεχνικές Προδιαγραφές) της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ1, Υ2 και Υ3).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- γ. Απόφαση του Κυρίου του Έργου που περιλαμβάνει το περιεχόμενο των Τευχών Ανάθεσης, την πηγή χρηματοδότησης της μελέτης και τον τρόπο επιλογής του γραφείου μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2- Έντυπα Υ4 και Υ5).
- δ. Δημοσίευση και Έγκριση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ2-Έντυπα Υ6, Υ7 και Υ8).
- ε. Ορισμός Επιτροπής Αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- στ. Αξιολόγηση Υποψηφίων Μελετητών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- ζ. Υποβολή ενστάσεων
- η. Απόφαση του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη για την ανάθεση της μελέτης στο επιλεγμένο γραφείο μελετών, κοινοποίηση απόφασης ανάθεσης και ανάθεση μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο ΔΠΜ5)

Κατάρτιση Σύμβασης. Μεταξύ του κυρίου του Έργου / Εργοδότη και του γραφείου μελετών που επελέγη, υπογράφεται η σχετική Σύμβαση ανάθεσης της μελέτης, όπου καθορίζονται μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της μελέτης, η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων και το συμβατικό τίμημα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6). Μετά την ανάθεση της μελέτης ή και ταυτόχρονα με αυτήν πρέπει να ορισθεί από τον Εργοδότη ο επιβλέπων της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7). Η άσκηση εποπτείας, διοίκησης και ελέγχου της μελέτης γίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 του Ν 716/77.

4.2.3.1 Στάδιο Ι Προκαταρκτική Μελέτη – Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης)

Προκαταρκτική μελέτη. Η Προκαταρκτική μελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά. Σκοπός της προκαταρκτικής μελέτης είναι η διερεύνηση των εναλλακτικών λύσεων ως προς το είδος και τα υλικά της διατομής και τη πορεία της χάραξης της διευθέτησης. Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στα συμπεράσματα των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών:

- Υδρολογική προμελέτη της περιοχής – βασιζόμενη επί υφισταμένων στοιχείων (τουλάχιστον δεκαετίας) ή στοιχείων λαμβανόμενων από εκτελούμενες μετρήσεις παροχών και ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης. Αποτελεί ουσιαστικά το πρώτο τμήμα των υδρολογικών μελετών όπου εκτιμώνται οι απορροές.
- Γεωλογική αναγνώριση η οποία εκπονείται μετά την επιλογή της γενικής πορείας της χάραξης ή / και οποιωνδήποτε εναλλακτικών λύσεων, εάν υπάρχει η σχετική πρόβλεψη από τη Σύμβαση και σε αντίθετη περίπτωση μόνο εάν υπάρχει η σχετική εντολή από τον Εργοδότη.

Κατά την εκπόνηση της Προκαταρκτικής μελέτης, κυρίαρχο στοιχείο πρέπει να είναι η διατήρηση ανοιχτών ρεμάτων με ήπιες επεμβάσεις στην κοίτη. Η διευθέτηση της κοίτης του ρέματος με ανοιχτή ή κλειστή διατομή, γεωμετρικής μορφής, επενδυμένης με σκυρόδεμα, θα πρέπει να θεωρείται σημαντική επέμβαση, να διερευνάται λεπτομερειακά και να προτείνεται εφόσον η όποια ήπια παρέμβαση παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα στην αντιπλημμυρική του λειτουργία (ΣτΕ 697/95). Η προκαταρκτική μελέτη μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

- Στοιχεία ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος (χρήσεις γης, ΓΠΣ και προβλεπόμενες επεκτάσεις κτλ).
- Υδρολογική θεώρηση του έργου
- Εναλλακτικές λύσεις διευθέτησης του ρέματος (διατομή, πορεία, υδραυλικοί υπολογισμοί)
- Σύντομη περιγραφή των τυπικών και μη έργων (έργα εισόδου, έργα εκβολής κτλ)
- Συνοπτικό προϋπολογισμό της δαπάνης κάθε εξετασθείσας εναλλακτικής λύσης.
- Προτάσεις προγράμματος υποστηρικτικών μελετών και ερευνών (γεωλογικών, γεωτεχνικών, τοπογραφικών).

Εκπόνηση Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης). Μετά την ολοκλήρωση ή και συγχρόνως με την εκπόνηση της προκαταρκτικής μελέτης, ο Ανάδοχος προετοιμάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την οποία υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Οι διευθετήσεις ρεμάτων ανήκουν στην Κατηγορία Α, Ομάδα ΙΙ, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/90. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την εγκύκλιο 90517/95 του ΥΠΕΧΩΔΕ, ανήκουν στην ομάδα Β και όχι στην ΑΙΙ τα ακόλουθα υδραυλικά έργα, τα οποία δεν αποτελούν νέα έργα αλλά παρεμβαίνουν με διορθωτικές ή επισκευαστικές ή βελτιωτικές εργασίες σε υφιστάμενα αντιπλημμυρικά έργα:

- Ανακατασκευές θραυσθέντων ή διαβρωθέντων από πλημμύρες αναχωμάτων
- Ενίσχυση αναχωμάτων σε τοπική κλίμακα (μέχρι μήκους 500 m) με ανύψωση των υπαρχόντων μέχρι 1 m.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Σποραδική προστασία διαβρωθέντων πρανών (συνολικού μήκους 1000 m) με συρματοκιβώτια ή συρματοκυλίνδρους
- Σποραδικές κατασκευές προβόλων για τη μείωση του κινδύνου διάβρωσης.
- Σποραδικές κατασκευές αναβαθμών συγκράτησης φερτών υλών (και όχι αποθήκευσης ύδατος) μέχρι ύψους 2 m σε ορεινές και ημιορεινές κοίτες.
- Κατασκευές έργων προστασίας θεμελιώσεων (αποκατάσταση βάθρων, τοίχων αντιστήριξης κλπ) γεφυρών και κατασκευές χαλινών.
- Ανακατασκευές γεφυρών ανοίγματος μέχρι 50 m για την εξασφάλιση της παροχетеυτικότητας ποταμών και χειμάρρων (εξαιρουμένων εκείνων που έχουν χαρακτηριστεί μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς)
- Κατασκευές ιρλανδικών διαβάσεων
- Σποραδικές άρσεις προσχώσεων, βάθους μικρότερου του 1 m, που προήλθαν από πλημμύρες της τελευταίας πενταετίας και δεν εμφανίζουν αξιόλογη βλάστηση.
- Σποραδικές μικρής κλίμακας συντηρήσεις αποστραγγιστικών τάφρων (με σταδιακές παρεμβάσεις επί του συνόλου των αποστραγγιστικών τάφρων της περιοχής).
- Αποκαταστάσεις της φυσικής ροής υδατορευμάτων με άρση τεχνητών εμποδίων, μη προβλεπόμενων από τις υδραυλικές μελέτες που κατασκευάστηκαν με σκοπό τη συγκράτηση νερού για άρδευση
- Απομάκρυνση υπολειμμάτων από καταστραφέντα έργα, που παρέμειναν στις κοίτες υδατορευμάτων, και φερτών υλών που συγκρατήθηκαν από αυτά, εμποδίζοντας την απορροή των πλημμυρικών νερών.

Για τα παραπάνω δεν απαιτείται η διαδικασία της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (προέγκρισης χωροθέτησης) υπό την προϋπόθεση ότι:

- έχουν χαρακτήρα τοπικών επεμβάσεων με σκοπό την αντιπλημμυρική προστασία των πέριξ περιοχών
- δεν γίνονται μέσα σε προστατευόμενες περιοχές.

Παραλαβή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την ελέγχει και την υποβάλει στην αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης), Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ1) που σύμφωνα με τον Ν 2647/98 (Άρθρο 1, §1Γ) είναι:

(1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος ΕΥΠΕ όταν ισχύουν εναλλακτικά τα ακόλουθα:

- το έργο βρίσκεται στην Περιφέρεια Αττικής,
- το έργο βρίσκεται μέσα σε όρια Ramsar, Natura 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης ή κοινοτικά / εθνικά προγράμματα περιβαλλοντικής σημασίας.

(2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.

Παραλαβή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις συναρμοδίων. Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) ελέγχεται και στέλνεται από την αρμόδια για την έκδοση των Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης, Υπηρεσία στους συναρμοδίους φορείς (περιφερειακές ή κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ΥΠΠΟ και ΥΠΕΣΔΔΑ) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου, όπου αυτό απαιτείται.

Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης). Αφού γίνει η εξέταση της μελέτης και ληφθεί υπόψη η γνώμη των συναρμοδίων υπηρεσιών, εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης), κατά περίπτωση από (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ2):

- Την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή Υπουργού» από το Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ
- Την ΔΙΠΕΧΩ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας

Έγκριση Σταδίου Ι. Με την ολοκλήρωση των Προκαταρκτικών μελετών και με την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης) του Έργου, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο Ι, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου ΙΙ, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9).

4.2.3.2. Στάδιο ΙΙ: Προμελέτη – Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Προμελέτη. Η προμελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά. Σκοπός της προμελέτης είναι ο προσδιορισμός της προτιμητέας τεχνικοοικονομικά λύσης, ως προς την έκταση και τη μορφή του συνολικού έργου καθώς και η επίλυση όλων των βασικών προβλημάτων της κατασκευής. Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στα συμπεράσματα των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών, σε συνδυασμό με τη διερεύνηση των τεχνικοοικονομικών προβλημάτων:

- Οριστική Υδρολογική μελέτη, στην οποία προσδιορίζονται τα υδραυλικά χαρακτηριστικά του ρέματος μέσω της ανάλυσης της συχνότητας βροχοπτώσεων, καθορισμού της λεκάνης απορροής, εφαρμογής των συντελεστών απορροής και της εκτίμησης του χρόνου συρροής των υδάτων.
- Οριστική Γεωλογική και Υδρογεωλογική μελέτη.

Κατά την εκπόνηση της προμελέτης λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των ερευνητικών εργασιών κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής και τα συγκεντρωθέντα εν τω μεταξύ στοιχεία.

Γεωλογικές και Γεωτεχνικές έρευνες. Κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης σχεδιάζεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων ερευνών, βάση των αναγκών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση της. Η εκπόνηση των ερευνών αυτών υπόκειται στην κρίση της υπηρεσίας και ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα / σοβαρότητα του έργου. Μετά την έγκριση του προγράμματος των απαιτούμενων ερευνών, ακολουθεί η εκτέλεση των σχετικών εργασιών. Οι εργασίες αυτές πρέπει να ξεκινήσουν έγκαιρα, έτσι ώστε μέρος των αποτελεσμάτων να είναι διαθέσιμο κατά την αρχική φάση της προμελέτης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ανάγκη για συμπληρωματικές γεωτεχνικές έρευνες στις θέσεις των τεχνικών προσδιορίζεται κατά την εκπόνηση της οριστικής μελέτης. Στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται προς έγκριση συμπληρωματικό πρόγραμμα γεωτεχνικών ερευνών, έτσι ώστε αυτές να εκτελεστούν πριν την έναρξη της οριστικής μελέτης.

Τοπογραφικές εργασίες. Κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής μελέτης σχεδιάζεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων τοπογραφικών αποτυπώσεων, βάση των αναγκών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση της. Ο αρμόδιος μελετητής εκτελεί τις απαραίτητες τοπογραφικές αποτυπώσεις που έχουν εγκριθεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές εκτέλεσης μελετών που αναφέρονται στο ΠΔ 696/74. Η εκτέλεση των αποτυπώσεων πρέπει να ξεκινήσει έγκαιρα, έτσι ώστε να είναι διαθέσιμες για την εκπόνηση της προμελέτης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ανάγκη για συμπληρωματικές τοπογραφικές αποτυπώσεις προσδιορίζεται μετά την ολοκλήρωση της τεχνικής προμελέτης. Στις περιπτώσεις αυτές υποβάλλεται προς έγκριση συμπληρωματικό πρόγραμμα τοπογραφικών αποτυπώσεων, έτσι ώστε αυτές να εκτελεστούν πριν την έναρξη της οριστικής μελέτης.

Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Προς το τέλος της εκπόνησης της Προμελέτης, ο Ανάδοχος προετοιμάζει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/90 και τις σχετικές εγκυκλίους του ΥΠΕΧΩΔΕ, την οποία υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την ελέγχει και την υποβάλει στην αρμόδια για την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Εντυπο Υ1) που είναι σύμφωνα με το Ν 2647/98 (Άρθρο 1 §2):

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:
 - Έργα διευθέτησης ρεμάτων (π.χ. ποταμοί, χείμαρροι) και παραρεμάτων περιοχών εντός σχεδίου πόλης ή ορίων οικισμών, τα οποία αφορούν εργασίες σε συνολικό συνεχές μήκος ρεύματος μεγαλύτερο από 2 km.
 - Έργα διευθέτησης ρεμάτων (π.χ. ποταμοί, χείμαρροι) και παραρεμάτων περιοχών εκτός σχεδίου πόλης ή ορίων οικισμών, τα οποία αφορούν εργασίες σε συνολικό συνεχές μήκος ρέματος μεγαλύτερο από 5 km και συνολικό μήκος επεμβάσεων μεγαλύτερο από 2 km
 - Έργα διευθέτησης ρεμάτων, ανεξαρτήτως μήκους, εφόσον χωροθετούνται σε περιοχές που εμπίπτουν εντός ορίων Ramsar, περιοχών Natura 2000, εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης, κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων ή σχεδίων περιβαλλοντικής σημασίας.
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, όταν η μελέτη αφορά (εξαιρουμένης της Περιφέρειας Αττικής):
 - Έργα διευθέτησης ρεμάτων (π.χ. ποταμοί, χείμαρροι) και παραρεμάτων περιοχών εντός σχεδίου πόλης ή ορίων οικισμών, τα οποία αφορούν εργασίες σε συνολικό συνεχές μήκος ρέματος μέχρι 2 km.
 - Έργα διευθέτησης ρεμάτων (π.χ. ποταμοί, χείμαρροι) και παραρεμάτων περιοχών εκτός σχεδίου πόλης ή ορίων οικισμών, τα οποία αφορούν εργασίες σε συνολικό συνεχές μήκος ρεύματος μεγαλύτερο μέχρι 5 km και συνολικό μήκος επεμβάσεων μέχρι 2 km.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις συναρμοδιών. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ελέγχεται και διαβιβάζεται από την αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων, Υπηρεσία στους συναρμόδιους, κατά περίπτωση, φορείς (περιφερειακές ή κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ΥΠΠΟ, ΥΠΕΣΔΔΑ, ΥΕΝ, Νομαρχιακό Συμβούλιο) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου, όπου αυτό απαιτείται.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ. Το οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο παραλαμβάνει το αντίγραφο της ΜΠΕ και φροντίζει για τη δημοσίευση, στον τοπικό τύπο, ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους για να λάβουν γνώση της ΜΠΕ και να διατυπώσουν απόψεις ως προς το περιεχόμενο της, εντός προθεσμίας 15 ημερών από τη δημοσίευση. Αντίγραφο της δημοσίευσης αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

Διατύπωση Απόψεων – Αντιρρήσεων – Προτάσεων. Μετά τη δημοσίευση της ως άνω ανακοίνωσης και μέσα στην προθεσμία που ορίζεται σε αυτήν, κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου της ΜΠΕ και να διατυπώσει εγγράφως στο Νομαρχιακό Συμβούλιο τη γνώμη και τις προτάσεις του.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Κριτική Απόψεων – Διαβίβαση. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις διατυπωθείσες γνώμες και προτάσεις των φορέων και πολιτών μαζί με τη σχετική γνωμοδότηση του προς την αρμόδια Δ/νση του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρική ή περιφερειακή).

Σύνταξη Σχεδίου Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά τη γνωμοδότηση συναρμοδίων υπηρεσιών και οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, η Αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για το εν λόγω υδραυλικό έργο.

Υπογραφή Υπουργών ή Γ.Γ. Περιφέρειας. Επί του Σχεδίου συνυπογράφουν οι συναρμόδιοι Υπουργοί ή ο Γ.Γ. Περιφέρειας, κατά περίπτωση και το σχέδιο επιστρέφεται στην Αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Η Αρμόδια Υπηρεσία εκδίδει την Κοινή Υπουργική Απόφαση ή την απόφαση του ΓΓ Περιφέρειας, όπου εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για το συγκεκριμένο υδραυλικό έργο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 24-Εντυπο Υ2).

Οριοθέτηση ρέματος. Η οριοθέτηση των ρεμάτων συνίσταται στον καθορισμό και επικύρωση των πολυγωνικών γραμμών εκατέρωθεν της βαθιάς γραμμής του ρέματος, οι οποίες περιβάλλουν τις γραμμές πλημμύρας, τις όχθες, καθώς και τα φυσικά ή τεχνικά στοιχεία, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ρέματος. Σύμφωνα με διατυπωμένη άποψη της ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ («Απόψεις για την Προέγκριση Χωροθέτησης των έργων «Διευθέτησης της κοίτης του Μεγάλου Ρέματος Ραφήνας» Ν.Α. Αττικής», ΑΠ 109847, 17-10-2000) πρέπει, πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας οριοθέτησης ενός ρέματος, να έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες της Προέγκρισης Χωροθέτησης και της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, οι οποίες θα αποτελούν στοιχείο του φακέλου οριοθέτησης.

Για την οριοθέτηση απαιτούνται (Ν 3010/02, Άρθρο 5):

- (1) Οριζοντιογραφικό και υψομετρικό τοπογραφικό διάγραμμα αποτύπωσης του ρέματος σε κατάλληλη κλίμακα που συντάσσεται με μέριμνα:
 - του ΥΠΕΧΩΔΕ ή
 - της οικείας Περιφέρειας ή
 - της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή
 - του οικείου ΟΤΑ Α' Βαθμού ή
 - άλλου προσώπου που αναθέτει σε μηχανικό ο οποίος έχει δικαίωμα για τη σύνταξη τέτοιου διαγράμματος.

Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις τα τοπογραφικά διαγράμματα ελέγχονται και θεωρούνται από την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

- (2) Τεχνική έκθεση που συνοδεύεται από τα απαραίτητα υδρολογικά, υδραυλικά και περιβαλλοντικά στοιχεία ή μελέτες, βάσει των οποίων προτείνονται οριογραμμές του ρέματος στο τοπογραφικό διάγραμμα. Η Τεχνική Έκθεση με τα συνοδευτικά της στοιχεία συντάσσεται, ελέγχεται και θεωρείται όπως το τοπογραφικό διάγραμμα της προηγούμενης παραγράφου από τις αντίστοιχες υπηρεσίες.

Ο καθορισμός των οριογραμμών γίνεται στο τοπογραφικό διάγραμμα από τις προαναφερθείσες υπηρεσίες, ύστερα από γνώμη του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, η οποία παρέχεται μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από τη σχετική πρόσκληση ή και χωρίς τη γνώμη αυτή, ύστερα από πάροδο άπρακτης της παραπάνω προθεσμίας.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Η επικύρωση του καθορισμού γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ή των κατά περίπτωση αρμοδίων Υπουργών Μακεδονίας – Θράκης και Αιγαίου ή του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, στις περιπτώσεις που αυτός είναι αρμόδιος για την έγκριση, επέκταση ή τροποποίηση των ρυμοτομικών σχεδίων.

Η απόφαση αυτή συνοδεύεται από το τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Στις περιπτώσεις έγκρισης τροποποίησης σχεδίου, η απόφαση επικύρωσης μπορεί να δημοσιεύεται μαζί με τη διοικητική πράξη έγκρισης τροποποίησης του σχεδίου.

Ο ανωτέρω καθορισμός μπορεί να γίνεται και σε τμήματα μόνο των ρεμάτων. Στις περιπτώσεις όμως αυτές η τεχνική έκθεση συνοδεύεται από τα απαραίτητα υδρολογικά, υδραυλικά και περιβαλλοντικά στοιχεία ή μελέτες για το σύνολο του ρέματος.

Έγκριση Σταδίου II. Με την ολοκλήρωση της Προμελέτης και την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο II, εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου III, όπου πρέπει να ορίζεται σαφώς το αντικείμενο του σταδίου αυτού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.2.3.2 Στάδιο III Οριστική Μελέτη

Οριστική Μελέτη. Η Οριστική μελέτη εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά μετά την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων. Σκοπός της οριστικής μελέτης είναι ο λεπτομερής καθορισμός των επιμέρους έργων της επιλογείας, κατά το στάδιο της Προμελέτης, λύσης. Η οριστική μελέτη περιλαμβάνει κυρίως τα ακόλουθα:

- Τεύχος Τεχνικής Έκθεσης, η οποία περιλαμβάνει περιγραφή του τιθέμενου προβλήματος, πολεοδομικά, χωροταξικά, πληθυσμιακά δεδομένα, βασικά υδρολογικά δεδομένα, βασικά δεδομένα υδραυλικών υπολογισμών, βασικά δεδομένα στατικών υπολογισμών και περιγραφή των προτεινόμενων έργων και προγραμματισμός εκτέλεσής τους.
- Τεύχος Υδραυλικών Υπολογισμών
- Τεύχος Στατικών Υπολογισμών
- Τεύχος Γεωτεχνικής Έκθεσης
- Τεύχος Γεωλογικής Έκθεσης
- Τοπογραφικές Αποτυπώσεις

Έγκριση Σταδίου III. Μετά την ολοκλήρωση της Οριστικής μελέτης και αφού έχουν ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες χορηγήσεως των απαιτούμενων αδειών, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

4.2.3.3 Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

Τεύχη Δημοπράτησης. Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των οριστικών μελετών, ώστε να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2). Στην περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση των οριστικών μελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξή τους προς επικαιροποίηση στο μέλλον.

Γενικά, τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων συμπληρωματικών προδιαγραφών για τις επιμέρους κατηγορίες έργων.

Κτηματολόγιο. Η σύνταξη του κτηματολογίου είναι απαραίτητο στοιχείο για την προώθηση των απαλλοτριώσεων και γενικότερα την κατασκευή του έργου. Η σύνταξη του κτηματολογίου στην ουσία ξεκινά από το στάδιο της συλλογής των στοιχείων υπαίθρου, που μπορεί να γίνει παράλληλα με την εκπόνηση των τοπογραφικών υποβάθρων. Ολοκληρώνεται μετά την έγκριση των οριστικών μελετών.

Απαλλοτριώσεις. Οι εκτελέσεις των απαλλοτριώσεων ακολουθούν την έγκριση του κτηματολογίου. Οι απαλλοτριώσεις μπορούν να ξεκινήσουν και σταδιακά, σε νωρίτερο στάδιο, αρκεί να έχουν συντελεστεί προηγουμένως και ορισμένες διαδικασίες κτηματολογίου.

4.2.4 Έργα Διαχείρισης Λυμάτων**Διαδικασία Επιλογής Μελετητή.**

- (1) Πρόσληψη Συμβούλου (Προαιρετική δραστηριότητα). Λόγω της ιδιομορφίας αυτών των έργων και της πολύ περιορισμένης εμπειρίας των στελεχών των φορέων που τα υλοποιούν είναι σε ορισμένες περιπτώσεις

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

σκόπιμο – πριν την επιλογή του μελετητή – ο κύριος του έργου να αναθέτει καθήκοντα τεχνικού συμβούλου σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που θα παράσχει την απαραίτητη τεχνική υποστήριξη στο φορέα για όλα τα στάδια του έργου.

(2) Επιλογή Μελετητή – Υπογραφή Σύμβασης. Η διαδικασία επιλογής μελετητή διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 11 του Ν 716/77 και του ΠΔ 346/98 με τα οποία εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με τις οδηγίες 92/50 και 93/38 της Ε.Ε. Για τα έργα των ΔΕΥΑ «Διευθύνουσα» ή «Επιβλέπουσα Υπηρεσία» είναι η Τεχνική του Υπηρεσία. Για τους ΟΤΑ που στερούνται τεχνικών υπηρεσιών το ρόλο της Επιβλέπουσας Υπηρεσίας ασκεί η ΤΥΔΚ. Η διαδικασία επιλογής Μελετητή έχει ως ακολούθως:

- Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)
- Σύνταξη και θεώρηση των Τευχών ανάθεσης (Σχέδιο Σύμβασης, Συγγραφή Υποχρεώσεων και Τεχνικές Προδιαγραφές) της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ1, Υ2 και Υ3).
- Απόφαση του Κυρίου του Έργου που περιλαμβάνει το περιεχόμενο των Τευχών Ανάθεσης, την πηγή χρηματοδότησης της μελέτης και τον τρόπο επιλογής του γραφείου μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2- Έντυπα Υ4 και Υ5).
- Δημοσίευση και Έγκριση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ2- Έντυπα Υ6, Υ7 και Υ8).
- Ορισμός Επιτροπής Αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- Αξιολόγηση Υποψήφιων Μελετητών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- Υποβολή ενστάσεων
- Απόφαση του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη για την ανάθεση της μελέτης στο επιλεγμένο γραφείο μελετών, κοινοποίηση απόφασης ανάθεσης και ανάθεση μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ5)
- Υπογραφή Σύμβασης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6)
- Ορισμός Επιβλεπόντων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7)

4.2.4.1 Στάδιο Ι: Γενική Προκαταρκτική Μελέτη - Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης)

Γενική Προκαταρκτική Μελέτη. Η Προκαταρκτική Μελέτη εκπονείται για το σύνολο των έργων (έργα συλλογής, μεταφοράς, επεξεργασίας και διάθεσης) εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74 όπως αυτό ισχύει σήμερα. Κατά την Προκαταρκτική μελέτη του συνόλου των έργων εξετάζονται οι εναλλακτικές λύσεις ως προς τη διάταξη των δικτύων συλλογής και μεταφοράς λυμάτων, οι εναλλακτικές θέσεις για την κατασκευή της Εγκατάστασης Επεξεργασίας Λυμάτων, οι εναλλακτικές μέθοδοι επεξεργασίας των λυμάτων και οι εναλλακτικοί τρόποι διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων. Σημειώνεται, ότι η αναζήτηση εναλλακτικών θέσεων χωροθέτησης συμπεριλαμβάνει και την εξέταση διαφορετικών περιοχών συλλογής των λυμάτων, καθώς και τις σχετικές λύσεις στη μορφή των εγκαταστάσεων. Σε αυτή τη μελέτη λαμβάνονται υπόψη τουλάχιστον τα ακόλουθα:

- (1) Διαμόρφωση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής
- (2) Επιπτώσεις στις χρήσεις γης και τις προοπτικές ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του έργου
- (3) Μεταβολή της μορφολογίας του εδάφους και αναμενόμενη αισθητική ρύπανση από την κατασκευή και λειτουργία της μονάδας
- (4) Τεχνικές δυσκολίες και πιθανοί κίνδυνοι όχλησης των κατοίκων από ενδεχόμενες δυσλειτουργίες
- (5) Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αποδέκτη και εκτιμώμενες επιπτώσεις από τη διάθεση των επεξεργασμένων λυμάτων
- (6) Γεινίαση με οικισμούς ή χώρους συγκέντρωσης ανθρώπων, κεντρικές οδικές αρτηρίες, αρχαιολογικούς χώρους, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους.
- (7) Επιπτώσεις που αναμένονται από την επιλογή της θέσης στο κόστος επένδυσης και το κόστος λειτουργίας της μονάδας κτλ

Για κάθε λύση προσδιορίζεται το κόστος κατασκευής και λειτουργίας και προσδιορίζεται η προσφορότερη λύση.

Αναγνώριση και Κατάταξη Αποδέκτη. Σύμφωνα με το άρθρο 10 της ΚΥΑ 5673/400/97 και τα άρθρα 2, παραγ. 2β και 6 παραγ.1 της Υγειονομικής Διάταξης Ε1β/221/65, πριν από την έναρξη οποιασδήποτε κατασκευής απαιτείται έγκριση της διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων ή των βιομηχανικών αποβλήτων, που εκδίδεται από το Νομάρχη μετά από γνωμοδότηση ειδικής προς τούτο επιτροπής.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Στην Νομαρχιακή Απόφαση, που γίνεται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, ορίζεται αν είναι αποδεκτή η διάθεση, η προβλεπόμενη ανώτερη τάξης χρήσης των λυμάτων ή βιομηχανικών αποβλήτων και οι ειδικοί όροι διάθεσης. Η προαναφερθείσα επιτροπή συγκροτείται με απόφαση Νομάρχη και αποτελείται από εκπροσώπους των Νομαρχιακών Υπηρεσιών Υγιεινής, Περιβάλλοντος και Τεχνικών Υπηρεσιών, ένα αντιπρόσωπο των ΟΤΑ (ο οποίος ορίζεται με απόφαση Νομάρχη μετά από σχετική πρόταση αυτών), που επηρεάζονται άμεσα από τη διάθεση των λυμάτων ή βιομηχανικών αποβλήτων και κατά περίπτωση από αντιπροσώπους των υπηρεσιών που ενδιαφέρονται άμεσα για τη χρήση των υδάτων του υπό εξέταση αποδέκτη (Υπηρεσίες Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Τουρισμού, Ανάπτυξης κλπ). Σε περιπτώσεις που η διάθεση επηρεάζει περιοχές που βρίσκονται σε περισσότερους του ενός Νομούς, απαιτείται κοινή Νομαρχιακή Απόφαση, που εκδίδεται με πρωτοβουλία του Νομάρχη από την περιοχή του οποίου προέρχονται τα προς διάθεση έργα.

Οικονομοτεχνική Μελέτη. Εκπονείται η οικονομοτεχνική μελέτη, παράλληλα με την εκπόνηση των προκαταρκτικών μελετών. Η οικονομοτεχνική μελέτη αποτελείται από:

- Τη χρηματοοικονομική ανάλυση
- Την κοινωνικοοικονομική ανάλυση

Εκπόνηση Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης). Τα έργα επεξεργασίας λυμάτων ανήκουν στην Ομάδα II της ΚΥΑ 69269/5387/90. Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) συντάσσεται σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/90 και τις εγκυκλίους 17/94 και 9/96 του ΥΠΕΧΩΔΕ. Τονίζεται ότι η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) πρέπει να περιέχει το συνολικό έργο, που περιλαμβάνει την εγκατάσταση επεξεργασίας, το σύστημα μεταφοράς λυμάτων στη μονάδα (Κεντρικός Αποχετευτικός Αγωγός – ΚΑΑ – και Αντλιοστάσια), καθώς και το σύστημα διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων (υποθαλάσσιος αγωγός και φρεάτιο φόρτισης, τυχόν δεξαμενή αναρρύθμισης, αγωγός διάθεσης σε επιφανειακά νερά, σύστημα άρδευσης).

Παραλαβή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος - Υποβολή Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) παραλαμβάνεται από την Διευθύνουσα Υπηρεσία, η οποία την ελέγχει και την υποβάλλει στην αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 23-Έντυπο Υ1) που σύμφωνα με τον Ν 2647/98 (Άρθρο 1, §1Γ) είναι:

- (1) Η ΕΥΠΕ (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν
 - η προτεινόμενη περιοχή εμπίπτει μέσα σε όρια βιοτόπων της σύμβασης RAMSAR, του Δικτύου Natura 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση και διατηρητέα μνημεία της φύσης, σε κοινοτικά ή εθνικά προγράμματα ή σχέδια περιβαλλοντικής σημασίας.
 - η προτεινόμενη περιοχή βρίσκεται στην Περιφέρεια Αττικής και το έργο είναι δυναμικότητας ίσης ή μεγαλύτερης από 20.000 ισοδύναμους κατοίκους
- (2) Οι Δ/νσεις των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων της ΝΑ Αττικής για τις εγκαταστάσεις με δυναμικότητα μικρότερη των 20.000 ισοδύναμων κατοίκων.
- (3) Η Δ/ση ΠΕΧΩ της οικείας Περιφέρειας σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.

Παραλαβή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος - Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις συναρμοδίων. Μετά την εξέταση της μελέτης από την ΕΥΠΕ ζητείται η γνωμοδότηση και άλλων συναρμοδίων υπηρεσιών, όπως η Δ/ση Χωροταξίας, η Δ/ση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού (Τμήμα ΔΦΠ), η Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού για την Αττική, το ΓΕΣ (Γενικό Επιτελείο Στρατού) για τις παραμεθόριες περιοχές, ο ΕΟΤ για τις τουριστικές περιοχές κλπ. Για τις περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης απαιτείται γνωμοδότηση και από τους Οργανισμούς Αθήνας και Θεσσαλονίκης αντίστοιχα. Η εξέταση της μελέτης από τις Δ/νσεις ΠΕΧΩ των Περιφερειών ακολουθεί ανάλογη διαδικασία. Οι υπηρεσίες που γνωμοδοτούν ανήκουν συνήθως στην Περιφέρεια.

Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης). Μετά τη γνωμοδότηση συναρμοδίων υπηρεσιών εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης) από (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ2):

- (1) Την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ» από το Γενικό Δ/ντη Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ
- (2) Την ΔΙΠΕΧΩ μετά από εισήγησης της και υπογραφή από το Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας
- (3) Τις Διευθύνσεις των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων της ΝΑ Αττικής μετά από εισήγηση τους και υπογραφή από το Νομάρχη.

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

Έναρξη διαδικασιών απόκτησης οικοπέδου. Με την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) σηματοδοτείται η επίσημη αναγνώριση της επιλογής του χώρου ανέγερσης των εγκαταστάσεων. Κατόπιν αυτής ο φορέας υλοποίησης αρχίζει τις διαδικασίες απόκτησης του οικοπέδου. Αυτό μπορεί να γίνει:

- (1) Με απευθείας διαπραγμάτευση μεταξύ του φορέα και του ή των ιδιοκτητών του απαραίτητου για την χωροθέτηση οικοπέδου.
- (2) Με κίνηση των διαδικασιών απαλλοτρίωσης σε περίπτωση αδυναμίας συνεννόησης με τους ιδιοκτήτες του οικοπέδου ή σε ενδεχόμενη προβολή अपαράδεκτα υψηλών απαιτήσεων από αυτούς.

Έγκριση Σταδίου I. Μετά την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) και την λήψη όλων των απαραίτητων αδειοδοτήσεων για τον αποδέκτη ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο I και δίνει εντολή για την έναρξη του Σταδίου II (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 9).

4.2.4.2 Στάδιο II: Εκπόνηση Προμελετών – ΜΠΕ

Προμελέτη Δικτύου Συλλογής Λυμάτων. Η Προμελέτη για τα έργα συλλογής εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74 όπως αυτό ισχύει κάθε φορά. Κατά την Προμελέτη διερευνώνται τεχνικοοικονομικά οι διάφορες δυνατές λύσεις ως προς τη διάταξη των δικτύων (θέσεις αντλιοστασίων κτλ) και επιλέγεται η προσφορότερη. Η Προμελέτη περιλαμβάνει: Τεύχος Τεχνικής Έκθεσης, Σχέδια, Τεύχος Υδραυλικών Υπολογισμών, Τεύχος καθορισμού διαστάσεων Σημαντικών Έργων, Τεύχος Προμετρήσεων, Τεύχος Προϋπολογισμού Δαπάνης, Τεύχος Υπολογισμού Ετήσιων Δαπανών, Τεύχος Απαιτούμενων Συμπληρωματικών Εργασιών.

Εκπόνηση Προμελέτης Έργων Επεξεργασίας και Διάθεσης Λυμάτων. Η Προμελέτη περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη μέθοδο επεξεργασίας, τις ποιοτικές προδιαγραφές των επεξεργασμένων λυμάτων και τους τρόπους διασφάλισης τους, καθώς και τα διάφορα τεχνικά, λειτουργικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά στοιχεία του έργου, που θα αποτελέσουν το βασικό υλικό για την εκπόνηση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και τη συγγραφή Τεχνικών Προδιαγραφών για τη δημοπράτηση του έργου. Η εκπόνηση της Προμελέτης προηγείται κατά τι χρονικά της ΜΠΕ, ώστε να διερευνηθούν, ως προς την περιβαλλοντική τους διάσταση, οι παραδοχές, οι τεχνικές λύσεις, τα βασικά τεχνικά στοιχεία επεξεργασίας και τα προβλεπόμενα αποτελέσματα λειτουργίας της μονάδας. Για την εκπόνηση της Προμελέτης των έργων επεξεργασίας και διάθεσης είναι αναγκαία η υλοποίηση των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών:

- Τοπογραφική αποτύπωση του γηπέδου της εγκατάστασης
- Τοπογραφική αποτύπωση της όδευσης του αγωγού διάθεσης
- Γεωλογική – Γεωτεχνική Αναγνώριση στις θέσεις των σημαντικών τεχνικών

Επισημαίνεται, ότι το οριστικό λειτουργικό σχήμα, η αναλυτική περιγραφή των επιμέρους σταδίων επεξεργασίας και ο βαθμός λειτουργικότητας αυτών, οι λεπτομερείς τεχνικές προδιαγραφές των Έργων Πολιτικού Μηχανικού και του Η/Μ εξοπλισμού, οι εγγυήσεις απόδοσης και καταναλώσεων, καθώς και το τελικό κόστος επένδυσης και λειτουργίας, θα αποτελέσουν μέρη της συνολικής ευθύνης του Αναδόχου / Κατασκευαστή, που θα εκπονήσει την οριστική μελέτη του έργου. Για την εκπόνηση της Προμελέτης ο Μελετητής ακολουθεί το ισχύον θεσμικό πλαίσιο:

- ΠΔ 696/74 «Περί αμοιβών μηχανικών δια σύνταξιν μελετών, επίβλεψιν, παρακολούθησιν κλπ. Συγκοινωνιακών, υδραυλικών και κτιριακών έργων, ως και τοπογραφικών, κτηματογραφικών και χαρτογραφικών εργασιών» όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά – και ειδικότερα το κεφάλαιο Δ', Άρθρα 208, 209 και 214, όπου αναφέρονται οι Τεχνικές Προδιαγραφές Μελετών Αποχετεύσεων (ακαθάρτων και ομβρίων υδάτων) Πόλεων και Οικισμών.
- ΠΔ 515/89, με το οποίο έχουν επέλθει οι σημαντικότερες τροποποιήσεις, συμπληρώσεις και καταργήσεις άρθρων του ΠΔ 696/74 «περί αμοιβών μηχανικών δια σύνταξιν μελετών κλπ»
- ΚΥΑ 5673/400/97 με τίτλο «Μέτρα και όροι για την επεξεργασία λυμάτων», με την οποία γίνεται εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 10 του Ν 1650/86 και συγχρόνως η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Οδηγίας 91/271/ ΕΟΚ
- ΚΥΑ 19661/1982/99 με τίτλο «Τροποποίηση της ΚΥΑ 5673/97 (Μέτρα και όροι για την επεξεργασία αστικών λυμάτων). Κατάλογος ευαίσθητων περιοχών για τη διάθεση αστικών λυμάτων, σύμφωνα με το άρθρο 5 της απόφασης αυτής».

Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Τα έργα επεξεργασίας αστικών λυμάτων ανήκουν στην ομάδα II της κατηγορίας Α της ΚΥΑ 69269/90 και οι ΜΠΕ εκπονούνται σύμφωνα με τον Πίνακα II της εν λόγω ΚΥΑ. Αξίζει να σημειωθεί ότι το θέμα της διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων αποτελεί σημαντικό τμήμα της ΜΠΕ, η οποία περιλαμβάνει και μοντέλο διασποράς των ρύπων – στην περίπτωση χρήσης της θάλασσας ως αποδέκτη – ή και εξειδικευμένη ωκεανογραφική μελέτη, όταν πρόκειται για μεγάλα έργα.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Παραλαβή Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την ελέγχει και την υποβάλλει στην αρμόδια για την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 24-Έντυπο Υ1) που είναι σύμφωνα με το Ν 2647/98 (άρθρο 1, §2):

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:
- Έργα δυναμικότητας μεγαλύτερης ή ίσης των 50.000 ισοδύναμων κατοίκων, καθώς και για όλα τα έργα – ανεξαρτήτως δυναμικότητας – των περιοχών Περιφέρειας Αττικής,
 - Έργα που βρίσκονται μέσα σε όρια βιοτόπων της σύμβασης RAMSAR, του Δικτύου Natura 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση και διατηρητέα μνημεία της φύσης, σε κοινοτικά ή εθνικά προγράμματα ή σχέδια περιβαλλοντικής σημασίας.
- (2) Οι Δ/σεις ΠΕΧΩ των Περιφερειών για όλα τα υπόλοιπα έργα.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος - Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις Συναρμοδίων. Η αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία (περιφερειακή ή κεντρική) εξετάζει τη ΜΠΕ και αποστέλλει αντίγραφο της στα κατά περίπτωση συναρμόδια υπουργεία ΕΣΔΔΑ (ΔΤΥ), Υγείας και Πρόνοιας (ΔΥΠ) και ΠΕΧΩΔΕ (Δ/ση Χωροταξίας ή Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού και ΔΠΣ – ΤΔΦΠ), καθώς και στον Οργανισμό Αθήνας ή Θεσσαλονίκης, για έργα των αντίστοιχων περιοχών. Σε ειδικές περιπτώσεις αντίγραφο της ΜΠΕ διαβιβάζεται στο Υπουργείο Ανάπτυξης – όταν πρόκειται για συνεπεξεργασία βιομηχανικών αποβλήτων – στο ΥΠ.ΠΟ όταν εμπλέκεται κάποια αρχαιολογική ζώνη, στον ΕΟΤ, όταν το έργο γειτνιάζει με σημαντική τουριστική περιοχή, στο Υπουργείο Γεωργίας, αν η περιοχή κατασκευής του έργου έχει χαρακτηριστεί δασική κτλ. Ανάλογα ενεργεί και η Δ/ση ΠΕΧΩ της Περιφέρειας αποστέλλοντας για γνωμοδότηση τη ΜΠΕ στις συναρμόδιες Περιφερειακές Υπηρεσίες.

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ. Παράλληλα, αντίγραφο της ΜΠΕ διαβιβάζεται εντός 15 ημερών στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο, το οποίο φροντίζει για τη δημοσίευση στον τοπικό τύπο ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους να λάβουν γνώση και να εκφράσουν τις απόψεις τους. Αντίγραφο της ΜΠΕ αναρτάται και στον Πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

Διατύπωση Απόψεων – Αντιρρήσεων – Προτάσεων – Κριτική Απόψεων - Διαβίβαση. Οι τοπικοί φορείς και οι πολίτες έχουν δικαίωμα μέσα σε χρονικό διάστημα 15 ημερών να υποβάλλουν προτάσεις, παρατηρήσεις ή και ενστάσεις, τις οποίες το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει μαζί με τη δική του γνωμοδότηση στην αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

Σύνταξη Σχεδίου, Υπογραφή και Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά τη λήψη και αξιολόγηση όλων των σχετικών γνωμοδοτήσεων, απόψεων και θέσεων των διαφόρων φορέων, συντάσσεται η απόφαση έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων, η οποία υπογράφεται από τους Υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ, ΕΣΔΔΑ και Υγείας και Πρόνοιας, ύστερα από εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιών τους ή από το Γ.Γ. της Περιφέρειας μετά από εισήγηση της Δ/σης ΠΕΧΩ. Την παραπάνω υπουργική απόφαση έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων, συνυπογράφουν κατά περίπτωση και οι συναρμόδιοι υπουργοί Ανάπτυξης, Πολιτισμού, Γεωργίας, Πολιτισμού κτλ στις περιπτώσεις που έχουν ήδη αναφερθεί (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ2).

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι και για το εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης των οικισμών απαιτείται η επιβολή περιβαλλοντικών όρων. Ολόκληρο το εσωτερικό δίκτυο ακαθάρτων στους οικισμούς που οδηγεί τα ανεπεξέργαστα λύματα στο κεντρικό αντλιοστάσιο ή στο κεντρικό φρεάτιο συλλογής, θεωρείται έργο Β' κατηγορίας της ΚΥΑ 69269/90. Η υποβολή του σχετικού φακέλου γίνεται στη Δ/ση Περιβάλλοντος της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά είναι μία τεχνική έκθεση και το Ερωτηματολόγιο του Πίνακα 3 της ΚΥΑ 69269/90. Η απόφαση έκδοσης των περιβαλλοντικών όρων, για το εσωτερικό δίκτυο των οικισμών γίνεται από τη Δ/ση Περιβάλλοντος της Νομαρχίας και υπογράφεται από το Νομάρχη.

Έγκριση Σταδίου II. Μετά την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων και την λήψη όλων των απαραίτητων αδειοδοτήσεων για το έργο διάθεσης (καθορισμός αιγιαλού, παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού) ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο II και δίνει εντολή για την έναρξη του Σταδίου III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.2.4.3 Στάδιο III: Οριστικές Μελέτες - Τεύχη Δημοπράτησης

Οριστική Μελέτη Δικτύων Συλλογής Λυμάτων. Η Οριστική Μελέτη για τα έργα συλλογής εκπονείται σύμφωνα με το ΠΔ 696/74 όπως αυτό ισχύει σήμερα. Σκοπός της οριστικής μελέτης είναι ο λεπτομερής σχεδιασμός των επιμέρους έργων συλλογής (πρωτεύοντες και δευτερεύοντες συλλεκτήριοι αγωγοί, αντλιοστάσια, υλικά κτλ). Στην οριστική μελέτη περιλαμβάνονται:

- Τεύχος Υδραυλικών Υπολογισμών
- Τεύχος Στατικών Υπολογισμών

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

- Τεύχος Ηλεκτρομηχανολογικών Υπολογισμών

Για την εκπόνηση της οριστικής μελέτης είναι αναγκαία η εκπόνηση των ακόλουθων υποστηρικτικών μελετών:

- Τοπογραφική αποτύπωση των οδύσεων των αγωγών
- Γεωτεχνική Μελέτη στα σημεία σημαντικών τεχνικών (αντλιοστάσια κλπ)

Τεύχη Δημοπράτησης. Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης:

- για τα έργα συλλογής λυμάτων ακολουθεί την έγκριση της οριστικής μελέτης του εσωτερικού δικτύου.
- για τα έργα επεξεργασίας και διάθεσης των λυμάτων, στις περισσότερες των περιπτώσεων, ακολουθεί μετά την έγκριση της προμελέτης.

Η σύνταξη και έγκριση (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2) των Τευχών Δημοπράτησης για τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων αποτελεί σημαντικότερη φάση για την τύχη του έργου και καθοριστικό παράγοντα για το επίπεδο των προσφορών που θα υποβάλλουν οι υποψήφιοι ανάδοχοι κατασκευαστές. Το ΠΔ 696/74 αναφέρει επιγραμματικά τα απαραίτητα περιεχόμενα των Τευχών τα οποία για τις σημερινές απαιτήσεις κρίνονται ανεπαρκή. Η Τεχνική Προδιαγραφή πρέπει να περιλαμβάνει πολύ περισσότερα στοιχεία και να καθορίζει το επιθυμητό επίπεδο αξιοπιστίας – κατασκευαστικής και λειτουργικής – του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού.

Τα επιμέρους περιεχόμενα των τευχών είναι:

- Η Διακήρυξη
- Η Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- Η Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- Η Τεχνική Περιγραφή – Τεχνικές Προδιαγραφές του έργου
- Ο Προϋπολογισμός Προσφοράς
- Το Τιμολόγιο Προσφοράς
- Τεύχος με τα απαιτούμενα περιεχόμενα της τεχνικής μελέτης προσφοράς, καθώς και έντυπους πίνακες προς συμπλήρωση
- Φωτοτυπία τοπογραφικού διαγράμματος 1:500 της περιοχής του έργου με τα όρια του γηπέδου που διατίθεται για την κατασκευή ΕΕΛ
- Φωτοτυπία τοπογραφικού διαγράμματος 1:5000 της ευρύτερης περιοχής του έργου.

Έγκριση Σταδίου III. Μετά την ολοκλήρωση της Οριστικής μελέτης και αφού έχουν ολοκληρωθεί όλες οι διαδικασίες χορηγήσεως των απαιτούμενων αδειών, ο Εργοδότης εγκρίνει το Στάδιο III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

4.2.5 Έργα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων

Οι διαδικασίες για την ωρίμανση των έργων διαχείρισης απορριμμάτων υλοποιούνται σε τέσσερα (4) Στάδια:

- Στάδιο I: Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων – Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης)
- Στάδιο II: Απόκτηση γης
- Στάδιο III: Εκπόνηση Προμελέτης Έργου και ΜΠΕ – Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων
- Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

4.2.5.1 Στάδιο I: Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων – Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης).

Ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός της Διαχείρισης των Στερεών Αποβλήτων γίνεται σε Νομαρχιακό ή Περιφερειακό Επίπεδο. Με το σχεδιασμό της Διαχείρισης των Στερεών Αποβλήτων προσδιορίζονται οι μέθοδοι διαχείρισης που πρέπει να εφαρμόζονται σε μια περιοχή καθώς και η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων διάθεσης ή αξιοποίησης των στερεών αποβλήτων, η χωροταξική κατανομή των στερεών αποβλήτων στις παραπάνω εγκαταστάσεις, οι φορείς διαχείρισης των αποβλήτων, καθώς και τα συγκεκριμένα μέτρα και προοπτικές για την επίτευξη διαχρονικών στόχων που προσδιορίζονται από τις γενικές κατευθύνσεις και τον Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων.

Φορείς Σχεδιασμού Διαχείρισης των Στερεών Αποβλήτων είναι (σύμφωνα με την ΚΥΑ 69728/96) :

- οι Σύνδεσμοι Διαχείρισης Αποβλήτων

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- η Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση (σε περίπτωση αδυναμίας της, αρμόδια είναι η Περιφέρεια)

Ο Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων γίνεται, σύμφωνα με την ΚΥΑ 69728/96 και την ΚΥΑ 113944/97 σε δύο φάσεις:

- Φάση 1^η : Κατάρτιση πλαισίου σχεδιασμού
- Φάση 2^η : Εκπόνηση κυρίως μελέτης σχεδιασμού

Σύμφωνα με την ΚΥΑ 69728/96, οι μελέτες σχεδιασμού της Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων εκπονούνται:

- από τις τεχνικές υπηρεσίες των οικείων φορέων σχεδιασμού
- από Γραφείο Μελετών εάν ο φορέας σχεδιασμού αδυνατεί να εκπονήσει τη μελέτη.

Η ανάθεση σε Γραφείο Μελετών μπορεί να περιλαμβάνει είτε μόνο την 1η Φάση Σχεδιασμού, είτε και τις δύο φάσεις σχεδιασμού ή ακόμα και την Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (προέγκριση χωροθέτησης).

Το Πλαίσιο Σχεδιασμού καταρτίζεται σύμφωνα με τις γενικές κατευθύνσεις της πολιτικής διαχείρισης των αποβλήτων, όπως αυτές αναφέρονται στο άρθρο 7 της ΚΥΑ 69728/96 και στο άρθρο 4 της ΚΥΑ 113944/97, και το αναπτυξιακό πρόγραμμα του νομού εφόσον αυτό υπάρχει. Σε περίπτωση που φορέας σχεδιασμού είναι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, το πλαίσιο καταρτίζεται μετά από εισήγηση του Νομάρχη, ο οποίος ζητά προηγουμένως την γνώμη των αρμόδιων υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλων ενδεχομένως συναρμοδίων φορέων. Σε περίπτωση που φορέας σχεδιασμού είναι η Περιφέρεια, το Πλαίσιο καταρτίζεται με ευθύνη του Περιφερειακού Συμβουλίου και μετά από εισήγηση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας. Ο Γενικός Γραμματέας ζητά προηγουμένως τη γνώμη των αρμόδιων υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας, Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, της ΤΕΔΚ του Νομού, των Νομαρχιακών Συμβουλίων των Νομών που αφορά ο Σχεδιασμός και προαιρετικά τις απόψεις άλλων ενδεχομένως συναρμοδίων φορέων, τις οποίες θέτει υπόψη του Περιφερειακού Συμβουλίου.

Η διαδικασία κατάρτισης και έγκρισης του πλαισίου σχεδιασμού περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

Διαδικασία Ανάθεσης της Μελέτης. Η διαδικασία Ανάθεσης της Μελέτης διέπεται από τις διατάξεις του Ν 716/77 και των εκτελεστικών αυτού διαταγμάτων και του ΠΔ 346/98 με το οποίο εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία ΕΟΚ 92/50 (καθώς και το ΠΔ 18/00 το οποίο εναρμόνισε την ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία 93/38). Η διαδικασία ανάθεσης διακρίνεται στις εξής φάσεις:

- Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)
- Σύνταξη και θεώρηση των Τευχών ανάθεσης (Σχέδιο Σύμβασης, Συγγραφή Υποχρεώσεων και Τεχνικές Προδιαγραφές) της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ1, Υ2 και Υ3).
- Απόφαση του Κυρίου του Έργου που περιλαμβάνει το περιεχόμενο των Τευχών Ανάθεσης, την πηγή χρηματοδότησης της μελέτης και τον τρόπο επιλογής του γραφείου μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ4 και Υ5).
- Δημοσίευση και Έγκριση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 2-Έντυπα Υ6, Υ7 και Υ8).
- Ορισμός Επιτροπής Αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- Αξιολόγηση Υποψήφιων Μελετητών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- Υποβολή ενστάσεων
- Απόφαση του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη για την ανάθεση της μελέτης στο επιλεγμένο γραφείο μελετών, κοινοποίηση απόφασης ανάθεσης και ανάθεση μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο ΔΠΜ5)

Κατάρτιση Σύμβασης. Μεταξύ του κυρίου του Έργου / Εργοδότη και του γραφείου μελετών που επελέγη υπογράφεται η σχετική Σύμβαση ανάθεσης της μελέτης, όπου καθορίζονται μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της μελέτης, η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων και το συμβατικό τίμημα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6). Μετά την ανάθεση της μελέτης ή και ταυτόχρονα με αυτήν πρέπει να ορισθεί από τον Εργοδότη ο επιβλέπων της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7). Η άσκηση εποπτείας, διοίκησης και ελέγχου της μελέτης γίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 του Ν 716/77.

1^η Φάση: Εκπόνηση Πλαισίου Σχεδιασμού. Το περιεχόμενο της μελέτης του Πλαισίου Σχεδιασμού καθορίζεται στην ΚΥΑ 113944/97 και τις σχετικές προδιαγραφές που έχει καθορίσει το ΥΠΕΧΩΔΕ με το υπ' αριθμ. 69751/29-07-99 έγγραφο με θέμα «Πλαίσιο Προδιαγραφών για την εκπόνηση Μελέτης Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων σε Νομαρχιακό ή Περιφερειακό Επίπεδο». Η μελέτη Πλαισίου Σχεδιασμού επιγραμματικά περιλαμβάνει:

- (1) Σκοπούς και Στόχους

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- (2) Αναγνώριση περιοχής του έργου
- (3) Περιγραφή και ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης διαχείρισης Αποβλήτων
- (4) Επιλογή του Φορέα Διαχείρισης Αποβλήτων
- (5) Παρουσίαση και Επιλογή των μεθόδων Διαχείρισης Αποβλήτων
- (6) Οικονομικά Στοιχεία και Τιμολογιακή Πολιτική
- (7) Εξειδίκευση των κριτηρίων καταλληλότητας ενός χώρου και των κριτηρίων συγκριτικής αξιολόγησης εναλλακτικών θέσεων. Προτάσεις για τους καταλληλότερους χώρους εγκατάστασης
- (8) Συμπεράσματα.

Αποστολή Πλαισίου Σχεδιασμού στην Περιφέρεια. Όταν Φορέας Σχεδιασμού είναι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, το Πλαίσιο Σχεδιασμού, πριν την οριστική του διαμόρφωση, αποστέλλεται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας για να λάβει γνώση του περιεχομένου του. Σε περίπτωση που από το περιεχόμενο του Πλαισίου Σχεδιασμού διαπιστωθούν διαφωνίες, ασυμβατότητες και απαγορεύσεις μεταξύ Πλαισίων Σχεδιασμού μεταξύ Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στην ίδια ή διαφορετική Περιφέρεια, την οριστική απόφαση λαμβάνει ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας ή οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών.

Έγκριση Πλαισίου Σχεδιασμού. Το Πλαίσιο Σχεδιασμού εγκρίνεται:

- Με απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, μετά από τη γνώμη της ΤΕΔΚ του Νομού, στην περίπτωση που φορέας σχεδιασμού είναι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
- Με απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου, στην περίπτωση που ο Φορέας Σχεδιασμού είναι η Περιφέρεια.

2^η Φάση: Κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού. Η κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού αναφέρεται στον εντοπισμό και την υπόδειξη των επικρατέστερων χώρων για την εκτέλεση των εργασιών κατασκευής του έργου διαχείρισης απορριμμάτων και εκπονείται σύμφωνα με το Πλαίσιο Σχεδιασμού. Κάθε Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων του Νομού μπορεί με αίτηση του να ζητήσει να εξαιρεθεί από την Κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού Διαχείρισης. Στην αίτηση του Φορέα Διαχείρισης απαντά θετικά ή αρνητικά ο Φορέας Σχεδιασμού, μετά από σύμφωνη γνώμη του κατά περίπτωση αρμόδιου Συμβουλίου (Νομαρχιακού ή Περιφερειακού). Εάν η σχετική απάντηση είναι θετική, ακολουθείται διαδικασία αναθεώρησης της Μελέτης Σχεδιασμού Διαχείρισης. Εάν η απάντηση είναι αρνητική, ο ενδιαφερόμενος Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων υποχρεούται να υλοποιήσει, κατά το μέρος που τον αφορά, το σχεδιασμό διαχείρισης.

Η 2^η Φάση Σχεδιασμού περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

- (1) Ανάθεση εκπόνησης της κυρίως μελέτης σχεδιασμού στην περίπτωση που δεν έχει ήδη ανατεθεί μαζί με την 1^η Φάση.
- (2) Εκπόνηση Κυρίως Μελέτης Σχεδιασμού. Το περιεχόμενο της Κυρίως Μελέτης Σχεδιασμού καθορίζεται στην ΚΥΑ 113944/97 και τις σχετικές προδιαγραφές που έχει καθορίσει το ΥΠΕΧΩΔΕ με το υπ' αριθμ. 69751/29-07-99 έγγραφο με θέμα «Πλαίσιο Προδιαγραφών για την εκπόνηση Μελέτης Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων σε Νομαρχιακό ή Περιφερειακό Επίπεδο». Η Κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού επιγραμματικά περιλαμβάνει:
 - Τεχνική περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας
 - Εντοπισμός και υπόδειξη των επικρατέστερων χώρων για έργα και δραστηριότητες Διαχείρισης Αποβλήτων βάσει των χαρακτηριστικών της ευρύτερης περιοχής
 - Περιβαλλοντικές επιπτώσεις και αντιμετώπιση τους
 - Οικονομικά στοιχεία
 - Αποκατάσταση ανεξέλεγκτων χώρων διάθεσης αποβλήτων
 - Συμπεράσματα.

Σύσταση Επιτροπής για την Έγκριση των Χώρων – Γνωμοδότηση Επιτροπής. Για την έγκριση των χώρων που υποδεικνύονται στη Β' Φάση Σχεδιασμού, συστήνεται Ειδική Γνωμοδοτική Επιτροπή με απόφαση Νομάρχη ή Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας (ανάλογα με το αν σχεδιασμός γίνεται από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ή την Περιφέρεια αντίστοιχα). Τα μέλη της Επιτροπής καθορίζονται από το άρθρο 9, παρ. ΙΙΙ Α.2.β της ΚΥΑ 69728/96. Η Επιτροπή εισηγείται στο Νομάρχη ή Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας για την καταλληλότητα των χώρων που προτείνονται.

Έγκριση Κυρίως Μελέτης Σχεδιασμού. Η Κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού εγκρίνεται:

- Με απόφαση Νομάρχη, μετά από σύμφωνη γνώμη του Νομαρχιακού Συμβουλίου σε περίπτωση που ο φορέας Σχεδιασμού είναι Σύνδεσμος ή Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Με απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, μετά από σύμφωνη γνώμη του Νομαρχιακού Συμβουλίου στη διοικητική περιφέρεια του οποίου είναι οι προτεινόμενοι χώροι, σε περίπτωση που φορέας σχεδιασμού είναι η Περιφέρεια.

Αποστολή Φακέλου στη Διεύθυνση ΠΕΧΩ της Περιφέρειας και στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ. Μετά την έγκριση των χώρων, πλήρης φάκελος που περιλαμβάνει την κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού με τη γνωμοδότηση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, την εισήγηση της Επιτροπής και τη σχετική απόφαση του Νομάρχη ή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας κατά περίπτωση αποστέλλεται:

- Στη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, η οποία αφού διατυπώσει τις απόψεις της επί του θέματος, διαβιβάζει στη συνέχεια τον παραπάνω φάκελο στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, σε περίπτωση που Φορέας Σχεδιασμού είναι ο Σύνδεσμος ή η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.
- Στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, σε περίπτωση που Φορέας Σχεδιασμού είναι η Περιφέρεια.

Εκπόνηση Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης). Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης) απαιτείται για κάθε έργο επεξεργασίας και διάθεσης στερεών αποβλήτων εκτός από τους σταθμούς μεταφόρτωσης, δεδομένου ότι αυτοί αποτελούν έργο Β' κατηγορίας της ΚΥΑ 69269/90. Επιπλέον, δεν απαιτείται προμελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (προέγκριση χωροθέτησης) στις περιπτώσεις που το έργο προβλέπεται από εγκεκριμένο χωροταξικό σχέδιο. Υπεύθυνος φορέας για την εκπόνηση της Μελέτης είναι ο φορέας εκπόνησης της μελέτης της Β' Φάσης Σχεδιασμού. Η ανάθεση της εκπόνησης της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκρισης Χωροθέτησης) γίνεται στην περίπτωση που δεν έχει ήδη ανατεθεί μαζί με την 1^η Φάση.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ 113944/97, η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) επιγραμματικά περιλαμβάνει:

- Τεχνική Έκθεση
- Τοπογραφικά Διαγράμματα
- Ερωτηματολόγιο του Πίνακα 3 του άρθρου 16 της ΚΥΑ 69269/5387/90
- Φωτογραφίες του γηπέδου και της άμεσης περιοχής του έργου
- Βεβαιώσεις – Γνωμοδοτήσεις

Ειδικότερα οι Βεβαιώσεις – Γνωμοδοτήσεις που απαιτούνται είναι:

- Βεβαίωση Δασικής Υπηρεσίας
- Βεβαίωση της Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
- Βεβαίωση της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Βεβαίωση της Νομαρχίας
- Βεβαίωση της Διεύθυνσης Γεωργίας
- Θεώρηση ισχυόντων όρων δόμησης από το αρμόδιο πολεοδομικό γραφείο ή τη Διεύθυνση Πολεοδομίας

Επιπλέον, απαιτείται τεκμηρίωση / διευκρίνιση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του προτεινόμενου χώρου (σε περίπτωση έλλειψης κτηματολογίου το καθεστώς του χώρου ερευνάται στο αρμόδιο Υποθηκοφυλακείο, το οποίο εκδίδει τα σχετικά πιστοποιητικά ιδιοκτησίας, μεταγραφής και βαρών. Σε περιοχές που συντάσσεται κτηματολόγιο, μετά την καταχώρηση των πρώτων εγγράφων στα κτηματολογικά βιβλία, ζητείται βεβαίωση από το αρμόδιο γραφείο κτηματολογίου.

Παραλαβή της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης), την ελέγχει και την υποβάλλει στην αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ1) που είναι (Ν 2647/98, Άρθ.1, §Γ):

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:
- Χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων δυναμικότητας άνω των 100.000 ισοδύναμου πληθυσμού
 - Οργανωμένες εγκαταστάσεις διαχείρισης απορριμμάτων που περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις μηχανικής διαλογής, παρασκευής εδαφοβελτιωτικών, παραγωγής βιοαερίου.
 - Εγκαταστάσεις καύσης και παραγωγής ενέργειας

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Εγκαταστάσεις που χωροθετούνται σε περιοχές που εμπίπτουν εντός ορίων Ramsar, περιοχών Natura 2000, εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης, κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων ή σχεδίων περιβαλλοντικής σημασίας (αν και η περίπτωση είναι σπάνια για χώρους διάθεσης απορριμμάτων).

(2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, όταν η μελέτη αφορά χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων δυναμικότητας μέχρι 100.000 ισοδύναμου πληθυσμού.

Παραλαβή της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης) – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις Συναρμοδίων. Η αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης Υπηρεσία εξετάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και την αποστέλλει στις υπηρεσίες (κεντρικές ή περιφερειακές) των κατά περίπτωση συναρμοδίων υπουργείων (ΥΠΠΟ, Υπουργείο Γεωργίας, ΥΠΕΧΩΔΕ κλπ).

Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης). Αφού γίνει η εξέταση της μελέτης και ληφθεί υπόψη η γνώμη των συναρμοδίων υπηρεσιών, όπου αυτή απαιτείται, εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης), κατά περίπτωση από (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠ23-Έντυπο Υ2):

- Από την ΕΥΠΕ μετά εισήγηση της και υπογραφή από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ» από το Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ
- Τη ΔΙΠΕΧΩ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας

Τέλος, η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης) αποστέλλεται στο Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ.

4.2.5.2 Στάδιο II: Απόκτηση γης

Μετά την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης) μπορούν να αρχίσουν οι διαδικασίες απόκτησης οικοπέδου. Οι διαδικασίες απόκτησης της γης κινούνται από το Φορέα Διαχείρισης των Στερεών Αποβλήτων. Εφόσον αυτός δεν έχει συσταθεί οι διαδικασίες απόκτησης της γης γίνονται από το Φορέα Σχεδιασμού. Η απόκτηση της γης μπορεί να γίνει εναλλακτικά:

- Με απευθείας διαπραγμάτευση μεταξύ του φορέα και των ιδιοκτητών
- Σε περίπτωση αδυναμίας διαπραγμάτευσης με την κίνηση των διαδικασιών απαλλοτρίωσης

4.2.5.3 Στάδιο III: Εκπόνηση Προμελέτης Έργου και ΜΠΕ – Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων

Μετά την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης) του έργου ακολουθεί η εκπόνηση της Προμελέτης και της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Όταν η δημοπράτηση γίνεται με το σύστημα Μελέτη – Κατασκευή, που είναι η πλέον συνηθισμένη περίπτωση, η Προμελέτη αποτελεί το τελευταίο στάδιο πριν την δημοπράτηση. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να αρχίσει η μελέτη, να θέσει τα βασικά στοιχεία σχεδιασμού του έργου, να ακολουθήσει η ΜΠΕ και να θέσει τους Περιβαλλοντικούς Όρους και μετά την έγκρισή τους να ολοκληρωθεί η Προμελέτη.

Όταν η δημοπράτηση γίνεται με το σύστημα συμπλήρωσης τιμολογίου με βάση την Οριστική Μελέτη του έργου, τότε η ΜΠΕ μπορεί να ακολουθεί την Προμελέτη, αλλά τόσο η εκπόνησή της όσο και η έγκρισή των Περιβαλλοντικών Όρων πρέπει να προηγείται της Οριστικής Μελέτης του Έργου.

Αναλυτικότερα οι διαδικασίες ωρίμανσης που ακολουθούνται στο Στάδιο III δίνονται ακολούθως.

Εκπόνηση Προμελέτης του Έργου. Τα έργα υγειονομικής ταφής κατατάσσονται σύμφωνα με την εγκύκλιο 37/95, στην κατηγορία των υδραυλικών έργων και ειδικότερα στην υποκατηγορία των έργων προστασίας περιβάλλοντος και δημόσιας υγείας. Αντίθετα, οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας στερεών αποβλήτων, σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΠΔ 274/97, χαρακτηρίζονται ως χημικές εγκαταστάσεις. Η Προμελέτη περιλαμβάνει λεπτομερή και τεκμηριωμένο καθορισμό και αιτιολόγηση των κριτηρίων σχεδιασμού του έργου. Για την εκπόνηση της προμελέτης ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

- Ανάθεση εκπόνησης Προμελέτης η οποία γίνεται όπως έχει ήδη περιγραφεί με διαφοροποίηση στις έννοιες του Εργοδότη, της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και της Προϊσταμένης Αρχής, έτσι όπως ορίζονται στο άρθρο 3 του ΠΔ 171/87, όπως αυτό ισχύει.
- Εκπόνηση Προμελέτης και Μελετών Υποστήριξης (Τοπογραφικές μελέτες, Γεωλογική – Υδρογεωλογική μελέτη – Γεωτεχνικές έρευνες)

Οι τοπογραφικές μελέτες εκπονούνται παράλληλα με την εκπόνηση της Προμελέτης και σύμφωνα με το πρόγραμμα των απαιτούμενων τοπογραφικών εργασιών από τον αρμόδιο μελετητή.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Η γεωλογική – υδρογεωλογική μελέτη, η οποία εκπονείται στα πλαίσια των απαιτούμενων παράλληλων υποστηρικτικών μελετών, συντάσσεται για τη ζώνη του χώρου διάθεσης που εκτιμάται ότι επηρεάζεται από τα υπό μελέτη έργα. Η μελέτη αποτελεί οδηγό για τη σύνταξη του προγράμματος γεωτεχνικών ερευνών.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της Προμελέτης, καταστρώνεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων ερευνών από το μελετητή ο οποίος υποβάλλει την πρόταση του στην υπηρεσία. Οι απαιτούμενες γεωτεχνικές έρευνες μπορεί να είναι:

- Γεωτεχνική μελέτη
- Γεωφυσική έρευνα

Η πρόταση του μελετητή περιλαμβάνει το ακριβές αντικείμενο των προς εκτέλεση ερευνών, τις προδιαγραφές εκπόνησης των ερευνών, το φορέα εκτέλεσης και το κατά προσέγγιση κόστος των ερευνών.

Η Προμελέτη των έργων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων περιλαμβάνει:

- (1) Την ονομασία και είδος του έργου κλπ
- (2) Τις γενικές παραμέτρους σχεδιασμού του έργου
- (3) Την τεχνική περιγραφή και διαστασιολόγηση του έργου
- (4) Την οργάνωση και λειτουργία του χώρου
- (5) Τον περιβαλλοντικό έλεγχο και την παρακολούθηση της λειτουργίας του έργου, τόσο στη φάση εκμετάλλευσης όσο και στη φάση της μεταφροντίδας
- (6) Τα οικονομικά στοιχεία και τον προϋπολογισμό του έργου, με ανάλυση δαπανών ανά κατηγορία
- (7) Σχέδια

Μετά την ολοκλήρωση της Προμελέτης η οποία θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και τα συμπεράσματα της απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, ο Εργοδότης εγκρίνει:

- Τα τοπογραφικά διαγράμματα
- Την Προμελέτη του έργου
- Τη Γεωλογική Μελέτη
- Το πρόγραμμα Γεωλογικών Ερευνών

και εκδίδει τη σχετική απόφαση.

Όταν οι μελέτες εκπονούνται από Δήμο ή Σύνδεσμο και αφορούν έργα προϋπολογισμού άνω των 2.347.762 Ευρώ ή αν πρόκειται για τους Δήμους της Αθήνας, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, άνω των 3.815.114 Ευρώ ή όταν αυτά εκπονούνται από Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης και είναι προϋπολογισμού άνω των 3.815.114 Ευρώ τότε απαιτείται η θεώρηση τους από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του ΥΠΕΣΔΔΑ, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Δημοτικών και Κοινοτικών Έργων και Θεώρησης Μελετών του εν λόγω Υπουργείου (άρθρο 268, §3 του ΠΔ 410/95).

Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για εγκαταστάσεις διάθεσης και επεξεργασίας / αξιοποίησης απορριμμάτων. Οι εγκαταστάσεις διάθεσης, επεξεργασίας και αξιοποίησης στερεών αποβλήτων είναι έργα κατηγορίας ΑII σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/90 . Υπεύθυνος φορέας για τη εκπόνηση της ΜΠΕ είναι ο αντίστοιχος φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων και, σε περίπτωση που δεν έχει ολοκληρωθεί η σύσταση του, την ευθύνη για την εκπόνηση της ΜΠΕ αναλαμβάνει ο φορέας Σχεδιασμού.

Η ΜΠΕ εκπονείται σύμφωνα με την ΚΥΑ 113944/97 η οποία επιγραμματικά περιλαμβάνει:

- (1) Ονομασία και είδος του έργου κλπ
- (2) Περίληψη της μελέτης
- (3) Γεωγραφική θέση του έργου
- (4) Περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή του έργου
- (5) Περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης περιβάλλοντος στην άμεση περιοχή του έργου
- (6) Αποτύπωση σε τοπογραφικό διάγραμμα των κατασκευαστικών στοιχείων του έργου.
- (7) Περιγραφή του έργου κατά τη διάρκεια της κατασκευής και της λειτουργίας
- (8) Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- (9) Μέτρα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- (10) Περιγραφή των κοινωνικών επιπτώσεων και συνολικών ωφελειών

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος - Υποβολή. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την ΜΠΕ και τη θεωρεί. Η ΜΠΕ συνοδευόμενη από την Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκρισης Χωροθέτησης), υποβάλλεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία στην αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ ή της Περιφέρειας (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ1) και συγκεκριμένα στην:

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, όταν η μελέτη αφορά:
- Χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων δυναμικότητας άνω των 100.000 ισοδύναμου πληθυσμού
 - Οργανωμένες εγκαταστάσεις διαχείρισης απορριμμάτων που περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις μηχανικής διαλογής, παρασκευής εδαφοβελτιωτικών, παραγωγής βιοαερίου.
 - Εγκαταστάσεις καύσης και παραγωγής ενέργειας
 - Εγκαταστάσεις που χωροθετούνται σε περιοχές που εμπίπτουν εντός ορίων Ramsar, περιοχών Natura 2000, εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και διατηρητέων μνημείων της φύσης, κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων ή σχεδίων περιβαλλοντικής σημασίας (αν και η περίπτωση είναι σπάνια για χώρους διάθεσης απορριμμάτων).
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, όταν η μελέτη αφορά χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων δυναμικότητας μέχρι 100.000 ισοδύναμου πληθυσμού.

Παραλαβή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων – Έλεγχος – Διαβίβαση - Γνωμοδοτήσεις Συναρμοδιών. Η αρμόδια, για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων, Υπηρεσία εξετάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και την αποστέλλει στις υπηρεσίες (κεντρικές ή περιφερειακές) των κατά περίπτωση συναρμοδιών υπουργείων (ΥΠΕΣΔΔΑ, ΥΠΠΟ, Υπουργείο Γεωργίας, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΑΝ κλπ)

Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ. Επιπλέον, η αρμόδια για την έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή της διαβιβάζει αντίγραφο της ΜΠΕ στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο φροντίζει για τις αναγκαίες ενέργειες δημοσίωσης και διατύπωσης απόψεων πολιτών και φορέων. Η προθεσμία για τα παραπάνω είναι τριάντα (30) ημέρες από την παραλαβή της ΜΠΕ από το Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Διατύπωση Απόψεων – Αντιρρήσεων – Προτάσεων – Κριτική Απόψεων – Διαβίβαση. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο διαβιβάζει τις διατυπωθείσες γνώμες και προτάσεις μαζί με σχετική γνωμοδότησή του στην αρμόδια για τη έκδοση Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

Σύνταξη Σχεδίου, Υπογραφή και Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά τις ανωτέρω γνωμοδοτήσεις η αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Το Σχέδιο Απόφασης Υπογράφεται κατά περίπτωση από τους συναρμοδίους Υπουργούς ή από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

Μετά την υπογραφή των συναρμοδιών Υπουργών ή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, η ΕΥΠΕ ή η Δ/ση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας αντίστοιχα, εκδίδει την απόφαση όπου εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για το έργο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ2).

Μετά την έκδοση της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, η αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία διαβιβάζει την απόφαση αυτή στο οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο, προκειμένου να λάβουν γνώση του περιεχομένου της οι πολίτες και φορείς εκπροσώπησης τους, με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στον τοπικό τύπο και ανάρτηση της σχετικής απόφασης στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

Η απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων αποστέλλεται στο Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Δ/σης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων για Σταθμούς Μεταφόρτωσης. Οι σταθμοί μεταφόρτωσης είναι έργο της κατηγορίας Β σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/90 και περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες:

- α. Συμπλήρωση Ερωτηματολογίου. Για τους σταθμούς μεταφόρτωσης απαιτείται η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου του Πίνακα 3 του άρ. 16 της ΚΥΑ 69269/90. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου γίνεται από την Τεχνική Υπηρεσία του αρμόδιου Φορέα Διαχείρισης στερεών αποβλήτων, είτε ανατίθεται σε μελετητή με τις διαδικασίες που αναφέρθηκαν παραπάνω.
- β. Υποβολή ερωτηματολογίου και σχετικής αίτησης. Ο αρμόδιος Φορέας Διαχείρισης στερεών αποβλήτων υποβάλλει το παραπάνω ερωτηματολόγιο, συνοδευόμενο από σχετική αίτηση, στην Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- γ. Διαβίβαση του ερωτηματολογίου σε Οργανισμό Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Για έργα που πρόκειται να υλοποιηθούν στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη, αντίγραφο του ερωτηματολογίου διαβιβάζεται στον Οργανισμό Αθήνας ή τον Οργανισμό Θεσσαλονίκης αντίστοιχα για να εκφράσουν τις απόψεις τους.
- δ. Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Μετά την γνωμοδότηση του Οργανισμού Αθήνας ή Θεσσαλονίκης για τις περιοχές της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης αντίστοιχα, η Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Το Σχέδιο απόφασης Έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων υπογράφεται από το Νομάρχη. Μετά την υπογραφή του Νομάρχη, η Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης εκδίδει την απόφαση με την οποία εγκρίνονται οι Περιβαλλοντικοί Όροι για το συγκεκριμένο έργο διαχείρισης απορριμμάτων.
- ε. Αποστολή Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων στη Δ/ση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων αποστέλλεται στο Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Δ/σης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Τέλος, επισημαίνεται ότι οι εργασίες προσωρινής αποθήκευσης, συλλογής και μεταφοράς στερεών αποβλήτων, αν πραγματοποιούνται από Δήμο, δεν απαιτούν έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

4.2.5.4 Στάδιο IV: Λοιπές Ενέργειες

Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να αρχίσει μετά την εκπόνηση της Προμελέτης και της ΜΠΕ και να ολοκληρωθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την έκδοση της απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων του έργου διαχείρισης απορριμμάτων. Συνήθως η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης ανατίθεται μαζί με την Προμελέτη στον ίδιο μελετητή, είναι δυνατόν όμως να προκηρυχθούν ξεχωριστά και να ανατεθούν σε διαφορετικούς ανάδοχους μελετητές.

Τα Τεύχη Δημοπράτησης αποτελούν τη βάση για την κατάρτιση της εργολαβικής Σύμβασης και σύμφωνα με τα ΠΔ 28/80, 609/85 και 218/99, περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- (1) Διακήρυξη Δημοπρασίας
- (2) Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- (3) Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- (4) Τεχνική Περιγραφή του έργου
- (5) Τεχνικές Προδιαγραφές
- (6) Ανάλυση Τιμών – Τιμολόγιο Μελέτης
- (7) Προμετρήσεις – Προϋπολογισμό Μελέτης
- (8) Τιμολόγιο Προσφοράς (προς συμπλήρωση)
- (9) Προϋπολογισμό Προσφοράς (προς συμπλήρωση)
- (10) Πίνακες Τεχνικών Χαρακτηριστικών

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του ΠΔ 609/85 και το άρθρο 6 του ΠΔ 218/99 είναι σκόπιμο να προβλέπεται από τη Διακήρυξη, εκτός από την Οικονομική Προσφορά των υποψηφίων:

- α. Προσδιορισμός των τεχνολογικών χαρακτηριστικών και προδιαγραφών επιμέρους στοιχείων του έργου
- β. Υποβολή προτάσεων - λύσεων σε δεδομένο τεχνικό πρόβλημα
- γ. Καθορισμός της προθεσμίας για την αποπεράτωση της κατασκευής του έργου σε συνδυασμό με τα λειτουργικά έξοδα και την αποδοτικότητα της επένδυσης.

Τα Τεύχη Δημοπράτησης εγκρίνονται από τον κύριο του Έργου και θεωρούνται από τον Προϊστάμενο της Τεχνικής Υπηρεσίας ή, εφόσον δεν υπάρχει τέτοια Υπηρεσία, από τον Προϊστάμενο της ΤΥΔΚ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2).

Όταν ο προϋπολογισμός του έργου είναι άνω των 2.347.762 Ευρώ ή αν πρόκειται για τους Δήμους της Αθήνας, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, άνω των 3.815.114 Ευρώ ή όταν αυτά εκπονούνται από Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης και είναι προϋπολογισμού άνω των 3.815.114 Ευρώ τότε απαιτείται η θεώρηση τους από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του ΥΠΕΣΔΔΑ, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Δημοτικών και Κοινοτικών Έργων και Θεώρησης Μελετών του εν λόγω Υπουργείου (άρθρο 268, §3 του ΠΔ 410/95).

4.3 Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Λιμενικών Έργων

4.3.1 Αρμοδιότητες σε Θέματα Λιμενικών Έργων

Σύμφωνα με την Εγκύκλιο 37/95 (ΔΜΕΟ/α/Ο/3429) τα έργα στο θαλάσσιο χώρο είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν ανάλογα με το περιεχόμενο των μελετών τους σε τρεις ομάδες:

- (1) Έργα Παράκτια
- (2) Έργα Ανοικτής Θαλάσσης
- (3) Έργα Υποθαλάσσια, Αγωγών

Τα Παράκτια Έργα περιλαμβάνουν έργα επί ή εγγύς της ακτογραμμής και ενδεικτικά αναφέρονται:

- Τα πάσης φύσεως τεχνικά έργα λιμένων για την προστασία, τον ελλιμενισμό, την προσέγγιση, πρόσδεση, φορτοεκφόρτωση σκαφών μετά των αντίστοιχων λειτουργικών χώρων και εγκαταστάσεων.
- Τα πάσης φύσης τεχνικά έργα για την προστασία και διαμόρφωση των ακτών για οποιαδήποτε χρήση (τουριστική, βιομηχανική, εμπορική, αλιευτική, υδραυλική κλπ).
- Τα πάσης φύσεως τεχνικά έργα στην παράκτια ζώνη για την υποδοχή, συντήρηση, επισκευή, κατασκευή, διάλυση σκαφών και ναυπηγημάτων μετά των αντίστοιχων λειτουργικών χώρων και εγκαταστάσεων.

Ως Έργα Ανοικτής Θαλάσσης χαρακτηρίζονται εκείνα των οποίων ο σχεδιασμός ελάχιστα (έως διόλου) συναρτάται με την ύπαρξη παράκτιας ζώνης ακτογραμμής. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Αγκυροβόλια και πλωτές κατασκευές μετά των επ' αυτών εγκαταστάσεων (SPM's, MBM's κλπ)
- Κατασκευές μόνιμες ή όχι φορτοεκφόρτωσης / διακίνησης υγρών φορτίων στην ανοικτή θάλασσα μετά των επ' αυτών εγκαταστάσεων τους
- Τεχνικά έργα επί του πυθμένα, μακράν της ακτής (π.χ. υδροληψίες, πετρελαιοληψίες – PLEMS – κλπ)
- Πλωτές κατασκευές και ναυπηγήματα μετά των αγκυροβολίων τους
- Φανοί και πλωτές σημάσεις (διαύλων, υφάλων κλπ), επιπλέοντες αγωγοί, πλωτές ιχθυοτροφικές εγκαταστάσεις κλπ.

Τέλος, ως Υποθαλάσσια Έργα Αγωγών χαρακτηρίζονται τα επί ή υπό τον πυθμένα έργα αγωγών τα οποία όταν και εφόσον έρχονται σε επαφή με την ακτογραμμή επιφέρουν μικρής έως αμελητέα παρέμβαση, έτσι ώστε να αιτιολογείται εφαρμογή απλούστερης διαδικασίας συντάξεως, ελέγχου και έγκρισης των μελετών τους. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Υποθαλάσσιοι αγωγοί πάσης φύσεως (π.χ. μεταφοράς υγρών προϊόντων, νερού, εκβολής λυμάτων, αναρροφητικοί αγωγοί)
- Υποθαλάσσια καλώδια (ρεύματος, οπτικών ινών, τηλεφωνικά κλπ).

Σύμφωνα με το Ν 2932/2001 συνίσταται στο ΥΕΝ η Γενική Γραμματεία Λιμένων και Λιμενικής πολιτικής (Γ.Γ.Λ.Λ.Π) με σκοπό το συνολικό σχεδιασμό και τη χάραξη της εθνικής λιμενικής πολιτικής για την ανάπτυξη των λιμένων. Στις αρμοδιότητες της ΓΓΛΛΠ μεταξύ άλλων ανήκουν:

- Η μελέτη και εισήγηση προτάσεων για τη διαμόρφωση και εφαρμογή της εθνικής λιμενικής πολιτικής και ο συντονισμός της δράσης όλων των συναρμόδιων σε θέματα λιμενικών οργάνων της Διοίκησης.
- Ο καθορισμός του ρόλου των λιμένων στο εθνικό σύστημα μεταφορών και στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών.
- Η εποπτεία και ο έλεγχος της εφαρμογής των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Μελετών Διαχείρισης (Master Plan) των λιμένων που ενέκρινε η Επιτροπή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λιμένων.
- Η διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που αφορά στην παραχώρηση της εκμετάλλευσης χώρων λιμένων σε ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, έναντι συμμετοχής του ιδιωτικού κεφαλαίου, στην κατασκευή έργων λιμενικής υποδομής και ο έλεγχος των σχετικών συμβάσεων παραχώρησης.
- Η εξασφάλιση χρηματικών πόρων βελτίωσης, αναβάθμισης και εκτέλεσης εκτάκτων επισκευαστικών αναγκών ή παρεμβάσεων στους λιμένες της χώρας και η εκτέλεση τους από τους αρμόδιους φορείς σύμφωνα με τις καθοριζόμενες προτεραιότητες.
- Η ανάθεση έργου παροχής υπηρεσιών συμβούλου σε ημεδαπά ή αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα για τη παροχή εξειδικευμένων γνώσεων – προτάσεων ή την επίλυση προβλημάτων ειδικής φύσεως λιμενικής πολιτικής, εκπόνησης μελετών λιμενικού τομέα, καθώς και η παροχή υπηρεσιών συμβούλου σε μελέτες ή προγράμματα και έργα που αφορούν στο δημόσιο λιμενικό τομέα μέσω οργανωμένης κατάλληλης ερευνητικής υποδομής.

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

- Ο έλεγχος της επάρκειας των μελετών και έργων του λιμενικού τομέα και της συμβατότητας αυτών με την εθνική λιμενική πολιτική, τους τύπους των πλοίων και τις ανάγκες της περιοχής ή της χώρας.
- Η διατύπωση απόψεων επί μελετών που σχετίζονται με περιβαλλοντικούς όρους.
- Ο καθορισμός των ενδεικνυόμενων μέτρων για την εντός και εκτός ζώνης λιμένων εξασφάλιση της προστασίας του αιγιαλού, παραλίας και θάλασσας από κάθε είδους εκτέλεση έργων ή παρεμβάσεις που αλλοιώνουν τον κοινόχρηστο χαρακτήρα τους και η παρακολούθηση της εφαρμογής τους από τις λιμενικές αρχές.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον προαναφερθέντα νόμο, συγκροτείται η Επιτροπή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λιμένων, στην οποία το έργο περιλαμβάνονται:

- Ο γενικός σχεδιασμός των προγραμμάτων των μελετών για τη δημιουργία, βελτίωση και αναβάθμιση της λιμενικής υποδομής και ο καθορισμός προτεραιοτήτων ανάπτυξης του λιμενικού δυναμικού της χώρας.
- Η ιεράρχηση των εκτελεστέων έργων
- Ο καθορισμός των προδιαγραφών εκτέλεσης λιμενικών έργων
- Η παρακολούθηση εκτέλεσης των λιμενικών έργων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία από τους αρμόδιους κατά περίπτωση φορείς
- Η έγκριση, αναθεώρηση, επικαιροποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και μελετών διαχείρισης των λιμένων

Τέλος, σύμφωνα με τον ίδιο νόμο, ορισμένα Λιμενικά Ταμεία μετατρέπονται σε ανώνυμες εταιρείες (κάτι το οποίο δύνανται να πραγματοποιήσουν και άλλα δημοτικά ή νομαρχιακά λιμενικά ταμεία ύστερα από πρόταση τους) οι οποίες, μεταξύ άλλων, είναι αρμόδιες για τη μελέτη έργων στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, μετά από έγκριση του Διοικητικού τους Συμβουλίου. Αν πρόκειται για έργα εθνικού επιπέδου, απαιτείται έγκριση της πράξης πριν την εκτέλεση της από το ΥΕΝ, στο πλαίσιο της ασκούμενης εθνικής λιμενικής πολιτικής, καθώς και από το ΥΠΕΧΩΔΕ, το οποίο εποπτεύει τις ΑΕ στον τομέα των έργων.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, και Εμπορικής Ναυτιλίας (υπ' αριθμ. 3514.96/02/18-06-92) σαν Λιμένες Εθνικής Σημασίας κατατάσσονται οι:

Πειραιά	Θεσσαλονίκης	Βόλου	Πάτρας	Ηγουμενίστας
Καβάλας	Αλεξανδρούπολης	Ηρακλείου	Κέρκυρας	Μυτιλήνης
Ρόδου	Χαλκίδας	Κύμης	Ελευσίνας	Λαυρίου
Ραφήνας	Αιγίου	Καλαμάτας	Ρεθύμνου	Σύρου
Σούδας	Κω			

Σύμφωνα με την ίδια ΚΥΑ ως Λιμένες Μείζονος Ενδιαφέροντος (Διανομαρχιακού Επιπέδου) κατατάσσονται οι:

Λάγος	Ν. Μουδανιών	Στυλίδας	Κορίνθου	Κατάκολου
Κυλλήνης	Πύλου	Γυθείου	Ναυπλίου	Ιτέας
Ζακύνθου	Πόρου Κεφαλληνίας	Πρέβεζας	Σητείας	Καστελλίου Κίσαμου
Βαθέως Σάμου	Μύρινας Λήμνου	Χίου	Μυκόνου	Πάρου
Αμφίπολης Σερρών				

Τέλος, ως Λιμένες Τοπικής Σημασίας (Νομαρχιακού Επιπέδου) κατατάσσονται οι υπόλοιποι λιμένες της Χώρας.

Σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (υπ. Αριθ. Δ4/0/55/1/Φ55/30-06-94), τα λιμενικά έργα της χώρας χαρακτηρίζονται ως Έργα (μελέτη – κατασκευή) Γενικότερης Σημασίας όταν είναι προϋπολογισμού δαπάνης δημοπράτησης έως 500 εκ.δρχ, μη συμπεριλαμβανομένης της δαπάνης ΦΠΑ, και αφορούν στους παρακάτω Λιμένες Εθνικής Σημασίας:

Πειραιά	Θεσσαλονίκης	Βόλου	Πάτρας	Ηγουμενίστας
Καβάλας	Αλεξανδρούπολης	Ηρακλείου	Κέρκυρας	Μυτιλήνης
Ρόδου	Ελευσίνας	Σούδας	Σύρου	

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Επίσης, χαρακτηρίζονται ως Έργα (μελέτη – κατασκευή) Νομαρχιακού Επιπέδου όλα τα έργα που είναι προϋπολογισμού δαπάνης δημοπράτησης έως 500 εκατ. Δρχ μη συμπεριλαμβανομένης της δαπάνης ΦΠΑ, και αφορούν στους υπόλοιπους Λιμένες Εθνικής Σημασίας και σε έναν Μείζονος Ενδιαφέροντος:

Χαλκίδας	Κύμης	Λαυρίου	Ραφήνας	Αιγίου
Καλαμάτας	Ρεθύμνου	Κω	Μυκόνου	

Στους πίνακες 4.3-1 και 4.3-2 δίνονται συνοπτικά οι ενέργειες ωρίμανσης για κάθε υποκατηγορία λιμενικού έργου με χρήση των ακόλουθων συμβολισμών:

✓ Απαιτείται ☒ Δεν απαιτείται ○ Μη αναγκαία δραστηριότητα

Πίνακας 4.3-1: Ενέργειες ωρίμανσης ανά υποκατηγορία λιμενικού έργου με το Σύστημα Συμπλήρωση Τιμολογίου

#	Ενέργεια	Παράκτια έργα περιπτώσεις		Υποθαλάσσια έργα	Έργα ανοικτής θαλάσσης
		α	β		
1	2	3	4	5	6
1	Μελέτη Γενικού Σχεδιασμού	✓	✓	✓	✓
2	Διαδικασία Επιλογής Μελετητή	✓	✓	✓	✓
3	Κατάρτιση Σύμβασης – Υπογραφή Σύμβασης – Εγκατάσταση Αναδόχου	✓	✓	✓	✓
4	Στάδιο I				
4.1	Αναγνώριση Έργου – Συγκέντρωση Στοιχείων	✓	✓	✓	
4.2	Μελέτη Σκοπιμότητας	○	○	○	○
4.3	Εκπόνηση Προκαταρκτικών Μελετών	✓	✓	✓	✓
4.4	Πρόγραμμα τοπογραφικών – βυθομετρικών εργασιών	✓	✓	✓	✓
4.5	Έγκριση προγράμματος τοπογραφικών – βυθομετρικών εργασιών	✓	✓	✓	✓
4.6	Εκτέλεση τοπογραφικών – βυθομετρικών εργασιών	✓	✓	✓	✓
4.7	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	✓	✓	☒
4.8	Πρόγραμμα γεωτεχνικών ερευνών	✓	✓	✓	✓
4.9	Πρόγραμμα εργαστηριακών δοκιμών & ομοιώματος	○	○	○	○
4.10	Διαδικασίες έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης	✓	✓	✓	☒
4.11	Έγκριση σταδίου I	✓	✓	✓	✓
5	Καθορισμός αιγιαλού και παραλίας – παραχώρηση χρήσης				
5.1	Καθορισμός γραμμής αιγιαλού και παραλίας	○	○	○	☒
5.2	Παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού & παραλίας προς εκτέλεση έργων	○	○	○	☒
5.3	Διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικών αξιοπλοΐας, καθορισμού σήμανσης κλπ	☒	☒	☒	✓
6	Στάδιο II				
6.1	Εκτέλεση γεωτεχνικών ερευνών & λοιπών ερευνών	✓	✓	✓	✓
6.2	Εκπόνηση προμελετών	✓	☒	☒	☒
6.3	Εκπόνηση οικονομοτεχνικής μελέτης	○	○	○	○
6.4	Εκτέλεση εργαστηριακών δοκιμών & ομοιώματος	○	○	○	○
6.5	Εκπόνηση ΜΠΕ	✓	✓	✓	✓
6.6	Διαδικασίες έκδοσης απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων	✓	✓	✓	✓
6.7	Έγκριση Σταδίου II	✓	✓	✓	✓
7	Στάδιο III				
7.1	Εκπόνηση οριστ. μελετών με πληρότητα εφαρμογής λιμενικών & λοιπών έργων	✓	✓	✓	✓
7.2	Σύνταξη τευχών προεπιλογής εργοληπτών	○	○	○	○
7.3	Έγκριση Σταδίου III	✓	✓	✓	✓
8	Σύνταξη και έγκριση τευχών δημοπράτησης	✓	✓	✓	✓

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

Πίνακας 4.3-2: Ενέργειες ωρίμανσης ανά υποκατηγορία λιμενικού έργου με το Σύστημα Μελέτη – Κατασκευή

#	Ενέργεια	Παράκτια έργα περιπτώσεις		Υποθαλάσσια έργα	Έργα ανοικτής θαλάσσης
		α	β		
1	2	3	4	5	6
1	Μελέτη Γενικού Σχεδιασμού	✓	✓	✓	✓
2	Διαδικασία επιλογής μελετητή	✓	✓	✓	✓
3	Κατάρτιση Σύμβασης – υπογραφή σύμβασης – εγκατάσταση αναδόχου	✓	✓	✓	✓
4	Στάδιο I				
4.1	Αναγνώριση έργου – συγκέντρωση στοιχείων	✓	✓	✓	
4.2	Μελέτη σκοπιμότητας	○	○	○	○
4.3	Εκπόνηση προκαταρκτικών μελετών	✓	✓	✓	✓
4.4	Πρόγραμμα τοπογραφικών – βυθομετρικών εργασιών	✓	✓	✓	✓
4.5	Έγκριση προγράμματος τοπογραφικών – βυθομετρικών εργασιών	✓	✓	✓	✓
4.6	Εκτέλεση τοπογραφικών – βυθομετρικών εργασιών	✓	✓	✓	✓
4.7	Ετοιμασία Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΠΧ)	✓	✓	✓	☒
4.8	Πρόγραμμα γεωτεχνικών ερευνών	✓	✓	✓	✓
4.9	Πρόγραμμα εργαστηριακών δοκιμών & ομοιώματος	○	○	○	○
4.10	Διαδικασίες έκδοσης Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης	✓	✓	✓	☒
4.11	Έγκριση σταδίου I	✓	✓	✓	✓
5	Καθορισμός αιγιαλού και παραλίας – παραχώρηση χρήσης				
5.1	Καθορισμός γραμμής αιγιαλού και παραλίας	○	○	○	☒
5.2	Παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού & παραλίας προς εκτέλεση έργων	○	○	○	☒
5.3	Διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικών αξιοπλοΐας, καθορισμού σήμανσης κλπ	☒	☒	☒	✓
6	Στάδιο II				
6.1	Εκτέλεση γεωτεχνικών ερευνών & λοιπών ερευνών	✓	✓	✓	✓
6.2	Εκπόνηση προμελετών	✓	☒	☒	☒
6.3	Εκπόνηση οικονομοτεχνικής μελέτης	○	○	○	○
6.4	Εκτέλεση εργαστηριακών δοκιμών & ομοιώματος	○	○	○	○
6.5	Εκπόνηση ΜΠΕ	✓	✓	✓	✓
6.6	Διαδικασίες έκδοσης απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων	✓	✓	✓	✓
6.7	Έγκριση Σταδίου II	✓	✓	✓	✓
7	Σύνταξη και έγκριση τευχών δημοπράτησης	✓	✓	✓	✓

4.3.2 Αρχικές Διαδικασίες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Λιμενικών (Παράκτιων) Έργων

Οι διαδικασίες Ωρίμανσης Δημοπράτησης ενός Παράκτιου Έργου με το Σύστημα Συμπλήρωσης Τιμολογίου (εγκύκλιος 37/1995) διακρίνονται σε τέσσερα (4) στάδια:

- Στάδιο I: Προκαταρκτική Μελέτη-Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης)
- Στάδιο II: Προμελέτη - Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- Στάδιο III: Οριστική Μελέτη – Τεύχη Δημοπράτησης

Τα παραπάνω στάδια περιγράφονται αναλυτικότερα στις επόμενες ενότητες. Επισημαίνεται ότι οι διαδικασίες Ωρίμανσης Δημοπράτησης ενός Λιμενικού Έργου με το Σύστημα Μελέτη – Κατασκευή διαφοροποιούνται ως προς το III και IV Στάδιο, σύμφωνα με την Εγκύκλιο 27/1997. Ουσιαστικά το Στάδιο III παραλείπεται και μετά την έγκριση των Προμελετών και την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων του έργου ακολουθεί η Σύνταξη και Έγκριση των Τευχών Δημοπράτησης.

4.3.2.1 Διαδικασία επιλογής μελετητή

Διακρίνονται οι ακόλουθες διαδοχικές φάσεις:

- α. Εγγραφή σε ΣΑΜ, ΣΑΝΑ κτλ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ1)

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- β. Σύνταξη και θεώρηση των Τευχών ανάθεσης (Σχέδιο Σύμβασης, Συγγραφή Υποχρεώσεων και Τεχνικές Προδιαγραφές) της μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ1, Υ2 και Υ3).
- γ. Απόφαση του Κυρίου του Έργου που περιλαμβάνει το περιεχόμενο των Τευχών Ανάθεσης, την πηγή χρηματοδότησης της μελέτης και τον τρόπο επιλογής του γραφείου μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία ΔΠΜ2-Έντυπα Υ4 και Υ5).
- δ. Δημοσίευση και Έγκριση Πρόσκλησης Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ 2-Έντυπα Υ6, Υ7 και Υ8).
- ε. Ορισμός Επιτροπής Αξιολόγησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ3)
- στ. Αξιολόγηση Υποψηφίων Μελετητών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ4)
- ζ. Υποβολή ενστάσεων
- η. Απόφαση του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη για την ανάθεση της μελέτης στο επιλεγμένο γραφείο μελετών, κοινοποίηση απόφασης ανάθεσης και ανάθεση μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο ΔΠΜ5)

Η διαδικασία Επιλογής του Μελετητή διέπεται από τις διατάξεις του Ν 716/77 «Περί αναθέσεως μελετών» και των εκτελεστικών αυτού Προεδρικών Διαταγμάτων ή και των Προεδρικών Διαταγμάτων 346/98, 18/00 με τα οποία προσαρμόζεται η Ελληνική Νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 92/50/ΕΟΚ όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται από τον Κύριο του Έργου / Εργοδότη, σύμφωνα με το Ν 2932/2001 και την Εγκύκλιο / ΓΓΔΕ, Γ.Γ. 2894/17-08-83.

4.3.2.2 Κατάρτιση και Υπογραφή Σύμβασης

Μεταξύ του Κυρίου του Έργου / Εργοδότη και του Ανάδοχου Μελετητή υπογράφεται η σχετική Σύμβαση Ανάθεσης Μελέτης, όπου καθορίζονται μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της μελέτης, η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων και το οικονομικό τίμημα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6).

Είναι επιθυμητό πριν από την υπογραφή της Σύμβασης:

- Να έχουν κατά το δυνατόν προβλεφθεί οι υποστηρικτικές εργασίες που απαιτούνται, ώστε να αποφευχθούν χρονοβόρες διαδικασίες Συγκριτικών Πινάκων και συμπληρωματικών συμβάσεων και,
- Να έχει προσδιορισθεί κατά το δυνατόν ακριβέστερα η συνολική αμοιβή ώστε να ενταχθεί εξαρχής κάποια Συλλογική Απόφαση Χρηματοδότησης (ΣΑΜ, ΣΑΕ, ΣΑΕΠ κτλ) και να αποφευχθεί μελλοντική διαδικασία αναθεώρησης της.

Με την υπογραφή της Σύμβασης ορίζονται ο Επιβλέπων Μηχανικός της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7) και ο Υπεύθυνος Έργου της Προϊσταμένης Αρχής (ο ορισμός του Υπεύθυνου Έργου είναι άτυπος).

4.3.2.3 Επίβλεψη Μελέτης

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της, η Μελέτη παρακολουθείται, ελέγχεται καθοδηγείται και διοικείται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία ή Επιβλέπουσα Υπηρεσία δια του επιβλέποντος μηχανικού σύμφωνα με το Ν 2932/2001 και την Εγκύκλιο ΥΠΕΧΩΔΕ/ΓΓΔΕ 2894/17-08-83.

4.3.2.4 Εποπτεία Μελέτης

Παράλληλα με την Επίβλεψη της Μελέτης και σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της, ασκείται εποπτεία της μελέτης από την Προϊσταμένη Αρχή, η οποία αποφασίζει επί θεμάτων Λιμενικών Έργων και για τυχόν μεταβολές των όρων της Σύμβασης Ν 2932/2001 και την Εγκύκλιο ΥΠΕΧΩΔΕ/ΓΓΔΕ 2894/17-08-83.

4.3.3 Στάδιο Ι: Προκαταρκτικές Μελέτες / Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης)**4.3.3.1 Αναγνώριση Έργου - Συγκέντρωση Στοιχείων**

Η δραστηριότητα αυτή αφορά κυρίως το μελετητή του έργου ο οποίος, βοηθούμενος από την Υπηρεσία, θα ενημερωθεί για τη σκοπιμότητα του έργου, για τυχόν εναλλακτικές θέσεις υλοποίησης του, πιθανούς χωροταξικούς, συγκοινωνιακούς, περιβαλλοντικούς όρους και περιορισμούς, ήδη εκπονηθείσες μελέτες, κατασκευαστικά στοιχεία και μελέτες υφιστάμενων έργων, κυματικά – ρευματικά – ανεμολογικά δεδομένα. Στη δραστηριότητα αυτή συνοπτικά περιλαμβάνονται:

- Επί τόπου επίσκεψη του Αναδόχου Μελετητή, βοηθούμενου από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, για τη διενέργεια αυτοψίας

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Συναντήσεις του Αναδόχου και της Διευθύνουσας Υπηρεσίας με τοπικούς φορείς για ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το Έργο
- Συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων στοιχείων για την έναρξη της μελέτης
- Συγκέντρωση τυχόν υφιστάμενων χαρτών.

4.3.3.2 Πρόγραμμα Τοπογραφικών – Βυθομετρικών Εργασιών και Υποβρυχίων Αποτυπώσεων

Ο Μελετητής προτείνει το πρόγραμμα των απαιτούμενων τοπογραφικών – βυθομετρικών αποτυπώσεων και των τυχόν αναγκαίων υποβρυχίων ερευνών, προκειμένου να παραχθεί το υπόβαθρο για την εκπόνηση των μελετών των επόμενων σταδίων (προμελέτες και οριστικές μελέτες έργων).

4.3.3.3 Έγκριση Προγράμματος Τοπογραφικών – Βυθομετρικών Εργασιών και Υποβρυχίων Αποτυπώσεων

Ο Εργοδότης, αφού ελέγξει ότι αυτές δεν έχουν εκπονηθεί είτε με παλαιότερες συμβάσεις είτε από άλλες Υπηρεσίες (Υδρογραφική Υπηρεσία, Δ/ση Τοπογραφίσεων ΥΠΕΧΩΔΕ κλπ) εγκρίνει το πρόγραμμα των απαιτούμενων τοπογραφικών – βυθομετρικών αποτυπώσεων και των τυχόν αναγκαίων υποβρυχίων ερευνών και δίνει εντολή στο Μελετητή να εκτελέσει τις σχετικές εργασίες και έρευνες.

4.3.3.4 Μελέτη σκοπιμότητας

Η εκπόνησή της έχει αντικείμενο την συνεξέταση διαφόρων εναλλακτικών λύσεων για το ίδιο το έργο. Η εξέταση των εναλλακτικών λύσεων και η επιλογή της βέλτιστης γίνεται με κριτήρια τα οποία καθορίζονται από την Υπηρεσία. Είναι δυνατόν να αποτελέσει μέρος της προκαταρκτικής Μελέτης. Σε περιπτώσεις Έργων που η προς μελέτη λύση είναι μονοσήμαντη ή προφανής, η εκπόνηση της μελέτης σκοπιμότητας μπορεί να παραλείπεται και να εκπονεύεται απευθείας η Προκαταρκτική μελέτη για τη συγκεκριμένη αυτή λύση.

4.3.3.5 Εκπόνηση Προκαταρκτικών Μελετών

Πρόκειται ουσιαστικά για τα πρώτα στάδια των μελετών του Παράκτιου Έργου που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση και τη λειτουργία του. Ο Μελετητής εκπονεί το πρώτο στάδιο των μελετών, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 και με βάση τυχόν συμπληρωματικές προδιαγραφές. Οι προκαταρκτικές μελέτες περιλαμβάνουν:

- (1) Προκαταρκτική Μελέτη πάσης φύσεως Λιμενικών Έργων
- (2) Προμελέτη αρχιτεκτονικών διαμορφώσεων
- (3) Προμελέτη κτιριακών έργων χερσαίας ζώνης λιμένα
- (4) Αναγνωριστική έκθεση εσωτερικής οδοποιίας ή / και οδών προσβάσεων λιμένα
- (5) Προκαταρκτική έκθεση τεχνικών έργων
- (6) Προμελέτη Η/Μ εγκαταστάσεων και εξοπλισμού

Στο Στάδιο Ι οριστικοποιείται το Προγραμματικό Σχέδιο του λιμένα, το οποίο αποτελεί το επίσημο Πρόγραμμα όλων των έργων, που θα μπορούν να εκτελεστούν στη λιμενική ζώνη του και επιπλέον εμπεριέχει σαφή καθορισμό της ιεράρχησης και προτεραιότητας όχι μόνον των επιμέρους έργων, αλλά και των περαιτέρω μελετών. Σε περιπτώσεις που αντικείμενο της μελέτης είναι επέκταση υφιστάμενου λιμένα, για τον οποίο δεν έχει εκπονηθεί Προγραμματικό Σχέδιο, οι Προκαταρκτικές μελέτες θα αφορούν το σύνολο των υπολοίπων έργων του λιμένα μέχρι ολοκλήρωσης του. Σε περιπτώσεις που υπάρχει εγκεκριμένο Προγραμματικό Σχέδιο του λιμένα τότε θα πρέπει να εξετάζεται από την Υπηρεσία αν το σχέδιο αυτό είναι ολοκληρωμένο και στην περίπτωση που δεν είναι θα πρέπει να γίνεται επικαιροποίηση αυτού. Στις περιπτώσεις εκείνες ύπαρξης πρόσφατων ολοκληρωμένων Προγραμματικών Σχεδίων είναι δυνατό να παραληφθεί το Στάδιο Ι της μελέτης και να προχωρήσει αυτή στα επόμενα.

4.3.3.6 Εκτέλεση Τοπογραφικών – Βυθομετρικών Εργασιών και Υποβρυχίων Αποτυπώσεων

Παράλληλα με την εκπόνηση της προκαταρκτικής μελέτης, ο αρμόδιος μελετητής εκτελεί τις απαραίτητες τοπογραφικές – βυθομετρικές αποτυπώσεις που έχουν εγκριθεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές εκτέλεσης μελετών που αναφέρονται στο ΠΔ 696/74. Επιπλέον, εκτελούνται και οι τυχόν υποβρυχίες έρευνες.

4.3.3.7 Πρόγραμμα Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών

Μετά το πέρας της προκαταρκτικής μελέτης, συντάσσεται το πρόγραμμα των απαιτούμενων ερευνών από το Μελετητή, ο οποίος και υποβάλλει την τεκμηριωμένη πρόταση του στην Υπηρεσία, με βάση τις ανάγκες που προέκυψαν κατά την εκπόνηση της προκαταρκτικής. Οι απαιτούμενες έρευνες μπορεί να αναφέρονται σε:

- Γεωτεχνική μελέτη
- Γεωλογική ή/ και γεωφυσική έρευνα

- Κυματομετρήσεις
- Ρευματομετρήσεις
- Μετρήσεις παλιρροιών

Σύμφωνα με την Εγκύκλιο 37/95 η εκπόνηση των ερευνών αυτών υπόκειται στην κρίση της Υπηρεσίας και ανάλογα με το είδος και την πολυπλοκότητα / σοβαρότητα του έργου. Απαραίτητη είναι μόνο η γεωτεχνική μελέτη. Η πρόταση του μελετητή περιλαμβάνει:

- Το ακριβές αντικείμενο το εκτελεστέων ερευνών
- Τις προδιαγραφές εκπόνησης ερευνών
- Το φορέα εκτέλεσης και
- Το κατά προσέγγιση κόστος των ερευνών / εργασιών

4.3.3.8 Πρόγραμμα Εργαστηριακών Δοκιμών

Μετά το πέρας της προκαταρκτικής μελέτης, και εφόσον προκύψει ανάγκη εκ της φύσης του έργου, ο Μελετητής διαμορφώνει το πρόγραμμα των εργαστηριακών δοκιμών που απαιτούνται για την ακριβή διαστασιολόγηση του Έργου και έλεγχο των διατομών του.

Οι εργαστηριακές δοκιμές περιλαμβάνουν την εκτέλεση του μαθηματικού ή / και φυσικού ομοιώματος σε Η/Υ ή εργαστηριακό αντίστοιχα. Η πρόταση του μελετητή περιλαμβάνει:

- Το ακριβές αντικείμενο το εκτελεστέων ερευνών
- Τις προδιαγραφές εκπόνησης ερευνών
- Το φορέα εκτέλεσης και
- Το κατά προσέγγιση κόστος των εργασιών.

4.3.3.9 Εκπόνηση Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Υποβολή

Μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής μελέτης, ο Μελετητής ετοιμάζει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), με βάση τα στοιχεία του έργου όπως προέκυψαν από τις προκαταρκτικές μελέτες και σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία και τον υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

4.3.3.10 Παραλαβή της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Έλεγχος – Υποβολή

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία παραλαμβάνει την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελο Προέγκρισης Χωροθέτησης), την ελέγχει και την υποβάλλει στην κατά περίπτωση αρμόδια για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Υπηρεσία (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Εντυπο Υ1), που σύμφωνα με την Αποφ. ΗΠ 11014/703/Φ104/2003, ΦΕΚ 332Β/2003 (Άρθρα 3 και 5) είναι:

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος ΕΥΠΕ όταν ισχύουν εναλλακτικά τα ακόλουθα:
 - το έργο ανήκει στην κατηγορία Α, υποκατηγορία 1 σύμφωνα με την Αποφ. ΗΠ 15393/2332/2002, ΦΕΚ 1022Β/2002 (άρθρο 5)
 - το έργο είναι χαρακτηρισμένο ως εθνικής σημασίας
 - το έργο βρίσκεται μέσα σε όρια Ramsar, Natura 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης ή κοινοτικά / εθνικά προγράμματα περιβαλλοντικής σημασίας.
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.

4.3.3.11 Παραλαβή της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) – Γνωμοδοτήσεις Συναρμοδίων

Προκειμένου να εκδοθεί η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκρισης Χωροθέτησης) Λιμενικού Έργου, η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αποστέλλεται από την αρμόδια για την έκδοση Υπηρεσία στους παρακάτω φορείς (κεντρικές υπηρεσίες ή αντίστοιχες περιφερειακές) για να εκφράσουν απόψεις και να γνωμοδοτήσουν επί του έργου:

- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας / Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ)
- Διεύθυνση Κλασικών και Προϊστορικών Αρχαιοτήτων ή / και Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) ή στις κατά τόπους αρμόδιες εφορείες αρχαιοτήτων.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Γενική Γραμματεία Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας (ΥΕΝ).

4.3.3.12 ΓΕΝ: Παραλαβή – Γνωμοδότηση – Αποστολή Εγγράφου

Η αρμόδια Υπηρεσία γνωμοδοτεί επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και κοινοποιεί το σχετικό έγγραφο στην Αρμόδια Υπηρεσία για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης).

4.3.3.13 ΥΠΠΟ: Παραλαβή – Γνωμοδότηση – Αποστολή Εγγράφου

Η αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) γνωμοδοτεί επί Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και κοινοποιεί το σχετικό έγγραφο στην Αρμόδια Υπηρεσία για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης).

4.3.3.14 ΥΕΝ: Παραλαβή – Γνωμοδότηση – Αποστολή Εγγράφου

Η αρμόδια Υπηρεσία γνωμοδοτεί επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και κοινοποιεί το σχετικό έγγραφο στην Αρμόδια Υπηρεσία για την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης).

4.3.3.16 Έκδοση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης)

Μετά την εξέταση της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης) και αφού ληφθούν υπόψη οι γνωμοδοτήσεις των συναρμοδίων, εκδίδεται η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης) από (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ23-Έντυπο Υ2):

- Την ΕΥΠΕ μετά από εισήγηση της και υπογραφή του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ ή «με εντολή υπουργού» του Γενικού Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ ή
- Τη ΔΙΠΕΧΩ μετά από εισήγηση της και υπογραφή από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

4.3.3.17 Έγκριση Σταδίου I

Με την ολοκλήρωση των παραπάνω δραστηριοτήτων και με την έκδοση της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Αξιολόγησης (Προέγκρισης Χωροθέτησης), ο Εργοδότης εγκρίνει:

- Τις προκαταρκτικές μελέτες των έργων
- Τις τοπογραφικές / βυθομετρικές εργασίες που εκτελέστηκαν στο Στάδιο I
- Το πρόγραμμα των γεωτεχνικών και λοιπών ερευνών που προτάθηκε
- Το πρόγραμμα των εργαστηριακών δοκιμών που προτάθηκε

οι οποίες αποτελούν πλέον το Νέο Προγραμματικό Σχέδιο του Έργου. Εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση και δίδει εντολή για την έναρξη εκπόνησης του Σταδίου II (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9).

4.3.4 Στάδιο II: Προμελέτες Έργων / Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων**4.3.4.1 Εντολή Έναρξης Σταδίου II**

Μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασης του Σταδίου I ο Εργοδότης δίνει εντολή για την έναρξη του Σταδίου II (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ9). Κατά την κρίση της υπηρεσίας και ανάλογα με την σοβαρότητα και πολυπλοκότητα των προς μελέτη έργων και συνεξετάζοντας την ανάγκη για συντόμηση του χρονικού διαστήματος εκπόνησης της μελέτης είναι δυνατό το Στάδιο II να παραλειφθεί (πλην των Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών).

4.3.4.2 Εκτέλεση Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών

Μετά την έγκριση του Σταδίου I, όπου και εγκρίνεται το προτεινόμενο πρόγραμμα των απαιτούμενων γεωτεχνικών και λοιπών ερευνών, ακολουθεί η εκπόνηση των σχετικών εργασιών, που περιλαμβάνει:

- Εργασίες Υπαιθρου
- Εργαστηριακές αναλύσεις
- Τεχνική Έκθεση
- Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων.

4.3.4.3 Εκπόνηση Προμελετών

Ο Μελετητής εκπονεί το δεύτερο στάδιο των μελετών, σύμφωνα με το ΠΔ 696/74 ή και με βάση συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση των προμελετών περιλαμβάνει την εκπόνηση της προμελέτης των πάσης φύσης Λιμενικών

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Έργων και προαιρετικά την εκπόνηση των προμελετών και των λοιπών έργων υποδομής, των ΗΜ εγκαταστάσεων, της οδοποιίας κλπ.

4.3.4.4 Εκπόνηση Οικονομοτεχνικής Μελέτης

Εφόσον απαιτείται (συνήθως σε περιπτώσεις που απαιτείται δανειοδότηση από τραπεζικούς οργανισμούς), εκπονείται οικονομοτεχνική μελέτη, παράλληλα με την εκπόνηση των προμελετών και με στοιχεία αυτών. Η οικονομοτεχνική μελέτη αποτελείται από:

- Τη χρηματοοικονομική ανάλυση και,
- Την κοινωνικοοικονομική ανάλυση.

4.3.4.5 Εκτέλεση Εργαστηριακών Δοκιμών

Παράλληλα με την εκπόνηση της προμελέτης, και εφόσον απαιτείται, εκτελούνται και οι εγκριθείσες στο Στάδιο Ι εργαστηριακές δοκιμές. Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας αυτής, γίνεται ανταλλαγή και συναξιολόγηση των διαφόρων παραμέτρων του έργου, με στόχο να οριστικοποιηθούν και βελτιστοποιηθούν τα μεγέθη του οριστικού σχεδιασμού.

4.3.4.6 Εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Παράλληλα με την εκπόνηση των προμελετών εκπονείται η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/90 και τις εγκεκριμένες με την Δ4/β/0/4/4/61/23-06-93 Απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ προδιαγραφές λιμενικών έργων.

4.3.4.7 Παραλαβή – Έλεγχος – Υποβολή της ΜΠΕ

Η ΜΠΕ υποβάλλεται από το Μελετητή στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, όπου ελέγχεται και στη συνέχεια υποβάλλεται στην αρμόδια Υπηρεσία για να ακολουθηθεί η διαδικασία της έκδοσης Περιβαλλοντικών Όρων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ1). Η αρμόδια Υπηρεσία σύμφωνα με την Αποφ. ΗΠ 11014/703/Φ104/2003, ΦΕΚ 332Β/2003 (Άρθρα 3 και 5) είναι:

- (1) Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος ΕΥΠΕ όταν ισχύουν εναλλακτικά τα ακόλουθα:
 - το έργο ανήκει στην κατηγορία Α, υποκατηγορία 1 σύμφωνα με την Αποφ. ΗΠ 15393/2332/2002, ΦΕΚ 1022Β/2002 (άρθρο 5)
 - το έργο είναι χαρακτηρισμένο ως εθνικής σημασίας
 - το έργο βρίσκεται μέσα σε όρια Ramsar, Natura 2000, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης ή κοινοτικά / εθνικά προγράμματα περιβαλλοντικής σημασίας.
- (2) Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις λιμενικών έργων σύμφωνα με την Αποφ. ΗΠ 15393/2332/2002, ΦΕΚ 1022Β/2002 (άρθρο 5).

4.3.4.8 Παραλαβή – Έλεγχος – Διαβίβαση της ΜΠΕ

Η ΜΠΕ παραλαμβάνεται από την αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία, ελέγχεται και στη συνέχεια διαβιβάζεται στις συναρμόδιες Υπηρεσίες (ΥΕΝ, ΥΠΠΟ κλπ) και στο αντίστοιχο Νομαρχιακό Συμβούλιο για γνωμοδότηση, εντός 15 ημερών από την υποβολή της.

4.3.4.9 Παραλαβή – Γνωμοδότηση – Διαβίβαση της ΜΠΕ

Η ΜΠΕ παραλαμβάνεται από τις συναρμόδιες Υπηρεσίες των Κεντρικών ή Περιφερειακών Φορέων, οι οποίες γνωμοδοτούν και στέλνουν τη γνωμοδότηση τους πίσω στην αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

4.3.4.10 Νομαρχιακό Συμβούλιο: Παραλαβή – Δημοσίευση – Ανάρτηση ΜΠΕ

Το οικείο Νομαρχιακό Συμβούλιο παραλαμβάνει ένα αντίγραφο της ΜΠΕ από την αρμόδια Δ/ση του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρική ή περιφερειακή) και φροντίζει για τη δημοσίευση στον τοπικό τύπο ανακοίνωσης και πρόσκλησης των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησης τους για να λάβουν γνώση της ΜΠΕ και να διατυπώσουν τις απόψεις ως προς το περιεχόμενο της μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από τη δημοσίευση. Η προαναφερθείσα δημοσίευση αναρτάται επίσης και στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχίας.

4.3.4.11 Διατύπωση Απόψεων – Προτάσεων

Μετά τη δημοσίευση της παραπάνω ανακοίνωσης και μέσα στην προθεσμία των δεκαπέντε ημερών, κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης ή φορέας μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου της ΜΠΕ και να διατυπώσει εγγράφως προς το Νομαρχιακό Συμβούλιο τη γνώμη του, απόψεις, τυχόν αντιρρήσεις και τις προτάσεις του.

4.3.4.12 Νομαρχιακό Συμβούλιο: Κριτική Απόψεων – Διαβίβαση

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο συνεδριάζει, συζητάει, λαμβάνει απόφαση και διαβιβάζει τις διατυπωθείσες γνώμες και προτάσεις των φορέων και πολιτών μαζί με τη σχετική γνωμοδότηση του προς την αρμόδια για την έκδοση των Περιβαλλοντικών Όρων Υπηρεσία.

4.3.4.13 Σύνταξη Σχεδίου Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων

Μετά τη γνωμοδότηση συναρμοδίων Υπηρεσιών και οικείου Νομαρχιακού Συμβουλίου, η αρμόδια Υπηρεσία συντάσσει το Σχέδιο Απόφασης έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων για το εν λόγω Λιμενικό Έργο.

4.3.4.14 Υπογραφή Υπουργών ή Γ.Γ. Περιφέρειας

Επί του Σχεδίου συνυπογράφουν οι συναρμόδιοι Υπουργοί ΠΕΧΩΔΕ και ΕΝ (και κατά περίπτωση ΥΠΠΟ κλπ) ή ο ΓΓ Περιφέρειας και το Σχέδιο επιστρέφεται στην αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) για την έκδοση της Κοινής Απόφασης έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων.

4.3.4.15 Έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων

Μετά την υπογραφή των συναρμόδιων Υπουργών ή του ΓΓ Περιφέρειας η αρμόδια Υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή) εκδίδει τους εγκεκριμένους Περιβαλλοντικούς Όρους για το συγκεκριμένο Λιμενικό Έργο (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24-Έντυπο Υ2).

4.3.4.16 Έγκριση Σταδίου II

Μετά το πέρας των προμελετών και κατά τη διάρκεια των διαδικασιών έκδοσης Περιβαλλοντικών Όρων, ο Εργοδότης εγκρίνει:

- Τις προμελέτες των έργων
- Τις γεωτεχνικές μελέτες
- Την οικονομοτεχνική μελέτη
- Τα αποτελέσματα των εργαστηριακών δοκιμών

Και εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση του Σταδίου II (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.3.5 Καθορισμός Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας – Παραχώρηση Χρήσης Αιγιαλού

Η διαδικασία αυτή είναι μια παράλληλη δραστηριότητα που μπορεί να επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια των σταδίων της προμελέτης και της οριστικής μελέτης (Στάδιο II και III) και οδηγεί στη λήψη των σχετικών αδειών που απαιτούνται για την εκτέλεση του έργου.

Αποτελείται από δύο (2) επιμέρους διαδικασίες:

- Καθορισμό της γραμμής αιγιαλού και παραλίας,
- Παραχώρηση χρήσης αιγιαλού,

Κάθε μία από τις οποίες εφαρμόζεται κατά περίπτωση εάν το απαιτεί το συγκεκριμένο Έργο.

4.3.5.1 Καθορισμός Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας

Εφαρμόζεται εάν πρόκειται για νέο Λιμενικό Έργο σε περιοχή που δεν υπάρχει καθορισμένη γραμμή αιγιαλού. Επί του τοπογραφικού και υψομετρικού διαγράμματος (το οποίο συντάσσεται από φορείς του δημοσίου τομέα, ΟΤΑ ή ιδιώτες μηχανικούς που έχουν από το νόμο το δικαίωμα για τη σύνταξη τέτοιων διαγραμμάτων) της περιοχής του έργου, καθορίζονται – σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2971/01 – από την αρμόδια Επιτροπή οι γραμμές του αιγιαλού (κόκκινη) και της παραλίας (κίτρινη).

Η Επιτροπή Καθορισμού της Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας συγκροτείται σε επίπεδο νομού (βάσει του άρθρου 3 του Ν 2971/01) και αποτελείται από:

- (1) τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας, ως Πρόεδρο

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- (2) ένα μηχανικό της Κτηματικής Υπηρεσίας με ειδικότητα τοπογράφου ή πολιτικού μηχανικού και εάν δεν υπάρχει έναν τεχνολόγο πολιτικό μηχανικό ενώ σε περίπτωση που η Κτηματική Υπηρεσία δεν διαθέτει μηχανικό, συμμετέχει στην επιτροπή μηχανικός της Τ.Υ.Δ.Κ. ή άλλης υπηρεσίας του Δήμου
- (3) τον αρμόδιο Λιμενάρχη
- (4) τον διευθυντή της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
- (5) τον διευθυντή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Γ.Γ. της Περιφέρειας

4.3.5.2 Παραχώρηση Χρήσης Αιγιαλού και Παραλίας προς Εκτέλεση Έργων

Ο Ενδιαφερόμενος υποβάλλει αίτηση προς την αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία, η οποία συνοδεύεται από τεχνικό φάκελο σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΚΥΑ 69269/90. Στη συνέχεια η Κτηματική Υπηρεσία διαβιβάζει εντός ενός (1) μηνός το σχετικό φάκελο στους παρακάτω ενδιαφερόμενους για να διατυπώσουν σε προθεσμία τριών (3) μηνών τη γνώμη τους, κατά τις αρμοδιότητες του καθενός για την εκτέλεση των έργων.

- ΥΠΕΧΩΔΕ / Διεύθυνση Χωροταξίας και Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού ή τη Δι.ΠΕ.ΧΩ. της αρμόδιας Περιφέρειας
- Υπ. Εθνικής Άμυνας / ΓΕΝ
- Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας
- Νομαρχιακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΝΕ.ΧΩ.Π.)
- Υπουργείο Πολιτισμού
- ΕΟΤ
- Υπουργείο Γεωργίας
- Δημοτικό Συμβούλιο του οικείου ΟΤΑ
- Υπουργείο Ανάπτυξης (σε ορισμένες περιπτώσεις)
- Υπουργείο Αιγαίου για τις περιοχές αρμοδιότητας του

Μετά την προκαταρκτική περιβαλλοντική αξιολόγηση (προέγκριση χωροθέτησης) και τη διατύπωση των απόψεων των παραπάνω συναρμοδίων εγκρίνεται αρμοδίως η οριστική μελέτη του έργου, κατά τη σύνταξη της οποίας λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικοί όροι. Η εγκεκριμένη οριστική μελέτη μαζί με τις ανωτέρω γνωμοδοτήσεις διαβιβάζονται στην αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία για την έκδοση της απόφασης παραχώρησης.

4.3.6 Στάδιο III: Οριστικές Μελέτες Έργων / Σχετικές Άδειες**4.3.6.1 Εντολή Έναρξης Σταδίου III**

Η εντολή έναρξης του Σταδίου III δίνεται μετά την έκδοση της Απόφασης Έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων και την έκδοση της εγκριτικής απόφασης του Εργοδότη για το Στάδιο II (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

4.3.6.2 Εκπόνηση Οριστικών Μελετών

Ο Μελετητής εκπονεί το τρίτο και τελευταίο στάδιο των μελετών, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 ή και με βάση συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση των οριστικών μελετών περιλαμβάνει της εκπόνηση της οριστικής μελέτης των αμιγώς Λιμενικών Έργων και, προαιρετικά τις οριστικές μελέτες με πληρότητα εφαρμογής των λοιπών τεχνικών έργων και εγκαταστάσεων. Τα έργα που μελετώνται στις υπόψη Οριστικές μελέτες πρέπει να είναι τα ίδια με αυτά που μελετήθηκαν στην Προμελέτη στο Στάδιο II, αλλά είναι δυνατόν και να αποτελούν σε ορισμένες περιπτώσεις περιορισμένης χρηματοδότησης λειτουργικά υποσύνολα των έργων αυτών. Σε περίπτωση που η δημοπράτηση των έργων προβλέπεται να γίνει με κλειστή διαδικασία (Άρθρο 4, § 2β του Ν 1418/84) με το σύστημα Προεπιλογής, τότε ταυτόχρονα με την εκπόνηση των παραπάνω Οριστικών μελετών και ακόμα και πριν από την έγκρισή τους, για λόγους συντόμευσης χρόνου της Δημοπρασίας είναι δυνατή η σύνταξη των αντίστοιχων τευχών και στοιχείων της Πρόσκλησης για Προεπιλογή Εργοληπτών.

4.3.6.3 Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης

Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του Έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των οριστικών μελετών, ώστε αφενός να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και, αφετέρου, τα τεύχη να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2). Σε περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση των οριστικών μελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξή τους προς επικαιροποίησή τους στο μέλλον. Τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων τυχόν συμπληρωματικών προδιαγραφών.

4.3.6.4 Γνωμοδοτήσεις

Επί της τεχνικής μελέτης (συνήθως σε φάση οριστικής ή προμελέτης) γνωμοδοτούν οι παρακάτω Υπηρεσίες:

- ΥΠΕΧΩΔΕ / Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων / Διεύθυνση Λιμενικών Έργων και Έργων Αεροδρομίων (Δ4)
- ΥΠΕΧΩΔΕ / Διεύθυνση Χωροταξίας ή ΔΙΠΕΧΩ
- Υπ. Εθνικής Άμυνας / ΓΕΝ /Α2
- Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας / Διεύθυνση Λιμενικής Αστυνομίας
- Υπουργείο Πολιτισμού / Εφορία Εναλίων Αρχαιοτήτων
- ΕΟΤ / Διεύθυνση Β / Τμήμα Β3
- Αρμόδια Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση / Διεύθυνση Γεωργίας
- Αρμόδια Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση / Διεύθυνση Υγιεινής

4.3.6.5 Έγκριση Σταδίου ΙΙΙ

Μετά το πέρας των οριστικών μελετών ο Εργοδότης εγκρίνει:

- τις οριστικές μελέτες των έργων και,
- τα τεύχη δημοπράτησης,

και εκδίδει τη σχετική εγκριτική απόφαση του Σταδίου ΙΙΙ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

4.4 Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Κτιριακών Έργων

Η υλοποίηση κτιριακών έργων πραγματοποιείται από πολυάριθμες υπηρεσίες του Δημοσίου και των εποπτευόμενων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) καθώς και Ανωνύμων Εταιρειών (Α.Ε.) ή Οργανισμών (Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου – ΝΠΙΔ) του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα. Στην πλειοψηφία τους οι φορείς αυτοί υλοποιούν κτιριακά έργα που εμπίπτουν στις καταστατικές αρμοδιότητες τους, ενώ παράλληλη δραστηριότητα στα κτιριακά έργα αυτής της κατηγορίας παρουσιάζεται από φορείς που δραστηριοποιούνται στα διάφορα Διοικητικά Επίπεδα της χώρας (Κεντρικές Υπηρεσίες, Γ.Γ. Περιφερειών, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης).

Οι περιφερειακοί φορείς οι οποίοι εντάσσονται στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την υλοποίηση Δημόσιων Κτιριακών Έργων και στο σχετικό εκτελεστικό Προεδρικό Διάταγμα καθορισμού των κατά περίπτωση αποφαινόμενων οργάνων παρουσιάζονται στον πίνακα 4.4-1. Τέλος, στον πίνακα 4.4-4 παρουσιάζεται η εμπλοκή των φορέων ανά τομέα κτιριακού έργου.

Πίνακας 4.4-1: Περιφερειακοί φορείς οι οποίοι εντάσσονται στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την υλοποίηση Δημόσιων Κτιριακών Έργων

#	Φορέας	Διατάγματα Καθορισμού Αποφαινόμενων Οργάνων
1	2	3
1	Γ.Γ. Περιφέρειας	ΠΔ 131/98 ΦΕΚ 105/Α
2	Λιμενικά Ταμεία	ΠΔ 427/87 ΦΕΚ 191/Α
3	Νοσηλευτικά Ιδρύματα	ΑΠ. 1961/98 ΦΕΚ 576/Β
4	ΝΠΔΔ εποπτευόμενα από Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	ΠΔ 102/87 ΦΕΚ 60/Α
5	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση & εποπτευόμενα Ν.Π.	ΠΔ 186/96 ΦΕΚ 145/Α
6	Νομαρχιακά Ταμεία	ΠΔ 294/87 ΦΕΚ 146/Α
7	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) & Δημοτικές Επιχειρήσεις	ΠΔ 229/99 ΦΕΚ 194/Α
8	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	ΠΔ 185/88 ΦΕΚ 81/1

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

9	Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιώς	ΠΔ 452/87 ΦΕΚ 212/Α
10	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	ΠΔ 466/87 ΦΕΚ 216/Α

Η κατηγοριοποίηση των κτιριακών έργων πραγματοποιείται σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην πολεοδομική νομοθεσία για τις «κατηγορίες και το περιεχόμενο των χρήσεων γης», όπως αυτές προβλέπονται στο ΠΔ/23.2/06-03-87 (ΦΕΚ 166/Δ'). Στον πίνακα 4.4-2 παρουσιάζονται οι Κατηγορίες Κτιριακής Υποδομής σε συνδυασμό με τις χρήσεις γης ενώ στον πίνακα 4.4-3 δίνονται οι Κατηγορίες των Κτιριακών Έργων.

Πίνακας 4.4-2: Κατηγορίες Κτιριακής Υποδομής

#	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ	Εκπαίδευση & Κατάρτιση	Έρευνα	Υγεία	Πρόνοια	Πολιτισμός	Τουρισμός	Διοίκηση	Αστικές Εξυπηρέτησεις	Προστασία Περιβάλλοντος
		Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Ζ	Η	Θ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Κατοικία									
2	Ξενώνες						ΣΤ-2			Θ-2
3	Εμπορικά Καταστήματα									
4	Γραφεία							Ζ-4		Θ-4
5	Διοίκηση							Ζ-5		
6	Εστιατόρια									
7	Αναψυκτήρια									
8	Κέντρα Διασκέδασης / Αναψυχής									
9	Ξενοδοχεία / Τουριστικές Εγκαταστάσεις						ΣΤ-9			
10	Χώροι Συνάθροισης Κοινού					Ε-10				
11	Πολιτιστικά κτίρια & Εγκαταστάσεις					Ε-11				
12	Κτίρια Εκπαίδευσης	Α-12	Β-12							
13	Θρησκευτικοί χώροι									
14	Κτίρια Κοινωνικής Πρόνοιας				Δ-14					
15	Κτίρια Περιθαλψής			Γ-15						
16	Βιομηχανικές Εγκαταστάσεις								Η-16	
17	α) Βιοτεχνικές Εγκαταστάσεις									
17	β) Επαγγελματικά εργαστήρια									
18	Κτίρια / Γήπεδα αποθήκευσης									
19	Κτίρια / Γήπεδα Στάθμευσης								Η-19	
20	Πρατήρια Βενζίνης / Υγραερίου									
21	Εγκαταστάσεις Χονδρικού Εμπορίου								Η-21	
22	Εγκαταστάσεις Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων									
23	Εγκαταστάσεις Εμπορικών Εκθέσεων					Ε-23				
24	Αθλητικές Εγκαταστάσεις									
25	Ελεύθεροι Κοινόχρηστοι Χώροι									
26	Εγκαταστάσεις Μέσων Μαζικής Μεταφοράς								Η-26	
27	Άλλες Ειδικές Χρήσεις									

Πίνακας 4.4-3: Κατηγορίες Κτιριακών Έργων

Κατηγορία υποδομής	Κτι-
1	2
A-12	Εκπαίδευση – Κατάρτιση
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Νηπιαγωγεία ➤ Δημοτικά ➤ Γυμνάσια ➤ Λύκεια ➤ Τεχνική Εκπαίδευση ➤ Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ➤ Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ➤ Επαγγελματική Κατάρτιση
B-12	Έρευνα
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Επιστημονικά Εργαστήρια ➤ Ερευνητικά Κέντρα
Γ-15	Υγεία
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Νοσοκομεία ➤ Κλινικές ➤ Ιατρικά Κέντρα ➤ Υδροθεραπευτήρια
Δ-14	Πρόνοια
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Βρεφονηπιακοί Σταθμοί ➤ Παιδικό Σταθμοί ➤ Συμβουλευτικά Κέντρα
	Πολιτισμός
E-10	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Θέατρα ➤ Κινηματογράφοι ➤ Χώροι Εκδηλώσεων ➤ Συνεδριακά Κέντρα
E-11	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Βιβλιοθήκες ➤ Πολιτιστικά Κέντρα ➤ Μουσεία ➤ Αποκαταστάσεις Μνημείων & Παραδοσιακών Κτιρίων
E-23	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Εκθεσιακά Κέντρα
	Τουρισμός
ΣΤ-2	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ξενώνες ➤ Αγροτουριστικές Εγκαταστάσεις
ΣΤ-9	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ξενοδοχεία ➤ Ιαματικές Πηγές ➤ Τουριστικοί Λιμένες ➤ Χιονοδρομικά Κέντρα
	Διοίκηση
Z-4	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Κοινοφελείς Οργανισμοί
Z-5	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Περιφερειακές Υπηρεσίες ➤ Νομαρχιακές Υπηρεσίες ➤ Τοπική Αυτοδιοίκηση
	Αστικές Εξυπηρετήσεις
H-16	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Κέντρα Επεξεργασίας Απορριμμάτων
H-19	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Υπόγειοι & Υπέργειοι Χώροι Στάθμευσης
H-21	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Εμπορευματικοί Σταθμοί ➤ Κεντρικές Αγορές
H-26	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Τερματικοί Σταθμοί ΜΜΜ ➤ Σταθμοί Μετεπιβίβασης
	Προστασία Περιβάλλοντος
Θ-2	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Οικοτουριστικές Εγκαταστάσεις
Θ-4	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Κέντρα Διαχείρισης Βιοτόπων

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

Πίνακας 4.4-4: εμπλοκή των φορέων ανά τομέα κτιριακού έργου.

Κατηγορία Κτιριακής Υποδομής		Δημόσιο	Γ.Γ. Περιφέρειας	Εποπτευόμενα ΝΠΔΔ	Λιμενικά Ταμεία	Νοσηλευτικά Ιδρύματα	ΝΠΔΔ εποπτευόμενα από Υπ. ΥΠΚΑ	Ν.Α. και Τ.Α.	Ν.Α. & εποπτευόμενα Ν.Π.	ΟΤΑ & Δημοτικές Επιχειρήσεις	Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιώς	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Α-12	Νηπιαγωγεία								✓					
	Δημοτικά								✓					
	Γυμνάσια								✓					
	Λύκεια								✓					
	Τεχνική Εκπαίδευση													
	ΤΕΙ													✓
	ΑΕΙ												✓	✓
Επαγγελματική Κατάρτιση												✓	✓	
Β-12	Επιστημονικά Εργαστήρια											✓	✓	✓
	Ερευνητικά Κέντρα											✓	✓	✓
Γ-15	Νοσοκομεία					✓	✓		✓					
	Κλινικές					✓	✓		✓					
	Ιατρικά Κέντρα					✓	✓		✓					
	Υδροθεραπευτήρια					✓	✓		✓					
Δ-14	Βρεφονηπιακοί Σταθμοί									✓				
	Παιδικοί Σταθμοί									✓				
	Συμβουλευτικά Κέντρα									✓				
Ε-10	Θέατρα		✓						✓					
	Κινηματογράφοι		✓						✓					
	Χώροι Εκδηλώσεων		✓						✓					
	Συνεδριακά Κέντρα		✓						✓					
Ε-11	Βιβλιοθήκες		✓						✓					
	Πολιτιστικά Κέντρα		✓						✓					
	Μουσεία		✓						✓					
	Αποκαταστάσεις Μνημείων κλπ		✓						✓					
Ε-23	Εκθεσιακά Κέντρα		✓					✓						
ΣΤ-2	Ξενώνες		✓						✓	✓				
	Αγροτουριστικές Εγκαταστάσεις		✓						✓	✓				
ΣΤ-9	Ξενοδοχεία		✓						✓	✓				
	Ιαματικές Πηγές		✓						✓	✓				
	Τουριστικοί Λιμένες		✓						✓	✓				
	Χιονοδρομικά Κέντρα		✓						✓	✓				
Ζ-4	Κοινωνικές Οργανισμοί		✓						✓	✓				
	Περιφερειακές Υπηρεσίες		✓						✓	✓				
Ζ-5	Νομαρχιακές Υπηρεσίες		✓						✓	✓				
	Τοπική Αυτοδιοίκηση		✓						✓	✓				
Η-16	Κέντρα Επεξεργασίας Απορριμμάτων		✓		✓			✓	✓					
Η-19	Υπόγειοι & Υπέργειοι Χώροι Στάθμευσης		✓		✓			✓	✓					
Η-21	Εμπορευματοικοί Σταθμοί		✓		✓			✓	✓					
	Κεντρικές Αγορές		✓		✓			✓	✓					
Η-26	Τερματικοί Σταθμοί ΜΜΜ		✓		✓			✓	✓					
	Σταθμοί Μετεπιβίβασης		✓		✓			✓	✓					
Θ-2	Οικοτουριστικές Εγκαταστάσεις							✓	✓					
Θ-4	Κέντρα Διαχείρισης Βιοτόπων							✓	✓					

4.4.1 Απαιτήσεις Μελετών Κτιριακών Έργων

Οι μελέτες που εκπονούνται κατά τη διαδικασία παραγωγής κτιριακών έργων διακρίνονται σε:

- Κύριες Μελέτες
- Υποστηρικτικές Μελέτες

4.4.1.1 Κύριες Μελέτες

Το είδος και το περιεχόμενο των Κύριων Μελετών προδιαγράφεται από το Ν 696/74 και κατά την εκπόνησή τους λαμβάνονται υπόψη οι ισχύοντες Κανονισμοί και οι προδιαγραφές που καλύπτουν το σχεδιασμό ειδικών κτιρίων.

Το βασικό πλαίσιο Κανονισμών που διέπει της μελέτες κτιριακών έργων περιλαμβάνει:

- Το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (ΓΟΚ)
- Τον Κτιριοδομικό Κανονισμό
- Τον Κανονισμό Θερμομόνωσης
- Τον Κανονισμό Ορθολογικής Χρήσης και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΟΧΕΕ)
- Τον Κανονισμό Πυροπροστασίας
- Το Νέο Κανονισμό για μελέτη και κατασκευή έργων από σκυρόδεμα
- Τον Κανονισμό Φορτίσεων Δομικών Έργων
- Τον Κανονισμό Τεχνολογίας Σκυροδέματος
- Τον Αντισεισμικό Κανονισμό Δομικών Έργων
- Τους Κανονισμούς εγκαταστάσεων
- Τους Κανονισμούς ειδικών κτιριακών Έργων

Η μελέτη του κτιριακού έργου εκπονείται κατά στάδια τα οποία διακρίνονται σε:

- Προκαταρκτική Μελέτη
- Προμελέτη
- Οριστική Μελέτη
- Μελέτη Εφαρμογής και Τεύχη Δημοπράτησης

Η συνολική μελέτη του έργου περιλαμβάνει:

- Την Αρχιτεκτονική Μελέτη
- Τη Μελέτη Φέρουσας Κατασκευής
- Τη Μελέτη των Εγκαταστάσεων
- Τις μελέτες έργων Υποδομής, Διαμορφώσεων και Περιβάλλοντα Χώρου

Προκαταρκτική Μελέτη. Η προκαταρκτική μελέτη περιλαμβάνει τη σύλληψη της ιδέας του έργου, τη σκοπιμότητα, την επιλογή του τόπου κατασκευής, τη διερεύνηση του μεγέθους και το κτιριολογικό πρόγραμμα του έργου. Η προκαταρκτική μελέτη εκπονείται συνήθως από τις υπηρεσίες του εργοδότη, ενώ είναι δυνατή η ανάθεση εκπόνησης σε ανεξάρτητο μελετητή ειδικά στις περιπτώσεις έργων με εξειδικευμένες λειτουργικές απαιτήσεις. Στο στάδιο αυτό είναι δυνατή η διενέργεια αρχιτεκτονικού διαγωνισμού ιδεών, τα αποτελέσματα του οποίου αποτελούν συμπληρωματικό στοιχείο για την εκπόνηση των προμελετών των επομένων σταδίων.

Αρχιτεκτονική Μελέτη. Η Αρχιτεκτονική μελέτη περιλαμβάνει την ανάλυση και τον έλεγχο του προγράμματος του έργου, τη συγκέντρωση πληροφοριών που απαιτούνται για την εξασφάλιση της λειτουργικότητας και οικονομίας του έργου, την επίλυση των λειτουργικών / τεχνικών / μορφολογικών προβλημάτων, τη σύνταξη προδιαγραφών και την εκπόνηση των αναγκαίων σχεδίων για την πλήρη και έντεχνη εκτέλεση του. Επίσης, περιλαμβάνει την πρόβλεψη της δαπάνης εκτέλεσης του έργου και υποδεικνύει τη διαδικασία και το χρονικό προγραμματισμό υλοποίησής του.

Η Αρχιτεκτονική μελέτη εκπονείται σε τρία στάδια:

- Προμελέτη
- Οριστική Μελέτη
- Μελέτη Εφαρμογής

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Στο πλαίσιο της Αρχιτεκτονικής μελέτης εντάσσονται και μια σειρά πρόσθετων διακεκριμένων μελετών, τα αποτελέσματα των οποίων εντάσσεται στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του κτιρίου, κυρίως στη φάση της οριστικής μελέτης. Οι μελέτες αυτές είναι:

- Μελέτη θερμομόνωσης
- Μελέτη ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας
- Μελέτη παθητικής πυροπροστασίας
- Ακουστική μελέτη
- Μελέτη φωτισμού
- Μελέτη σήμανσης χώρων.

Η Αρχιτεκτονική Προμελέτη περιλαμβάνει τα στοιχεία που επιτρέπουν στον Εργοδότη να εγκρίνει τις βασικές ιδέες και λύσεις για τη λειτουργία, τη μορφή και τη δαπάνη του έργου, δηλαδή:

- Έκθεση με ανάλυση του προγράμματος του έργου, δεδομένα του χώρου και πολεοδομικές ή θεσμικές δεσμεύσεις
- Προσχέδια αρχιτεκτονικής λύσης με ενδεχόμενες παραλλαγές καθώς και τη γενική διάταξη του κτιρίου στο χώρο. Εφόσον κρίνεται αναγκαίο μπορεί να συνοδεύονται από αξονομετρικό σχέδιο ή και πρόπλασμα απλών όγκων.
- Γενική τεχνική περιγραφή με αιτιολογική έκθεση των προτεινόμενων λύσεων
- Προσεγγιστικό προϋπολογισμό δαπάνης.

Η Οριστική Αρχιτεκτονική Μελέτη περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που προσδιορίζουν πλήρως τη λειτουργία, τη δομή και μορφή του έργου καθώς και την προβλεπόμενη δαπάνη, δηλαδή:

- Τα σχέδια των κτιριακών εγκαταστάσεων με πλήρη στοιχεία για τη λειτουργία και δομή του έργου, την ένταξη στον περιβάλλοντα χώρο, τις διαμορφώσεις και κυκλοφοριακές συνδέσεις, καθώς και τις διατάξεις φέρων οργανισμού και διέλευσης αγωγών εγκαταστάσεων.
- Τεχνική έκθεση με περιγραφή του είδους των προβλεπόμενων κατασκευών και υλικών
- Προϋπολογισμό δαπάνης του έργου

Η Αρχιτεκτονική Μελέτη Εφαρμογής περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη δημοπράτηση και απρόσκοπτη εκτέλεση του έργου, δηλαδή:

- Πλήρη σχέδια εκτέλεσης των οικοδομικών και συναφών εργασιών με λεπτομερή αναφορά της διάρθρωσης και του είδους των υλικών
- Σχέδια κατασκευής
- Σχέδια λεπτομερειών
- Τεχνική περιγραφή με πλήρη στοιχεία των προβλεπόμενων εργασιών και είδος και ποιότητα υλικών
- Πρόπλασμα, εφόσον κρίνεται αναγκαίο
- Χρονικό προγραμματισμό
- Προμέτρηση και προϋπολογισμό
- Τεύχη Δημοπράτησης.

Μελέτη Φέρουσας Κατασκευής (Στατική Μελέτη). Η Στατική Μελέτη περιλαμβάνει τις περιγραφές, τις τεχνικές προδιαγραφές και τα σχέδια για την κατασκευή του φέροντος οργανισμού του κτιρίου. Επίσης, περιλαμβάνει την πρόβλεψη της δαπάνης εκτέλεσης και υποδεικνύει τη διαδικασία και το χρονικό προγραμματισμό υλοποίησής του. Η Στατική μελέτη εκπονείται κατά τα τρία ακόλουθα στάδια:

- Προμελέτη
- Οριστική Μελέτη
- Μελέτη Εφαρμογής

Η Στατική Προμελέτη περιλαμβάνει:

- Έκθεση αναφερόμενη στα υλικά και τον τρόπο κατασκευής, αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της γεωτεχνικής έρευνας, καθώς και τις παραδοχές υπολογισμού των φορτίσεων.
- Σχηματικά σχέδια διατάξεων των κύριων στοιχείων του φέροντος οργανισμού σύμφωνα με τις προτεινόμενες στην αρχιτεκτονική προμελέτη λύσεις.

Η Οριστική Στατική μελέτη περιλαμβάνει:

- Σχέδια γενικής διάταξης των κύριων στοιχείων του φέροντος οργανισμού σύμφωνα με την οριστική αρχιτεκτονική μελέτη.
- Σχέδια διαστασιολόγησης των στατικών φορέων
- Τεχνικοοικονομική μελέτη θεμελίωσης με αιτιολόγηση της επιλεγόμενης λύσης
- Τεχνική έκθεση με περιγραφή του είδους των προβλεπόμενων κατασκευών και υλικών
- Προμέτρηση και προσεγγιστικό Προϋπολογισμό δαπάνης του έργου.

Η Στατική Μελέτη Εφαρμογής περιλαμβάνει:

- Λεπτομερή στατικό και αντισεισμικό υπολογισμό της φέρουσας κατασκευής.
- Σχέδια της φέρουσας κατασκευής και των στοιχείων που την απαρτίζουν με διάταξη οπλισμών και ειδικών κατασκευών.
- Σχέδια Λεπτομερειών
- Ανάπτυγμα οπλισμού δοκών ή ειδικών κατασκευών
- Τεχνική περιγραφή με πλήρη στοιχεία των προβλεπόμενων εργασιών και είδος και ποιότητα υλικών.
- Τεχνικές προδιαγραφές
- Χρονικό προγραμματισμό των εργασιών
- Προμέτρηση και προϋπολογισμό
- Τεύχη δημοπράτησης.

Μελέτη Εγκαταστάσεων. Η μελέτη Εγκαταστάσεων περιλαμβάνει την περιγραφή, τις τεχνικές προδιαγραφές και τα σχέδια για την κατασκευή εγκαταστάσεων του κτιρίου. Επίσης, περιλαμβάνει την πρόβλεψη της δαπάνης εκτέλεσης και υποδεικνύει τη διαδικασία και το χρονικό προγραμματισμό υλοποίησής του. Η μελέτη εγκαταστάσεων περιλαμβάνει το σύνολο ή μέρος ανεξάρτητων μελετών που καλύπτουν τα διάφορα είδη εγκαταστάσεων και μηχανολογικού εξοπλισμού του κτιρίου και ειδικότερα:

- Ύδρευση
- Αποχέτευση ακαθάρτων και ομβρίων
- Πυροπροστασία
- Κλιματισμός – Θέρμανση – Αερισμός
- Ισχυρά ρεύματα
- Ασθενή ρεύματα
- Αντικεραυνική προστασία
- Φυσικό αέριο
- Ανελκυστήρες
- Κεντρικές κεραίες R-TV
- Συστήματα ασφαλείας
- Συστήματα διαχείρισης κτιρίου

Η μελέτη Εγκαταστάσεων εκπονείται κατά τα τρία ακόλουθα στάδια:

- Προμελέτη
- Οριστική Μελέτη
- Μελέτη Εφαρμογής

Η Προμελέτη Εγκαταστάσεων περιλαμβάνει:

- Στοιχεία έρευνας των τοπικών συνθηκών και δεδομένων
- Προγραμματική έκθεση με αναφορά στους Κανονισμούς και τις παραδοχές υπολογισμών κάθε επιμέρους εγκατάστασης, προτάσεις για τις προβλεπόμενες εγκαταστάσεις, το σύστημα κάθε εγκατάστασης με οικονομοτεχνική θεμελίωση των προτεινόμενων επιλογών.
- Σχέδια με βάση τα προσχέδια αρχιτεκτονικής λύσης με ένδειξη των απαιτούμενων εγκαταστάσεων καθώς και των χώρων για τις κεντρικές εγκαταστάσεις.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

• Ενδεικτικό προϋπολογισμό ανά είδος εγκατάστασης και συνοπτικό προϋπολογισμό της συνολικής δαπάνης.
Η Οριστική Μελέτη Εγκαταστάσεων περιλαμβάνει:

- Στοιχεία και υπολογισμούς που απαιτούνται για την οριστικοποίηση της αρχιτεκτονικής και στατικής μελέτης, καθώς και προσεγγιστικούς υπολογισμούς για εκτίμηση των μεγεθών δικτύων, μηχανημάτων και συσκευών.
- Σχέδια με τις οριζόντιες και κατακόρυφες διελεύσεις των γενικών δικτύων με ενδεικτικές διαστάσεις, τις θέσεις των συσκευών καθώς και τους χώρους των κεντρικών εγκαταστάσεων με τη διάταξη των μηχανημάτων.
- Τεχνική περιγραφή των διαφόρων εγκαταστάσεων με το είδος, τον τρόπο κατασκευής και τον τύπο των χρησιμοποιούμενων συσκευών και δικτύων.
- Ενδεικτικό προϋπολογισμό ανά είδος εγκατάστασης και συνοπτικό της συνολικής δαπάνης.

Η Μελέτη Εφαρμογής των Εγκαταστάσεων εκτελείται σε δύο φάσεις. Η Α' Φάση περιλαμβάνει:

- Τεχνική μελέτη και αναλυτικούς υπολογισμούς και τα τεχνικά χαρακτηριστικά συσκευών και μηχανημάτων κάθε εγκατάστασης
- Σχέδια διατάξεων κάθε εγκατάστασης με την πορεία, το υλικό και τις διαστάσεις των δικτύων, το μέγεθος και το είδος τοποθετούμενων μηχανημάτων και συσκευών, τα διαγράμματα δικτύων αυτοματισμών / συνδεσμο-λογιών, καθώς και τα σχέδια λεπτομερειών εξαρτημάτων ή ιδιοκατασκευών, όπου απαιτούνται
- Σχέδια κατασκευής
- Σχέδια λεπτομερειών
- Τεχνική περιγραφή που περιλαμβάνει τεχνική έκθεση με περιγραφή του συστήματος κάθε εγκατάστασης, προδιαγραφές των μηχανημάτων, συσκευών και υλικών των δικτύων.
- Τεχνική συγγραφή υποχρεώσεων με αναφορά στις εργασίες και τον τρόπο κατασκευής των εγκαταστάσεων, τις δοκιμές των εγκαταστάσεων, τον τρόπο επιμέτρησης των διαφόρων ειδών εργασιών.
- Αναλυτική προμέτρηση
- Συνοπτική προμέτρηση
- Πίνακα εγκεκριμένων βασικών τιμών υλικών και ημερομισθίων

Η Β' Φάση περιλαμβάνει:

- Τεύχη Δημοπράτησης
- Στοιχεία χρονικού προγραμματισμού της κατασκευής

Τα Τεύχη Δημοπράτησης απαιτούνται για τη Δημοπράτηση του έργου και περιλαμβάνουν τους τεχνικούς και γενικούς συμβατικούς όρους με τους οποίους διενεργείται η διαδικασία του διαγωνισμού ανάθεσης του έργου. Τα τεύχη δημοπράτησης είναι:

- (1) Η Διακήρυξη Δημοπρασίας
- (2) Το Τιμολόγιο Προσφοράς
- (3) Ο Προϋπολογισμός Προσφοράς
- (4) Το Τιμολόγιο της Μελέτης
- (5) Ο Προϋπολογισμός της Μελέτης
- (6) Η Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- (7) Η Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- (8) Οι Τεχνικές Προδιαγραφές
- (9) Η Τεχνική Περιγραφή
- (10) Τα Σχέδια των μελετών του έργου

4.4.1.3 Υποστηρικτικές Μελέτες

Στη μελέτη ενός κτιριακού έργου και ειδικότερα με την έγκριση του προγράμματος του έργου, προσδιορίζονται οι υποστηρικτικές μελέτες που απαιτούνται κατά περίπτωση. Οι συνηθέστερα απαιτούμενες υποστηρικτικές μελέτες είναι:

Γεωτεχνική Έρευνα. Η Γεωτεχνική Έρευνα στο χώρο κατασκευής του κτιριακού έργου είναι απαραίτητη προκειμένου να ερευνηθούν και να αξιολογηθούν οι συνθήκες θεμελίωσης του έργου και να προσδιορισθούν οι παράμε-

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

τροι σχεδιασμού του κατά το στάδιο των προμελετών. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαία η ολοκλήρωση της γεωτεχνικής έρευνας πριν την έναρξη των προμελετών.

Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Η ΜΠΕ εκπονείται σε δύο Στάδια:

- Το Α' στάδιο περιλαμβάνει τα αναγκαία στοιχεία που αποσκοπούν στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία του έργου προκειμένου να εκδοθεί η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης). Το στάδιο αυτό πρέπει να εκπονείται στη φάση των προκαταρκτικών μελετών, έτσι ώστε με την έναρξη των προμελετών να έχει εκδοθεί η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση του έργου (Προέγκριση Χωροθέτησης) και να είναι γνωστές οι περιβαλλοντικές παράμετροι σχεδιασμού του έργου.
- Το Β' στάδιο της ΜΠΕ αποσκοπεί στην ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, όπου προσδιορίζονται οι περιβαλλοντικοί όροι και περιορισμοί για την κατασκευή και λειτουργία του έργου. Το στάδιο αυτό εκπονείται παράλληλα με την προμελέτη ή μετά την ολοκλήρωση αυτής, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου η προμελέτη αποτελεί στοιχείο τεκμηρίωσης των προτεινόμενων περιβαλλοντικών όρων.

Για τα κτιριακά έργα της Κατηγορίας Α, Ομάδα ΙΙ η διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης απαιτεί:

- Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης): με υποβαλλόμενα στοιχεία τον Πίνακα 3 της ΚΥΑ 69269/5387/90 συμπληρωμένο σύμφωνα με τις προδιαγραφές των εγκυκλίων 9/96 και 17/94 ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων με βάση τον Πίνακα 2 της ΚΥΑ 69269/5387/90, εφόσον επιβάλλεται από την Προέγκριση Χωροθέτησης.

Στην Κατηγορία Α, Ομάδα ΙΙ της ΚΥΑ 69269/5387/90 περιλαμβάνονται οι ακόλουθες κατηγορίες κτιριακών έργων:

- Κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων και εκτός ορίων οικισμών ανεξαρτήτως δυναμικότητας
- Κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα δυναμικότητας μεγαλύτερης ή ίσης των 1000 κλινών εντός σχεδίου πόλεων ή οικισμών κάτω των 20.000 κατοίκων και των 500 κλινών αντίστοιχα εντός ορίων σχεδίων πόλεων ή οικισμών κάτω των 20.000 κατοίκων.
- Νέα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα ή επεκτάσεις αυτών σε οικισμούς που έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί καθώς και σε τμήματα πόλεων που έχουν χαρακτηριστεί ως ιστορικά κέντρα.
- Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής
- Χώροι οργανωμένων τουριστικών κατασκηνώσεων
- Εγκαταστάσεις για τη διάθεση των βιομηχανικών αποβλήτων και των οικιακών απορριμμάτων (εκτός από αυτές που περιλαμβάνονται στην ομάδα Ι)
- Σταθμοί καθαρισμού
- Διαλυτήρια πλοίων
- Εγκαταστάσεις επεξεργασίας στερεών και υγρών αποβλήτων με καύση (εκτός των τοξικών που αναφέρονται στην ομάδα Ι)

Για τα έργα που εντάσσονται στην Κατηγορία Β, η ΜΠΕ εκπονείται σε ένα Στάδιο και περιλαμβάνει την υποβολή του Πίνακα 3 της ΚΥΑ 69269/5387/90 προκειμένου να εγκριθούν οι περιβαλλοντικοί όροι ή ακόμα και η προκαταρκτική περιβαλλοντική αξιολόγηση όπου αυτό είναι απαραίτητο (έργα σε περιοχές εκτός σχεδίου με μη προβλεπόμενες από την πολεοδομική νομοθεσία χρήσεις).

4.4.1.4 Σύστημα Παραγωγής Κτιριακών Έργων

Τα συστήματα παραγωγής δημόσιων κτιριακών έργων, αφορούν την ανάθεση της εκτέλεσης και τη δημοπράτηση του έργου και είναι:

- Με πλήρεις μελέτες: Αφορά συνήθη κτιριακά έργα με μικρό ή μέσο μέγεθος και βαθμό πολυπλοκότητας των λειτουργιών τους και για τα οποία δεν απαιτείται εξαιρετικά εξειδικευμένη εμπειρία στο σχεδιασμό τους. Η δημοπράτηση του έργου διενεργείται με βάση τις οριστικές μελέτες και η επιλογή του αναδόχου βασίζεται στο ύψος της οικονομικής προσφοράς.
- Με το σύστημα Μελέτη – Κατασκευή: Αφορά κτιριακά έργα με πολύπλοκες λειτουργικές απαιτήσεις ή ειδικές κατασκευές των οποίων ο σχεδιασμός απαιτεί εξειδικευμένη εμπειρία σε πολλούς τεχνικούς τομείς. Η δημοπράτηση του έργου γίνεται με βάση την προμελέτη του έργου, όπου προσδιορίζονται με σαφήνεια οι ποιοτικές και λειτουργικές απαιτήσεις του έργου. Η επιλογή του αναδόχου βασίζεται κυρίως στη συμφερό-

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

τερη οικονομική προσφορά, η οποία προκύπτει από το συνδυασμό της τεχνικής και οικονομικής αξιολόγησης.

- Με Αντιπαροχή: Αφορά την κατασκευή κτιριακού έργου στην περίπτωση που ο φορέας υλοποίησης διαθέτει ιδιόκτητη έκταση και επιδιώκει την κατασκευή κτιριακού έργου χωρίς άμεση εκροή οικονομικών πόρων, αφού το οικονομικό αντάλλαγμα είναι το αντιπαρεχόμενο τμήμα της ιδιοκτησίας του. Η Δημοπράτηση του έργου μπορεί να γίνει με απλή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για υποβολή προσφοράς, στην περίπτωση που δεν υπάρχουν συγκεκριμένες κτιριακές απαιτήσεις ή με βάση τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές ή ακόμα και προμελέτη, στην περίπτωση που ο φορέας έχει συγκεκριμένες κτιριακές απαιτήσεις. Η επιλογή του αναδόχου βασίζεται κυρίως στη συμφερότερη οικονομική προσφορά, η οποία προκύπτει από τον συνδυασμό της αξιολόγησης της τεχνικής προσφοράς (ποιοτικά στοιχεία της κατασκευής) και της οικονομικής προσφοράς (αξία ποσοστού αντιπαροχής).
- Με παραχώρηση χρήσης ή άλλα ανταλλάγματα: Αφορά έργα μέσου ή μεγάλου μεγέθους τα οποία, λόγω υψηλού κόστους κατασκευής, κρίνεται σκόπιμο να χρηματοδοτηθούν από τρίτους, με αντάλλαγμα την παραχώρηση της χρήσης και λειτουργίας τους. Βασική προϋπόθεση του συστήματος αυτού αποτελεί η ικανή οικονομική ανταποδοτικότητα της λειτουργίας του έργου. Η δημοπράτηση του έργου πρέπει να γίνεται με ολοκληρωμένες προμελέτες και θεσμικές εγκρίσεις ώστε η έναρξη της κατασκευής να είναι απρόσκοπτη. Η επιλογή του αναδόχου βασίζεται κυρίως στην συμφερότερη οικονομική προσφορά, η οποία προκύπτει από τον συνδυασμό της αξιολόγησης της τεχνικής προσφοράς (ποιοτικά στοιχεία της κατασκευής), το ύψος της επένδυσης, το χρόνο εκμετάλλευσης του έργου και το αποδιδόμενο στο φορέα οικονομικό αντάλλαγμα για τη χρήση του έργου.
- Με αγορά έτοιμου προϊόντος: Αφορά έργα μικρού ή μέσου μεγέθους και συνήθων απαιτήσεων λειτουργίας στις περιπτώσεις που ο φορέας δεν διαθέτει κατάλληλη έκταση, ενώ είναι δυνατή η αγορά κτιρίου από τον ιδιωτικό τομέα με την προϋπόθεση ότι αυτό ανταποκρίνεται στις ειδικότερες κτιριακές απαιτήσεις του φορέα ή είναι δυνατόν να προσαρμοστεί ή ακόμα και να κατασκευαστεί εξ αρχής με βάση αυτές. Η διαδικασία δημόσιας προκήρυξης του έργου μπορεί να γίνει με απλή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για υποβολή προσφοράς, με βάση τις τεχνικές, ποιοτικές και λειτουργικές προδιαγραφές που καλύπτουν συγκεκριμένες ειδικές κτιριακές απαιτήσεις του φορέα. Η επιλογή του αναδόχου (στη συγκεκριμένη περίπτωση του πωλητή) βασίζεται κυρίως στη συμφερότερη οικονομική προσφορά, η οποία προκύπτει από τον συνδυασμό αξιολόγησης της τεχνικής προσφοράς (ποιοτικά στοιχεία της κατασκευής) και της οικονομικής προσφοράς (αξία ακινήτου).

Στον πίνακα 4.4-5 παρουσιάζεται για κάθε σύστημα παραγωγής έργου το απαιτούμενο επίπεδο προεργασίας και μελέτης. Στον πίνακα 4.4-6 δίνονται τα συστήματα παραγωγής έργου κατά κατηγορία παραγωγής κτιριακού έργου.

Πίνακας 4.4-5: Σύστημα παραγωγής έργου και απαιτούμενο επίπεδο προεργασίας και μελέτης

#		Σύστημα παραγωγής				
		Πλήρης Μελέτη	Μελέτη – Κατασκευή	Αντιπαροχή	Παραχώρηση Χρήσης	Αγορά Έτοιμου Προϊόντος
1	2	3	4	5	6	7
1	Προαπαιτούμενο επίπεδο μελέτης					
	➤ Τεχνική και Ποιοτική Περιγραφή	✓	✓	✓		✓
	➤ Προμελέτη	✓	✓	✓	✓	
	➤ Οριστική μελέτη	✓				
2	Τρόπος Παραγωγής					
	➤ Ανάθεση	✓	✓	✓	✓	✓
	➤ Αυτεπιστασία	Αφορά την εκτέλεση έργων μικρού προϋπολογισμού με άμεση παρακολούθηση από το φορέα εκτέλεσης				
3	Τρόπος Επιλογής Ανάθεσης					
	➤ Απ' ευθείας	Αφορά την εκτέλεση έργων μέχρι ορισμένο όριο τάξης				
	➤ Πρόχειρος διαγωνισμός	Αφορά την εκτέλεση έργων μέχρι ορισμένο όριο τάξης				
	Δημοπράτηση	Ανοιχτή Διαδικασία	✓	✓	✓	
Κλειστή Διαδικασία		✓	✓		✓	
Διαπραγμάτευση		✓	✓	✓	✓	✓
4	Σύστημα Υποβολής Προσφορών					
	➤ Ενιαίο ποσοστό έκπτωσης	✓				

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

#		Σύστημα παραγωγής				
		Πλήρης Μελέτη	Μελέτη – Κατασκευή	Αντιπαροχή	Παραχώρηση Χρήσης	Αγορά Έτοιμου Προϊόντος
1	2	3	4	5	5	7
	➤ Επιμέρους ποσοστά έκπτωσης	✓				
	➤ Ποσοστό Οφέλους Απολόγ. Εργασιών					
	➤ Ελεύθερη Συμπλήρωση Τιμολογίου	✓				✓
	➤ Κατ' Αποκοπή Τίμημα		✓		✓	✓
	➤ Αντάλλαγμα Παραχώρησης Χρήσης			✓	✓	
	➤ Ποσοστό Αντιπαροχής			✓		

Πίνακας 4.4-6: Σύστημα παραγωγής και κατηγορίες κτιριακών έργων.

1	Κατηγορία Υποδομής	Πλήρης Μελέτη	Μελέτη – Κατασκευή	Αντιπαροχή	Παραχώρηση χρήσης	Αγορά έτοιμου προϊόντος
1	2	3	4	5	6	7
A-12	Νηπιαγωγεία	✓				
	Δημοτικά	✓				
	Γυμνάσια	✓				
	Λύκεια	✓				
	Τεχνική Εκπαίδευση	✓	○			
	ΤΕΙ	○	✓			
	ΑΕΙ	○	✓			
B-12	Επαγγελματική Κατάρτιση	✓				○
	Επιστημονικά Εργαστήρια		✓			
Γ-15	Ερευνητικά Κέντρα		✓			
	Νοσοκομεία		✓			
	Κλινικές		✓			
Δ-14	Ιατρικά Κέντρα	✓	○			
	Υδροθεραπευτήρια	✓	○			
	Βρεφονηπιακοί Σταθμοί	✓				
E-10	Παιδικοί Σταθμοί	✓				
	Συμβουλευτικά Κέντρα	○				○
	Θέατρα	○	✓			
	Κινηματογράφοι	○	✓			
E-11	Χώροι Εκδηλώσεων	○				
	Συνεδριακά Κέντρα		✓		○	
	Βιβλιοθήκες	✓	○			
	Πολιτιστικά Κέντρα	✓				
E-23	Μουσεία	✓				
	Αποκαταστάσεις Μνημείων κλπ.	✓			○	
ΣΤ-2	Εκθεσιακά Κέντρα		✓		○	
	Ξενώνες	✓			○	
ΣΤ-9	Αγροτουριστικές Εγκαταστάσεις	✓				
	Ξενοδοχεία				✓	
	Ιαματικές Πηγές	○	✓			
	Τουριστικοί Λιμένες		○		✓	
Z-4	Χιονοδρομικά Κέντρα		○		✓	
	Κοινοφελείς Οργανισμοί	✓		○	○	
Z-5	Περιφερειακές Υπηρεσίες	✓	○			
	Νομαρχιακές Υπηρεσίες	✓	✓			○
	Τοπική Αυτοδιοίκηση	✓				
H-16	Κέντρα Επεξεργασίας Απορριμμάτων		✓			
H-19	Υπόγειοι & Υπέργειοι Χώροι Στάθμευσης		✓	○		
H-21	Εμπορευματοκιβωτίων Σταθμοί		✓			
	Κεντρικές Αγορές		✓			
H-26	Τερματικοί Σταθμοί ΜΜΜ		✓			
	Σταθμοί Μετεπιβίβασης		✓			
Θ-2	Οικοτουριστικές Εγκαταστάσεις	✓				✓
Θ-4	Κέντρα Διαχείρισης Βιοτόπων	✓	○			

Υπόμνημα: ✓ ενδεικνυόμενη διαδικασία, ○ εναλλακτική διαδικασία

4.4.1.5 Δημοπράτηση Έργου με Πλήρεις Μελέτες

Στάδιο I: Προκαταρκτικός Προγραμματισμός Έργου. Το Στάδιο I στο Σύστημα Δημοπράτησης Έργου με Πλήρεις Μελέτες περιλαμβάνει:

- (1) Μελέτη Κοινωνικής και Πολιτικής Σκοπιμότητας: Αποτελεί την τεκμηριωμένη αιτιολόγηση για την αναγκαιότητα ενός κτιριακού έργου, στα πλαίσια συγκεκριμένου προγράμματος που προωθεί ο αρμόδιος φορέας. Συντάσσεται από τον κύριο του έργου και περιλαμβάνει τα στοιχεία εκείνα που προσδιορίζουν τις ανάγκες που πρέπει να καλύψει, την περιοχή που θα υλοποιηθεί και τον τρόπο κάλυψης της δαπάνης κατασκευής του.
- (2) Προκαταρκτικά στοιχεία του έργου: Στην ενέργεια αυτή περιλαμβάνονται όλα τα στοιχεία που αποτελούν τη διαδικασία προσδιορισμού των χαρακτηριστικών του έργου και ειδικότερα:
 - Προσδιορισμός μεγέθους και λειτουργιών
 - Χωροθέτηση έργου: Εξέυρεση χώρου, Οικιστική καταλληλότητα,
 - Προϋπολογισμός και πηγές χρηματοδότησης.

Στάδιο II: Προκαταρκτικές και Υποστηρικτικές Μελέτες. Στο Στάδιο II περιλαμβάνονται όλες οι προκαταρκτικές και υποστηρικτικές μελέτες του κτιριακού έργου που είναι απαραίτητες για τις γνωμοδοτήσεις, εγκρίσεις ή και αδειοδοτήσεις των κατά περίπτωση συναρμοδίων φορέων και αποτελούν προϋπόθεση για την περαιτέρω εκπόνηση των τεχνικών προμελετών και οριστικών μελετών του έργου. Το Στάδιο II διακρίνεται σε δύο μέρη:

- Τη διαδικασία Ανάθεσης και Επίβλεψης Μελέτης
- Την εκπόνηση προκαταρκτικών και υποστηρικτικών μελετών

Η διαδικασία Ανάθεσης και Επίβλεψης Μελέτης διακρίνεται στις ακόλουθες επιμέρους ενέργειες:

- Διαδικασία επιλογής μελετητή: η οποία διέπεται από τις διατάξεις του Ν 716/77 «Περί αναθέσεως μελετών» και των εκτελεστικών αυτού Προεδρικών Διαταγμάτων και του Προεδρικού Διατάγματος 346/98 με το οποίο προσαρμόζεται η Ελληνική Νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 92/50/ΕΟΚ. Οι τρόποι επιλογής του μελετητή είναι: με ανοικτή διαδικασία (απευθείας επιλογή), με κλειστή διαδικασία (προεπιλογή), με διαπραγμάτευση και με διαγωνισμό (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασίες Νο: ΔΠΜ1 έως ΔΠΜ5).
- Κατάρτιση και Υπογραφή Σύμβασης: Μεταξύ του Κύριου του Έργου και του Αναδόχου Μελετητή υπογράφεται η σχετική Σύμβαση Ανάθεσης της Μελέτης, όπου καθορίζονται μεταξύ άλλων, το αντικείμενο της μελέτης, η χρονική αλληλουχία επιμέρους δραστηριοτήτων και το οικονομικό τίμημα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6). Με την υπογραφή της Σύμβασης ορίζονται ο Επιβλέπων Μηχανικός της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ6) και ο Υπεύθυνος Έργου της Προϊσταμένης Αρχής.
- Επίβλεψη Μελέτης: Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της, η Μελέτη παρακολουθείται, ελέγχεται, καθοδηγείται και διοικείται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία ή Επιβλέπουσα Υπηρεσία δια του επιβλέποντος μηχανικού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ7).
- Εποπτεία Μελέτης: Παράλληλα με την επίβλεψη της Μελέτης και σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της, ασκείται εποπτεία της Μελέτης από την Προϊσταμένη Αρχή, η οποία αποφασίζει επί θεμάτων μελετών κτιριακών έργων, σταδιακών παραλαβών και για τυχόν μεταβολές των όρων της Σύμβασης.

Η εκπόνηση των Προκαταρκτικών και Υποστηρικτικών Μελετών περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Αναγνώριση Έργου Συγκέντρωση στοιχείων: η οποία περιλαμβάνει επί τόπου επίσκεψη του Αναδόχου Μελετητή, συναντήσεις του Αναδόχου και της Διευθύνουσας Υπηρεσίας με τοπικούς φορείς για ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το Έργο, συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων στοιχείων για την έναρξη της μελέτης και συγκέντρωση τυχόν υφιστάμενων τοπογραφικών και ρυμοτομικών διαγραμμάτων.
- Εκπόνηση Προκαταρκτικής Μελέτης: σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 και με βάση το προκαταρκτικό πρόγραμμα του έργου και τυχόν συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση Προκαταρκτικής Μελέτης περιλαμβάνει: τη διερεύνηση των συνθηκών πραγματοποίησης του έργου, σύνταξη κτιριολογικού προγράμματος του έργου, προκαταρκτική μελέτη αρχιτεκτονικών διαμορφώσεων και προσδιορισμό των αναγκαίων υποστηρικτικών μελετών (γεωτεχνική έρευνα η οποία είναι και απαραίτητη, κυκλοφοριακή μελέτη, μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οικονομοτεχνική μελέτη κτλ). Η πρόταση του μελετητή περιλαμβάνει: το ακριβές αντικείμενο των εκτελεστών μελετών, τις προδιαγραφές εκπόνησης των μελετών, το φορέα εκτέλεσης, το κατά προσέγγιση κόστος των μελετών / εργασιών και προσδιορισμό των αναγκαίων ενεργειών που απαιτούνται προκειμένου να κινηθούν οι διαδικασίες για γνωμοδότηση, έγκριση ή αδειοδότηση από συναρμόδιους φορείς.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Εκπόνηση Υποστηρικτικών Μελετών: Η εκπόνηση των υποστηρικτικών μελετών περιλαμβάνει όλες τις μελέτες που προκύπτουν από την προκαταρκτική μελέτη και είναι αναγκαίες για: το λεπτομερή καθορισμό των τεχνικών παραμέτρων σχεδιασμού του έργου (γεωτεχνική έρευνα, κυκλοφοριακή μελέτη κλπ), την τεκμηρίωση της θεσμικής διαδικασίας χορήγησης αδειών ή εγκρίσεων από δημόσιους φορείς (μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, προμελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων - προέγκριση χωροθέτησης) της χρήσης και καθορισμό ειδικών όρων δόμησης κτλ) και τον προσδιορισμό της οικονομικής εφικτότητας του έργου (προεκτίμηση κόστους, προσδιορισμό άμεσης και έμμεσης ωφέλειας, ανταποδοτικότητα χρήσης κτλ).
 - Εκτέλεση Γεωτεχνικών και Λοιπών Ερευνών: Μετά την έγκριση του Σταδίου Ι, όπου και εγκρίνεται το προτεινόμενο πρόγραμμα των απαιτούμενων γεωτεχνικών και λοιπών ερευνών, ακολουθεί η εκπόνηση των σχετικών εργασιών που περιλαμβάνουν εργασίες υπαίθρου, εργαστηριακές αναλύσεις, τεχνική έκθεση και αξιολόγηση αποτελεσμάτων.
 - Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης): παράλληλα με την εκπόνηση των προκαταρκτικών μελετών προετοιμάζεται η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/90 και τις εγκεκριμένες προδιαγραφές του ΥΠΕΧΩΔΕ.
 - Εκπόνηση Οικονομοτεχνικής Μελέτης: εφόσον απαιτείται (συνήθως σε περιπτώσεις που ζητείται δανειοδότηση από τραπεζικούς οργανισμούς), εκπονείται η οικονομοτεχνική μελέτη, παράλληλα με την εκπόνηση των προκαταρκτικών μελετών και με στοιχεία αυτών, ώστε να οριστικοποιηθούν οι παράμετροι που θα ληφθούν υπόψη στην εκπόνηση του τρίτου και τελευταίου σταδίου της μελέτης (προμελέτες, οριστικές μελέτες και μελέτες εφαρμογής).
 - Λοιπές Υποστηρικτικές Μελέτες: Περιλαμβάνονται όλες οι υπόλοιπες μελέτες που κατά περίπτωση είναι αναγκαίες για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό του έργου ή απαιτούνται από ειδικότερες διατάξεις που προβλέπουν εγκρίσεις ή νομοθετικές πράξεις που κατοχυρώνουν θεσμικά την προβλεπόμενη χρήση του.
- Διαδικαστικές Ενέργειες. Περιλαμβάνονται όλες οι αναγκαίες διαδικασίες που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία και αποσκοπούν στον καθορισμό των όρων σχεδιασμού, λειτουργίας και χρήσης του κτιρίου προκειμένου να είναι δυνατή η αδειοδότηση της κατασκευής του. Συνηθέστερες διαδικασίες αυτής της μορφής αποτελούν:
 - Η διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Προέγκριση Χωροθέτησης): Η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης) υποβάλλεται στις κατά περίπτωση συναρμόδιες περιφερειακές ή νομαρχιακές υπηρεσίες προκειμένου να εκδοθεί η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Προέγκριση Χωροθέτησης).
 - Η Τροποποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου: Στην περίπτωση που οι ισχύουσες πολεοδομικές ρυθμίσεις δεν καλύπτουν τις ανάγκες του κτιριακού έργου απαιτείται υποβολή αιτήματος τροποποίησης του ΓΠΣ προς τις αρμόδιες πολεοδομικές αρχές για καθορισμό ειδικών όρων δόμησης κατά παρέκκλιση των προβλεπόμενων.

Το σύνολο των μελετών που εκπονούνται στο Στάδιο ΙΙ παραλαμβάνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία με μέριμνα της οποίας προωθείται κατά περίπτωση στους συναρμόδιους φορείς για τη διαδικασία γνωμοδότησης, δημοσιοποίησης και έκδοσης σχετικών αποφάσεων. Μετά το πέρας των διαδικασιών του σταδίου και την έκδοση των σχετικών αποφάσεων ο Εργοδότης εγκρίνει το οριστικό πρόγραμμα του έργου (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10).

Στάδιο ΙΙΙ: Προμελέτες – Οριστικές Μελέτες και Αδειοδοτήσεις. Μετά την έγκριση του οριστικού προγράμματος του έργου ο Εργοδότης δίνει την εντολή εκπόνησης του επόμενου Σταδίου ΙΙΙ (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10) το οποίο περιλαμβάνει την εκπόνηση:

- Των προμελετών του έργου
- Των οριστικών μελετών του έργου
- Των μελετών εφαρμογής και τη σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του έργου

Οι προμελέτες εκπονούνται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 ή και με βάση συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση αυτή αποτελεί το ενδιάμεσο στάδιο των μελετών. Περιλαμβάνει την εκπόνηση της προμελέτης των αρχιτεκτονικών, της φέρουσας κατασκευής, των Η/Μ εγκαταστάσεων και των έργων υποδομής, τις διαμορφώσεις του οικοπέδου καθώς και πάσης φύσεως λοιπά έργα τα οποία έχουν περιληφθεί στο πρόγραμμα του έργου και έχουν μελετηθεί στο προκαταρκτικό στάδιο.

Παράλληλα με την εκπόνηση των προμελετών και εφόσον απαιτείται, ολοκληρώνεται η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, με βάση τους όρους και τις προϋποθέσεις που επιβάλλει η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

και Αξιολόγηση (Απόφαση Προέγκρισης Χωροθέτησης). Η ΜΠΕ εκπονείται σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/90 και τις προδιαγραφές του ΥΠΕΧΩΔΕ και υποβάλλεται στις κατά περίπτωση συναρμόδιες περιφερειακές ή νομαρχιακές υπηρεσίες προκειμένου να εκδοθεί η σχετική Απόφαση Έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί πριν την έναρξη των Οριστικών Μελετών (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24).

Οι Οριστικές μελέτες εκπονούνται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 ή και με βάση συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση των οριστικών μελετών περιλαμβάνει την εκπόνηση της οριστικής μελέτης των αρχιτεκτονικών, της φέρουσας κατασκευής, των Η/Μ εγκαταστάσεων και έργων υποδομής καθώς και των λοιπών τεχνικών έργων και εγκαταστάσεων.

Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του Έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των οριστικών μελετών, ώστε αφενός να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και, αφετέρου τα τεύχη να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2). Στην περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση οριστικών μελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξη τους προς επικαιροποίησή τους στο μέλλον. Γενικά, τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει, ή άλλων τυχόν συμπληρωματικών προδιαγραφών.

Επί της τεχνικής μελέτης (συνήθως σε φάση οριστικής μελέτης) γνωμοδοτούν οι κατά Περίπτωση συναρμόδιες Υπηρεσίες προκειμένου να συμπληρωθούν τα στοιχεία του φακέλου για την έκδοση της οικοδομικής άδειας από την αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία.

Το σύνολο των μελετών που εκπονούνται στο Στάδιο 3 παραλαμβάνεται κατά φάσεις από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία με μέριμνα της οποίας προωθούνται κατά περίπτωση προς τους συναρμόδιους φορείς για τη διαδικασία γνωμοδότησης, δημοσιοποίησης και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

Διαδικασίες Δημοπράτησης. Μετά την έγκριση της οριστικής μελέτης και των τευχών δημοπράτησης και εφόσον έχουν εκδοθεί όλες οι σχετικές αποφάσεις και άδειες κατασκευής του έργου (ή βρίσκονται σε τελικό στάδιο έκδοσης), ο αρμόδιος φορέας μπορεί να προχωρήσει στις διαδικασίες δημοπράτησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ3). Στην πράξη το Έργο μπορεί να δημοπρατηθεί ακόμα και πριν χορηγηθεί η άδεια εκτέλεσης, αρκεί αυτή να είναι έτοιμη με την εγκατάσταση του Αναδόχου.

4.4.1.6 Δημοπράτηση Έργου με το Σύστημα Μελέτη - Κατασκευή

Στο Σύστημα Μελέτη – Κατασκευή το Στάδια I και II ωρίμανσης του έργου είναι ίδια με αυτά του Συστήματος με Πλήρεις Μελέτες. Αυτό που διαφοροποιείται είναι το Στάδιο 3 το οποίο περιλαμβάνει μόνο την εκπόνηση:

- Των Προμελετών του έργου και
- Τη Σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης.

Εκπόνηση προμελετών. Οι προμελέτες εκπονούνται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 ή και με βάση συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση αυτή αποτελεί το ενδιάμεσο στάδιο των μελετών. Περιλαμβάνει την εκπόνηση της προμελέτης των αρχιτεκτονικών, της φέρουσας κατασκευής, των Η/Μ εγκαταστάσεων και των έργων υποδομής, τις διαμορφώσεις του οικοπέδου καθώς και πάσης φύσεως λοιπά έργα τα οποία έχουν περιληφθεί στο πρόγραμμα του έργου και έχουν μελετηθεί στο προκαταρκτικό στάδιο.

Παράλληλα με την εκπόνηση των προμελετών και εφόσον απαιτείται, ολοκληρώνεται η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, με βάση τους όρους και τις προϋποθέσεις που επιβάλλει η Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Απόφαση Προέγκρισης Χωροθέτησης). Η ΜΠΕ εκπονείται σύμφωνα με την ΚΥΑ 69269/5387/90 και τις προδιαγραφές του ΥΠΕΧΩΔΕ και υποβάλλεται στις κατά Περίπτωση συναρμόδιες περιφερειακές ή νομαρχιακές υπηρεσίες προκειμένου να εκδοθεί η σχετική Απόφαση Έγκρισης των Περιβαλλοντικών Όρων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ24). Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί πριν την έγκριση της προμελέτης και την ολοκλήρωση της σύνταξης των Τευχών Δημοπράτησης.

Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης. Η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του Έργου μπορεί να ακολουθεί την εκπόνηση των προμελετών του έργου, ώστε αφενός να είναι εφικτή η συνεχής επίβλεψη του Μελετητή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και, αφετέρου τα τεύχη να εγκριθούν μαζί με τη μελέτη και το έργο να μπορεί να δημοπρατηθεί άμεσα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2). Στην περίπτωση όμως που η Δημοπράτηση αναμένεται να καθυστερήσει σημαντικά μετά την εκπόνηση προμελετών, τότε η σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης μπορεί να ανασταλεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εκ νέου σύνταξη τους προς επικαιροποίησή τους στο μέλλον. Γενικά, τα Τεύχη Δημοπράτησης συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων τυχόν συμπληρωματικών προδιαγραφών.

Γνωμοδοτήσεις- Αδειοδότηση. Επί της τεχνικής μελέτης γνωμοδοτούν οι κατά Περίπτωση συναρμόδιες Υπηρεσίες προκειμένου να συμπληρωθούν τα στοιχεία του φακέλου για την έκδοση της οικοδομικής άδειας από την αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία.

Το σύνολο των μελετών που εκπονούνται στο Στάδιο III παραλαμβάνεται κατά φάσεις από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία με μέριμνα της οποίας προωθούνται κατά περίπτωση προς τους συναρμόδιους φορείς για τη διαδικασία γνωμοδότησης, δημοσιοποίησης και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

4.4.1.7 Δημοπράτηση Έργου με Αντιπαροχή

Βασική προϋπόθεση επιλογής του συστήματος Αντιπαροχής αποτελεί προκαταρκτική μελέτη οικονομικής εφικτότητας με την οποία προσδιορίζεται η ανταποδοτικότητα της διατιθέμενης γης σε συνδυασμό με τις κτιριακές απαιτήσεις του φορέα. Το σύστημα Δημοπράτησης με Αντιπαροχή, κατά περίπτωση, μπορεί να περιλαμβάνει μόνο τα ελάχιστα ποσοτικά μεγέθη της αντιπαροχής – ποσοστό ή ελάχιστη επιφάνεια – (στις περιπτώσεις κατασκευής κτιρίων χωρίς εξειδικευμένες κτιριολογικές απαιτήσεις ή για απλή ανταποδοτική αξιοποίηση της διατιθέμενης γης) ενώ στις περιπτώσεις που αποσκοπείται η κάλυψη συγκεκριμένων και εξειδικευμένων κτιριακών αναγκών, να διατυπώνονται πέραν των ποσοτικών μεγεθών και οι ποιοτικές και λειτουργικές απαιτήσεις της κατασκευής, όπως αυτές θα προκύπτουν από το κτιριολογικό πρόγραμμα ή ακόμα εφόσον απαιτείται, την προμελέτη του έργου.

Τα Στάδια Ωρίμανσης I και II στο Σύστημα Δημοπράτησης Έργου με Αντιπαροχή είναι ίδια με το Σύστημα Μελέτη – Κατασκευή. Το Στάδιο III διαφοροποιείται ως προς το Σύστημα Μελέτη-Κατασκευή με τη σύνταξη δύο επιπλέον μελετών:

- της Οικονομικής Μελέτης
- των Ποιοτικών και Τεχνικών Προδιαγραφών

Εκπόνηση Οικονομικής Μελέτης. Ο Μελετητής εκπονεί την οικονομική μελέτη του έργου με την οποία προσδιορίζονται η αγοραία αξία της ιδιοκτησίας του φορέα, η αναμενόμενη υπεραξία από την κατασκευή του κτιριακού έργου και προσδιορίζεται το ελάχιστο ποσοστό αντιπαροχής.

Σύνταξη Ποιοτικών και Τεχνικών Προδιαγραφών. Διατυπώνονται οι τεχνικές και ποιοτικές προδιαγραφές του κτιριακού έργου, ώστε να ικανοποιούνται οι ελάχιστες κτιριακές απαιτήσεις του φορέα.

4.4.1.8 Δημοπράτηση Έργου με Παραχώρηση Χρήσης ή άλλα ανταλλάγματα

Βασική προϋπόθεση επιλογής του συστήματος με Παραχώρηση Χρήσης αποτελεί ο Προκαταρκτικός Προγραμματισμός του Έργου, όπου περιλαμβάνονται οι κατευθυντήριες αποφάσεις υλοποίησης του έργου και διατυπώνονται οι βασικές αρχές της Προμελέτης που είναι αναγκαία για τον προσδιορισμό των ελάχιστων ποιοτικών και οικονομικών παραμέτρων (ανταλλάγματος) του έργου καθώς και του νομικού – θεσμικού πλαισίου υλοποίησης του.

Τα Στάδια Ωρίμανσης I και II στο Σύστημα με Παραχώρηση Χρήσης είναι ίδια με το Σύστημα με Αντιπαροχή. Το Στάδιο III διαφοροποιείται ως προς το Σύστημα με Αντιπαροχή με την εκπόνηση επιπλέον της Μελέτης του Νομικού Πλαισίου Παραχώρησης και διαφοροποίηση του αντικείμενου της Οικονομικής Μελέτης.

Εκπόνηση Οικονομικής Μελέτης. Ο Μελετητής εκπονεί την οικονομική μελέτη του έργου με την οποία προσδιορίζονται η αναμενόμενη ανταπόδοση από την κατασκευή και λειτουργία του κτιριακού έργου και προσδιορίζεται το ελάχιστο αποδεκτό ποσοστό ανταλλάγματος.

Μελέτη Νομικού Πλαισίου Παραχώρησης. Διατυπώνονται οι όροι και οι νομικές / συμβατικές δεσμεύσεις της παραχώρησης της χρήσης του κτιριακού έργου ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα του φορέα κατά το χρόνο που ισχύει η παραχώρηση.

4.4.1.9 Δημοπράτηση Έργου με Αγορά Έτοιμου Προϊόντος

Βασική προϋπόθεση επιλογής του συστήματος δημοπράτησης με Αγορά Έτοιμου Προϊόντος αποτελεί η διερεύνηση του χρηματοδοτικού σχήματος και εξασφάλισης των αναγκαίων πιστώσεων χρηματοδότησης – αγοράς του κτιριακού έργου. Η δημοπράτηση του έργου είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει τις ελάχιστες ποσοτικές και ποιοτικές / λειτουργικές απαιτήσεις του κτιριακού προγράμματος που θα πρέπει να καλύψει το προσφερόμενο κτίριο σύμφωνα με τις κτιριακές ανάγκες του φορέα.

Το Στάδιο Ωρίμανσης I στο Σύστημα Δημοπράτησης με Αγορά Έτοιμου Προϊόντος είναι όπως και στα υπόλοιπα συστήματα. Τα Στάδια II και III διαφοροποιούνται όμως σημαντικά.

Στάδιο II. Στο Στάδιο II περιλαμβάνονται όλες οι προκαταρκτικές και υποστηρικτικές μελέτες του κτιριακού έργου που είναι απαραίτητες για τις γνωμοδοτήσεις, εγκρίσεις ή και αδειοδοτήσεις των κατά περίπτωση συναρμόδιων φορέων και αποτελούν προϋπόθεση για την περαιτέρω εκπόνηση των τεχνικών προμελετών και οριστικών μελετών του έργου. Το Στάδιο II διακρίνεται σε δύο μέρη:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- (1) Τη διαδικασία Ανάθεσης και Επίβλεψης Μελέτης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασίες Νο: ΔΠΜ1 έως ΔΠΜ7)
- (2) Την εκπόνηση προκαταρκτικών και υποστηρικτικών μελετών

Η διαδικασία ανάθεσης δεν διαφοροποιείται σε σχέση με τα άλλα συστήματα δημοπράτησης. Η εκπόνηση των Προκαταρκτικών και Υποστηρικτικών Μελετών περιλαμβάνει μόνο τα ακόλουθα:

- Αναγνώριση Έργου: η οποία περιλαμβάνει επί τόπου επίσκεψη του Αναδόχου Μελετητή, συναντήσεις του Αναδόχου και της Διευθύνουσας Υπηρεσίας με τοπικούς φορείς για ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το Έργο, συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων στοιχείων για την έναρξη της μελέτης και συγκέντρωση τυχόν υφιστάμενων τοπογραφικών και ρυμοτομικών διαγραμμάτων.
- Εκπόνηση Προκαταρκτικής Μελέτης: σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74 και με βάση το προκαταρκτικό πρόγραμμα του έργου και τυχόν συμπληρωματικές προδιαγραφές. Η φάση Προκαταρκτικής Μελέτης περιλαμβάνει: τη διερεύνηση των συνθηκών πραγματοποίησης του έργου, σύνταξη κτιριολογικού και λειτουργικού προγράμματος του έργου.

Στάδιο III: Τεχνικές Προδιαγραφές – Τεύχη Δημοπράτησης. Μετά την έγκριση του οριστικού προγράμματος του έργου ο Εργοδότης δίνει την εντολή εκπόνησης του επόμενου Σταδίου III (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ10) το οποίο περιλαμβάνει την εκπόνηση:

- Τη σύνταξη των Τεχνικών Προδιαγραφών όπου διατυπώνονται οι τεχνικές και ποιοτικές προδιαγραφές του κτιριακού έργου, ώστε να ικανοποιούνται οι ελάχιστες κτιριακές απαιτήσεις του φορέα
- Τη σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης του έργου τα οποία συντάσσονται κατόπιν εντολής της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς το Μελετητή και εκπονούνται με βάση τις προδιαγραφές του ΠΔ 696/74, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, ή άλλων τυχόν συμπληρωματικών προδιαγραφών.

Η ευθύνη έκδοσης της οικοδομικής άδειας καθώς και των απαιτούμενων συμπληρωματικών εγκρίσεων και αδειοδοτήσεων ανήκει στον ανάδοχο.

Το σύνολο των μελετών που εκπονούνται στο Στάδιο III παραλαμβάνεται κατά φάσεις από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία με μέριμνα της οποίας προωθούνται κατά περίπτωση προς τους συναρμόδιους φορείς για τη διαδικασία γνωμοδότησης, δημοσιοποίησης και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΜ15).

Διαδικασίες Δημοπράτησης. Με την έγκριση των τεχνικών προδιαγραφών και των τευχών δημοπράτησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ2) ο αρμόδιος φορέας μπορεί να προχωρήσει στη διαδικασίες δημοπράτησης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΚ3). Επισημαίνεται ότι στη διαδικασία αξιολόγησης προσφορών και κατακύρωσης του αποτελέσματος της Δημοπράτησης του έργου με το σύστημα Αγοράς Έτοιμου Προϊόντος περιλαμβάνεται η διενέργεια εκτίμησης του οικονομικού αντικείμενου της «συμπερότερης προσφοράς» από το Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών (ΣΟΕ). Η εκτίμηση αυτή διενεργείται προ της κατακύρωσης του αποτελέσματος της αξιολόγησης και αποτελεί βάση της τελικής διαπραγμάτευσης με τον προσφέροντα προ της υπογραφής της σύμβασης ανάθεσης κατασκευής («αγοράς») του έργου.

4.5 Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Λοιπών Έργων

4.5.1 Ορισμοί - Περιοχές αναπλάσεων - Απαιτούμενα στοιχεία

Ανάπλαση περιοχής είναι το σύνολο των κατευθύνσεων, μέτρων, παρεμβάσεων και διαδικασιών πολεοδομικού, κοινωνικού, οικονομικού, οικιστικού και ειδικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα, που προκύπτουν από σχετική μελέτη και που αποσκοπούν κυρίως στη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων, τη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος, την προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών, ιστορικών, μορφολογικών και αισθητικών στοιχείων και χαρακτηριστικών της περιοχής.

Περιοχές ανάπλασης είναι εκείνες οι περιοχές των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οριοθετημένων οικισμών, στις οποίες διαπιστώνονται προβλήματα υποβάθμισης ή αλλοίωσης του οικιστικού περιβάλλοντος, που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με τις συνήθεις πολεοδομικές διαδικασίες της αναθεώρησης του σχεδίου πόλεως και των όρων και περιορισμών δόμησης. Η περιοχή ανάπλασης μπορεί να περιλαμβάνει μία ή περισσότερες πολεοδομικές ενότητες ή τμήματα πολεοδομικών ενότητων.

Για να χαρακτηριστεί μια περιοχή ως περιοχή ανάπλασης, πρέπει να συντρέχουν τουλάχιστον οι περισσότερες από τις παρακάτω κατηγορίες προβλημάτων:

- μεγάλες κτιριακές πυκνότητες ή μεγάλες ελλείψεις κοινόχρηστων χώρων και χώρων για κοινωφελείς εγκαταστάσεις.
- συγκρούσεις χρήσεων γης ή ανάγκη ριζικής αναδιάρθρωσης των χρήσεων γης, ανάλογα με τις δυνατότητες και προοπτικές της περιοχής.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- έλλειψη προστασίας και ανάδειξης των ιστορικών, αρχαιολογικών και πολιτιστικών στοιχείων και δραστηριοτήτων της περιοχής.
- εντεινόμενη υποβάθμιση της αισθητικής και εν γένει της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής και των φυσικών της στοιχείων.
- σοβαρά προβλήματα στο απόθεμα κατοικιών.

Οι περιοχές ανάπτυξης πρέπει να ορίζονται από το αντίστοιχο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ), Σχέδιο Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) ή Ρυθμιστικό Σχέδιο. Στις περιπτώσεις που η περιοχή ανάπτυξης δεν ορίζεται σε ένα από τα προαναφερθέντα, μπορεί να καθορισθεί με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εφόσον η ανάπτυξη εναρμονίζεται με τις βασικές κατευθύνσεις του σχεδίου αυτού.

Ανάλογα με την ένταση της πολεοδομικής επέμβασης, ιδίως στους οικοδομήσιμους χώρους (ΟΤ) της περιοχής, οι αναπλάσεις μπορούν να έχουν το παρακάτω περιεχόμενο και μορφή:

- (1) Ανασυγκρότηση δομημένης περιοχής ή και μεμονωμένου οικοδομικού τετραγώνου
- (2) Βελτίωση οικοδομήσιμων και κοινόχρηστων χώρων της περιοχής με επεμβάσεις στην εσωτερική διαρρύθμιση, στις χρήσεις, στις όψεις των κτιρίων, σε συμπληρωματικό εξοπλισμό τους με τους αναγκαίους χώρους και δίκτυα, στη διαμόρφωση, ενοποίηση και αισθητική αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων και των ακάλυπτων χώρων των οικοδομικών τετραγώνων, την κατασκευή των αναγκαίων υποδομών ή άλλων παρόμοιων βελτιώσεων.
- (3) Βελτίωση της λειτουργίας του εξοπλισμού, της μορφής και αισθητικής των κοινόχρηστων χώρων, κοινωφελών εγκαταστάσεων και ακάλυπτων χώρων του οικοδομικού τετραγώνου.

Στις περιπτώσεις (1) και (2), για τις οποίες διαπιστώνεται η ανάγκη συνδυασμού έργου ανάπτυξης με την κάλυψη στεγαστικών αναγκών της περιοχής ή της ευρύτερης ζώνης όπου ανήκει η περιοχή ανάπτυξης, η ανάπτυξη μπορεί να έχει το χαρακτήρα Κοινωνικού Στεγαστικού Έργου Ανάπτυξης (ΚΣΕΑ).

Για την ανάπτυξη μιας περιοχής απαιτείται:

- α. προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν 2508/1997,
- β. πρόγραμμα ανάπτυξης σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν 2508/1997,
- γ. πολεοδομική μελέτη ανάπτυξης ή σχετικές ειδικές μελέτες.
- δ. καθορισμός αιγιαλού - παραχώρηση χρήσης αιγιαλού (εφόσον το έργο το απαιτεί)

Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι προδιαγραφές της προκαταρκτικής πρότασης και των μελετών, οι οποίες μπορεί να διαφοροποιούνται κατά κατηγορία περιοχών ή τρόπους ανάπτυξης.

4.5.2 Προκαταρκτική Πρόταση Ανάπτυξης

Η προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν 2508/1997 περιέχει τουλάχιστον:

- α. Τοπογραφικό διάγραμμα υπό κατάλληλη κλίμακα με τα όρια της προτεινόμενης προς ανάπτυξη περιοχής.
- β. Τα συγκεκριμένα στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι συντρέχουν για την περιοχή οι απαιτούμενες προϋποθέσεις.
- γ. Τον τρόπο ή περισσότερους εναλλακτικά προτεινόμενους τρόπους ανάπτυξης και πρόβλεψη για τις συνέπειες της ανάπτυξης. Εάν προταθούν περισσότεροι εναλλακτικοί τρόποι ανάπτυξης, τα στοιχεία της επόμενης περίπτωσης (δ) πρέπει να αναφέρονται για κάθε έναν από τους τρόπους αυτούς και να συνοδεύονται από συγκριτικές εκτιμήσεις.
- δ. Στοιχεία ή προκαταρκτικό σχέδιο του προγράμματος ανάπτυξης που να περιλαμβάνει τουλάχιστον εκτίμηση του συνολικού κόστους της ανάπτυξης, πρόταση για τον τρόπο χρηματοδότησης, τις υποχρεώσεις των ιδιοκτητών ακινήτων της περιοχής και τυχόν άλλων ενδιαφερόμενων ιδιωτών, δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του προγράμματος ανάπτυξης. Για τις περιπτώσεις έργων ΚΣΕΑ απαιτούνται επιπλέον συστηματικά απογραφικά στοιχεία για τα στεγαστικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των οικιστών της περιοχής, εκτίμηση για την κατανομή και το ύψος των απαιτούμενων επιδοτήσεων και εν γένει ενισχύσεων που προβλέπει το κοινωνικό στεγαστικό πρόγραμμα, τους όρους και προϋποθέσεις των παροχών και τις υποχρεώσεις και συνέπειες που απορρέουν και, τέλος, προκαταρκτική μελέτη οικονομικής εφικτότητας και σκοπιμότητας του έργου, όπου θα τεκμηριώνονται οι τυχόν προβλεπόμενες πωλήσεις και άλλα έσοδα με κατάλληλες μελέτες κτηματαγοράς.
- ε. Υπόδειξη του φορέα που θα έχει την ευθύνη παρακολούθησης εκτέλεσης του προγράμματος ανάπτυξης.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

στ. Για περιπτώσεις περιοχών ανασυγκρότησης του άρθρου 14 του Ν 2508/1997, καθώς και έργων ανάπτυξης ΚΣΕΑ, συστηματικά στοιχεία για τις απόψεις των οικιστών και για τα αποτελέσματα συμμετοχικών διαδικασιών, αφού έχει προηγηθεί γνωστοποίηση των προτάσεων και προβλέψεων για το όφελος και κόστος της ανάπτυξης, και για τις παροχές, ενισχύσεις και τις υποχρεώσεις και συνέπειες που απορρέουν. Τα αποτελέσματα τεκμηριώνονται με κατάλληλες απογραφές ή άλλους μηχανισμούς καταγραφής απόψεων και με έγγραφα αναγνωρισμένων αντιπροσωπευτικών συλλογικών φορέων των οικιστών, όπου αυτό είναι δυνατό.

Η διαδικασία ανάπτυξης ορισμένης περιοχής γίνεται με πρωτοβουλία:

- οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης βαθμίδας,
- της οικείας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης,
- του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων,
- της ΔΕΠΟΣ
- του οικοδομικού συνεταιρισμού προκειμένου για την έκτασή του.

Η διαδικασία αυτή κινείται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεων ενδιαφερόμενων πολιτών ή φορέων της περιοχής.

Όταν η διαδικασία κινείται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, η σχετική πρόταση αποστέλλεται στον οικείο ΟΤΑ ή Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, εάν εμπίπτει στα όρια περισσότερων δήμων ή κοινοτήτων, καθώς και στους οργανισμούς κοινής ωφελείας των οποίων η δραστηριότητα εκτείνεται στην περιοχή ανάπτυξης. Ο οικείος ΟΤΑ μεριμνά για την ευρύτερη δημοσιοποίηση της πρότασης με κάθε πρόσφορο τρόπο, όπως με ανοικτές συγκεντρώσεις ή με ανακοινώσεις από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, και αποστέλλει την πρόταση στις δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς που σχετίζονται με την προτεινόμενη ανάπτυξη. Οι απόψεις των παραπάνω φορέων και του ΟΤΑ πρέπει να περιέρχονται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων μέσα σε δύο το πολύ μήνες, από τότε που έλαβαν τη σχετική μελέτη. Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία αυτή, δεν εμποδίζεται η πρόοδος της σχετικής διαδικασίας. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, εκτιμώντας τα στοιχεία του φακέλου, διαμορφώνει την τελική προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης, την οποία και αποστέλλει στον οικείο ΟΤΑ ή στην οικεία ΝΑ, η οποία μπορεί είτε να την εγκρίνει είτε να την απορρίψει με αιτιολογημένη απόφαση.

Η προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης εγκρίνεται με απόφαση του συμβουλίου του ΟΤΑ ή της ΝΑ, αν η περιοχή εμπίπτει στα όρια περισσότερων ΟΤΑ. Η απόφαση συνοδεύεται από το τοπογραφικό διάγραμμα με τα όρια της περιοχής και περιλαμβάνει τουλάχιστον το χαρακτήρα και τους βασικούς σκοπούς της ανάπτυξης, εκτίμηση του κόστους των προβλεπόμενων παρεμβάσεων και χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των αντίστοιχων έργων, καθώς και το φορέα ανάπτυξης. Η απόφαση συνοδεύεται επίσης από τις τυχόν παροχές και ενισχύσεις που παρέχονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες οικιστών και ιδιοκτητών της περιοχής και τις υποχρεώσεις και συνέπειες που απορρέουν από αυτές ή παραπέμπει σε γενικότερα πλαίσια ή τυχόν υπάρχοντα κανονισμό που ρυθμίζει τα θέματα αυτά.

Αν η περιοχή ανάπτυξης αποτελεί ή περιλαμβάνει παραδοσιακό οικισμό ή ιστορικό τόπο ή αρχαιολογικό χώρο ή ιστορικό κέντρο πόλης, η πρόταση εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του συμβουλίου του οικείου ΟΤΑ και της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, όπου συντρέχει περίπτωση. Η γνώμη των ανωτέρω φορέων πρέπει να περιέλθει στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων το αργότερο εντός δύο μηνών από τότε που θα λάβουν το σχετικό ερώτημα, άλλως η διαδικασία συνεχίζεται και χωρίς τη γνώμη αυτή.

4.5.3 Πρόγραμμα Ανάπτυξης - Φορείς

Με το πρόγραμμα ανάπτυξης συστηματοποιείται σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα το σύνολο των κατευθύνσεων, μέτρων, παρεμβάσεων, μελετών και διαδικασιών, οι προτεραιότητες, η κατανομή και εξεύρεση πόρων, ο προϋπολογισμός επί μέρους έργων και δαπανών ανά εμπλεκόμενο στο πρόγραμμα φορέα και κάθε άλλη σχετική με την υλοποίηση της ανάπτυξης πρόβλεψη. Ειδικότερα, το πρόγραμμα ανάπτυξης περιλαμβάνει κυρίως τη χρονική και οικονομική εκτίμηση και τους σχετικούς προϋπολογισμούς, ιεραρχήσεις και προτεραιότητες για τις παρακάτω δραστηριότητες:

- Κτηματογράφηση της περιοχής, αν δεν υπάρχει,
- Σύνταξη και έγκριση της πολεοδομικής μελέτης ανάπτυξης της περιοχής και των τυχόν ειδικότερων μελετών,
- Τρόπο και μέσα πολεοδομικής επέμβασης.,
- Σχετικά έργα κοινωνικής και τεχνικής υποδομής,

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

- Απόκτηση τυχόν απαιτούμενων ακινήτων, καθώς και διάθεση ή παραχώρηση ή πώληση από το φορέα τυχόν οικοδομήσιμων χώρων ή οικοδομών σε τρίτους,
- Παροχές και ενισχύσεις που θα δοθούν, τον τρόπο διαχείρισης και χρηματοδότησής τους και κανονισμό δικαιούχων, παροχών και υποχρεώσεων, σύμφωνα με τις αρχές και όρους του κανονιστικού πλαισίου.

Το πρόγραμμα είναι κυλιόμενο, ετήσιο και μεσοπρόθεσμο. Τη διαχείρισή του έχει ο οικείος ΟΤΑ. Στην περίπτωση λειτουργίας φορέα ανάπτυξης πριν από την ολοκλήρωση της πολεοδομικής μελέτης ανάπτυξης, ο φορέας προτείνει και διαχειρίζεται το πρόγραμμα ανάπτυξης υπό την εποπτεία του ΟΤΑ. Το πρόγραμμα μπορεί να εξειδικεύεται και αναθεωρείται και μετά την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης ανάπτυξης της περιοχής.

Ως φορέας ανάπτυξης ορίζεται ο οικείος δήμος ή κοινότητα. Μετά την τυχόν συγκρότηση του νομικού προσώπου εφαρμογής του ΓΠΣ και του ΣΧΟΟΑΠ, στο οποίο περιλαμβάνεται η περιοχή ανάπτυξης, ως φορέας ανάπτυξης μπορεί να αναλάβει το ίδιο νομικό πρόσωπο. Αν η περιοχή ανάπτυξης εμπίπτει στην περιφέρεια περισσότερων από ένα δήμων ή κοινοτήτων ή αν δεν είναι για οποιονδήποτε λόγο εφικτή ή σκόπιμη η παρακολούθηση της εκτέλεσης του προγράμματος ανάπτυξης από έναν από τους παραπάνω οργανισμούς και επιχειρήσεις, ως φορέας ανάπτυξης μπορεί να αναλάβει η οικεία νομαρχιακή αυτοδιοίκηση. Ως φορέας ανάπτυξης μπορεί ακόμη να οριστεί υφιστάμενη ή νεοϊδρυόμενη κατά τις οικείες διατάξεις δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση ή υφιστάμενη ή νεοϊδρυόμενη επιχείρηση νομαρχιακής αυτοδιοίκησης ή σύνδεσμος δήμων και κοινοτήτων κατά το άρθρο 190 του ΠΔ 323/1989 ή η ΔΕΠΟΣ ή προβλεπόμενοι από τις ισχύουσες αντίστοιχες διατάξεις φορείς προγραμμάτων ενεργού πολεοδομίας ή αστικού αναδασμού, στις περιπτώσεις που επιλέγονται αυτοί οι τρόποι για αναπτύξεις, ή οικοδομικοί συνεταιρισμοί.

Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, η ανάθεση της ανάπτυξης στο φορέα γίνεται με σύμβαση μεταξύ του δήμου ή κοινότητας ή του νομικού προσώπου και του οριζόμενου φορέα.

Ο φορέας ανάπτυξης έχει την ευθύνη για την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την προώθηση των σχετικών διαδικασιών και την εκτέλεση προβλεπόμενων έργων, την εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων και τη διάθεσή τους σύμφωνα με το πρόγραμμα ανάπτυξης, το συντονισμό των φορέων που έχουν την υποχρέωση να εκτελέσουν τα σχετικά έργα, στα οποία περιλαμβάνονται και εκείνα που αφορούν τα δίκτυα υποδομής, και γενικώς την ενεργοποίηση και συστηματική παρακολούθηση της εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης. Επίσης, ο φορέας ανάπτυξης γνωμοδοτεί για το περιεχόμενο του προγράμματος ανάπτυξης, καθώς και για την έκδοση των αποφάσεων των διοικητικών οργάνων που ακολουθούν, προκειμένου να υλοποιηθεί το πρόγραμμα. Η γνώμη του φορέα δεν απαιτείται αν αυτός δεν έχει ακόμη συσταθεί κατά το χρόνο κατά τον οποίο λαμβάνει χώρα η αντίστοιχη διαδικασία.

Η δραστηριότητα του φορέα ανάπτυξης εποπτεύεται και ελέγχεται από:

- τον οργανισμό πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης που ενέκρινε την προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 9 του Ν 2508/1997, εφόσον ως φορέας δεν έχει οριστεί ο ίδιος αυτός οργανισμός,
- ή από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, αν η προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης έχει εγκριθεί με υπουργική απόφαση, σύμφωνα με την ίδια παράγραφο του ίδιου άρθρου.

Ο φορέας ανάπτυξης έχει την υποχρέωση να υποβάλλει τον Ιανουάριο κάθε έτους, στο όργανο που ασκεί την εποπτεία, έκθεση. Στην έκθεση περιέχεται γενική εκτίμηση για την πορεία εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης και τήρησης του σχετικού χρονοδιαγράμματος κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος, αναφέρονται τα αίτια των τυχόν καθυστερήσεων και οι ενέργειες του φορέα για την αντιμετώπισή τους, μνημονεύονται κατά τρόπο συγκεκριμένο τα έργα που προγραμματίζονται να εκτελεστούν κατά το νέο ημερολογιακό έτος με ειδικότερη αναφορά των σχετικών προτεραιοτήτων και προτείνεται κάθε αναγκαίο κατά την κρίση του φορέα μέτρο, ώστε να επιτευχθεί η έγκαιρη εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων και η τήρηση του χρονοδιαγράμματος των έργων.

Αν ο φορέας ανάπτυξης παύσει να υπάρχει ή περιέλθει σε αδυναμία να συνεχίσει την παρακολούθηση της εκτέλεσης του προγράμματος ανάπτυξης για οποιονδήποτε λόγο, το έργο αυτό και οι σχετικές αρμοδιότητες περιέρχονται στον οικείο ΟΤΑ που προκύπτει από συνένωση άλλων δήμων και κοινοτήτων, στον οποίο μεταβιβάζονται αυτοδικαίως τα δικαιώματα και υποχρεώσεις του φορέα από την εκτέλεση του παραπάνω έργου. Η αδυναμία συνέχισης του έργου αυτού από το φορέα διαπιστώνεται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, που εκδίδεται αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από πρόταση του οργάνου που ασκεί την εποπτεία κατά την προηγούμενη παράγραφο.

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, μπορεί να καθορίζονται κατά τρόπο ειδικότερο αρμοδιότητες, δικαιώματα και υποχρεώσεις του φορέα ανάπτυξης, εγγυήσεις που παρέχονται από αυτόν για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτού, διαδικασίες και αρμόδια όργανα για την άσκηση της εποπτείας στο φορέα από τον οικείο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης ή το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, οι συνέπειες της μη τήρησης από το φορέα των υπο-

χρεώσεων του και, ιδίως, τα επιβαλλόμενα στην περίπτωση αυτή μέτρα και κυρώσεις, οι όροι και η διαδικασία επιβολής τους, καθώς και κάθε σχετικό ζήτημα.

4.5.4 Μελέτη Ανάπλασης

Η μελέτη ανάπλασης περιοχής περιλαμβάνει την πολεοδομική μελέτη και τις σχετικές ειδικές μελέτες που απαιτούνται για την υλοποίηση του προγράμματος ανάπλασης, κυρίως οικονομοτεχνική μελέτη, ειδική αρχιτεκτονική μελέτη, κτιριακές μελέτες και σχετικές αδειοδοτήσεις, ανάλογα με το είδος των παρεμβάσεων.

Η κίνηση της διαδικασίας σύνταξης της πολεοδομικής μελέτης γίνεται από τον οικείο δήμο ή κοινότητα ή από τους ενδιαφερόμενους δήμους ή κοινότητες από κοινού. Η διαδικασία μπορεί επίσης να κινηθεί και από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, μετά από σχετική ενημέρωση του δήμου ή της κοινότητας.

Η πολεοδομική μελέτη μπορεί να περιλαμβάνει:

- τυχόν τροποποιήσεις ή αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου της περιοχής,
- τον τελικό καθορισμό των ειδικών όρων ή περιορισμών δόμησης, των μέσων επέμβασης και τυχόν ζώνες επέμβασης,
- προσδιορισμό συγκεκριμένων τοπικών ή σημειακών επεμβάσεων και
- κάθε άλλη επιβαλλόμενη για το σκοπό της ανάπλασης παρέμβαση.

Η πολεοδομική Μελέτη Ανάπλασης εγκρίνεται με απόφαση του οικείου νομάρχη, κατά τις ισχύουσες για την τροποποίηση εγκεκριμένων Σχεδίων Πόλεων διαδικασίες.

Μετά την έγκριση της Μελέτης Ανάπλασης ακολουθεί η εκπόνηση των ειδικών μελετών ανάλογα με το είδος των προβλεπόμενων παρεμβάσεων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί στα πλαίσια μιας δράσης ανάπλασης μπορεί να περιλαμβάνονται έργα οδοποιίας, κτιριακά έργα, έργα υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης και έργα περιβαλλοντικής προστασίας, οι διαδικασίες ωρίμανσης των οποίων καλύπτονται στις ενότητες 4.1 έως 4.4.

4.5.5 Καθορισμός Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας – Παραχώρηση Χρήσης Αιγιαλού

Η διαδικασία αυτή είναι μια παράλληλη δραστηριότητα που μπορεί να επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια των σταδίων της προμελέτης και της οριστικής μελέτης των προβλεπόμενων έργων και οδηγεί στη λήψη των σχετικών αδειών που απαιτούνται για την εκτέλεση του έργου.

Αποτελείται από δύο (2) επιμέρους διαδικασίες:

- Καθορισμό της γραμμής αιγιαλού και παραλίας,
- Παραχώρηση χρήσης αιγιαλού,

Κάθε μία από τις οποίες εφαρμόζεται κατά περίπτωση εάν το απαιτεί το συγκεκριμένο σύνολο έργων.

4.5.5.1 Καθορισμός Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας

Εφαρμόζεται εάν πρόκειται για έργο σε περιοχή που δεν υπάρχει καθορισμένη γραμμή αιγιαλού. Επί του τοπογραφικού και υψομετρικού διαγράμματος (το οποίο συντάσσεται από φορείς του δημοσίου τομέα, ΟΤΑ ή ιδιώτες μηχανικούς που έχουν από το νόμο το δικαίωμα για τη σύνταξη τέτοιων διαγραμμάτων) της περιοχής του έργου, καθορίζονται – σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2971/01 – από την αρμόδια Επιτροπή οι γραμμές του αιγιαλού (κόκκινη) και της παραλίας (κίτρινη).

Η Επιτροπή Καθορισμού της Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας συγκροτείται σε επίπεδο νομού (βάσει του άρθρου 3 του Ν 2971/01) και αποτελείται από:

- τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας, ως Πρόεδρο
- ένα μηχανικό της Κτηματικής Υπηρεσίας με ειδικότητα τοπογράφου ή πολιτικού μηχανικού και εάν δεν υπάρχει έναν τεχνολόγο πολιτικό μηχανικό ενώ σε περίπτωση που η Κτηματική Υπηρεσία δεν διαθέτει μηχανικό, συμμετέχει στην επιτροπή μηχανικός της Τ.Υ.Δ.Κ. ή άλλης υπηρεσίας του Δήμου
- τον αρμόδιο Λιμενάρχη
- το διευθυντή της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
- το διευθυντή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Γ.Γ. της Περιφέρειας

4.3.5.2 Παραχώρηση Χρήσης Αιγιαλού και Παραλίας προς Εκτέλεση Έργων

Ο Ενδιαφερόμενος υποβάλλει αίτηση προς την αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία, η οποία συνοδεύεται από τεχνικό φάκελο σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΚΥΑ 69269/90. Στη συνέχεια η Κτηματική Υπηρεσία διαβιβάζει εντός ενός (1) μηνός το σχετικό φάκελο στους παρακάτω ενδιαφερόμενους για να διατυπώσουν σε προθεσμία τριών (3) μηνών τη γνώμη τους, κατά τις αρμοδιότητες του καθενός για την εκτέλεση των έργων.

- ΥΠΕΧΩΔΕ / Διεύθυνση Χωροταξίας και Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού ή τη Δι.ΠΕ.ΧΩ. της αρμόδιας Περιφέρειας
- Υπ. Εθνικής Άμυνας / ΓΕΝ
- Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας
- Νομαρχιακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΝΕ.ΧΩ.Π.)
- Υπουργείο Πολιτισμού
- ΕΟΤ
- Υπουργείο Γεωργίας
- Δημοτικό Συμβούλιο του οικείου ΟΤΑ
- Υπουργείο Ανάπτυξης (σε ορισμένες περιπτώσεις)
- Υπουργείο Αιγαίου για τις περιοχές αρμοδιότητας του

Μετά την προκαταρκτική περιβαλλοντική αξιολόγηση (προέγκριση χωροθέτησης) και τη διατύπωση των απόψεων των παραπάνω συναρμοδίων εγκρίνονται αρμοδίως οι οριστικές μελέτες του έργου, κατά τη σύνταξη των οποίων λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικοί όροι. Η εγκεκριμένες οριστικές μελέτες μαζί με τις ανωτέρω γνωμοδοτήσεις διαβιβάζονται στην αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία για την έκδοση της απόφασης παραχώρησης.

4.6 Ενέργειες Συντέλεσης Απαλλοτριώσεων

Η συνήθης διαδικασία απαλλοτρίωσης για τη κατασκευή ενός έργου, σύμφωνα με το Ν 2882/2001, ακολουθεί στη γενική της μορφή τα ακόλουθα Στάδια:

- Στάδιο I: Σύνταξη Κτηματολογίου
- Στάδιο II: Κήρυξη Απαλλοτρίωσης
- Στάδιο III: Προσδιορισμός Αποζημίωσης
- Στάδιο IV: Αναγνώριση Δικαιούχων

4.6.1 Σύνταξη Κτηματολογίου

Ο Κύριος του Έργου αναθέτει σε κατάλληλο Μελετητή τη σύνταξη των απαραίτητων Μελετών Κτηματολογίου. Ο Μελετητής συντάσσει το Κτηματολόγιο και τα υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Ακολουθεί η θεώρηση του κτηματολογίου από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και η κατάθεση του στη Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων, Τμήμα β (Δ12β) του ΥΠΕΧΩΔΕ για έλεγχο και έγκριση (σύμφωνα με τα ΠΔ 929/79, το Ν 349/83, την εγκύκλιο 30/89 και τις λοιπές σχετικές εγκυκλίους) (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ2).

Ο εγκεκριμένος φάκελος κτηματολογίου αποστέλλεται από τη Δ12β στη Δ12α του ΥΠΕΧΩΔΕ.

4.6.2 Διαδικασία Κήρυξης Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης

4.6.2.1 Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου, καθώς και η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος σε βάρος αυτού, εφόσον επιτρέπεται από το νόμο, για δημόσια ωφέλεια, κηρύσσεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται το απαλλοτριωμένο ακίνητο ή το μεγαλύτερο μέρος αυτού. Η απόφαση εκδίδεται μετά από εισήγηση της Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ3-Έντυπο Υ1).

Η κατά τα ανωτέρω αρμοδιότητα του Γενικού Γραμματέα για κήρυξη της απαλλοτρίωσης περιλαμβάνει:

- Όλα τα έργα που έχουν ενταχθεί στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) και έχουν χρηματοδοτηθεί από την αντίστοιχη ΣΑΕΠ, ανεξαρτήτως εμβαδού της καταλαμβανόμενης έκτασης, πλην των έργων που αφορούν το Εθνικό Οδικό Δίκτυο που έχει χαρακτηριστεί Διευρωπαϊκό ή ανήκουν σε προστατευόμενες από το νόμο, από διεθνείς ή από άλλες διακρατικές συμφωνίες περιοχές.
- Τα έργα που δεν έχουν ενταχθεί στο ΠΕΠ, εφόσον η προς απαλλοτρίωση έκταση είναι μικρότερη των 100.000 τετραγωνικών μέτρων. Εάν η έκταση είναι μεγαλύτερη από 100.000 τετραγωνικά μέτρα, η απαλλο-

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

τρίωση κηρύσσεται με κοινή απόφαση του αρμόδιου εκ του σκοπού της απαλλοτριώσεως Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών, οι οποίοι είναι αρμόδιοι και για τυχόν συμπληρωματικές απαλλοτριώσεις ανεξαρτήτως εμβαδού.

Η προηγούμενη διαδικασία μπορεί να εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, λόγω των ιδιαιτεροτήτων του έργου, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, με αιτιολογημένη εισήγησή του, παραπέμπει το ζήτημα κήρυξης της απαλλοτριώσεως στον Υπουργό Οικονομικών.

Σε περιπτώσεις απαλλοτριώσεων μεγάλης σημασίας, κατά την κρίση του αρμόδιου εκ του σκοπού της απαλλοτριώσεως Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών, η απαλλοτρίωση δύναται να κηρύσσεται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Η απόφαση κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η απαλλοτρίωση θεωρείται ότι κηρύχθηκε από την δημοσίευση αυτή.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας αποστέλλει στο Υπουργείο Οικονομικών και στο αρμόδιο εκ του σκοπού απαλλοτριώσεως Υπουργείο:

- αντίγραφο της απαλλοτριωτικής πράξης και
- δύο αντίτυπα του οικείου κτηματολογικού διαγράμματος και πίνακα.

Αντίγραφο της απόφασης κήρυξης της απαλλοτριώσεως διαβιβάζεται από την αρχή που την εξέδωσε στον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών για να ενεργήσει την οικεία καταχώρηση.

4.6.2.2 Προϋποθέσεις κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτριώσεως

Για την έκδοση απόφασης κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτριώσεως απαιτούνται:

- κτηματολογικό διάγραμμα το οποίο εικονίζει την απαλλοτριούμενη έκταση και τις ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτήν,
- κτηματολογικός πίνακας ο οποίος εμφανίζει τους εικαζόμενους ιδιοκτήτες των απαλλοτριούμενων ακινήτων, το εμβαδόν κάθε ιδιοκτησίας, καθώς και όλα τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των κατασκευών και λοιπών συστατικών που τυχόν υπάρχουν σε κάθε ιδιοκτησία και
- τήρηση των διαδικασιών για τη χωροθέτηση του έργου, που προβλέπονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από το ν.1650/1986 και την ΚΥΑ 69269/5387/25.10.1990 (ΦΕΚ 67Β'), όπως ισχύουν κάθε φορά, εφόσον το έργο για το οποίο θα κηρυχθεί απαλλοτρίωση περιλαμβάνεται μεταξύ των αναφερόμενων στις διατάξεις αυτές.

Επισημαίνεται ότι η τήρηση των διαδικασιών αυτών μπορεί να παραλείπεται όταν η συγκεκριμένη θέση του έργου έχει ήδη ειδικά προβλεφθεί σε κείμενο ευρύτερου χωροταξικού ή πολεοδομικού σχεδιασμού.

Επιπλέον κατά περίπτωση απαιτούνται τα ακόλουθα:

- Για την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικής έκτασης απαιτείται επιπλέον και γνώμη της αρμόδιας Υπηρεσίας Γεωργίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στην περιοχή της οποίας βρίσκεται η έκταση ή το μεγαλύτερο τμήμα αυτής. Η αρνητική γνώμη δεν παρακωλύει την κήρυξη της απαλλοτριώσεως.
- Για την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως δασικής έκτασης απαιτείται επιπλέον και γνώμη της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας.

Για την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτριώσεως απαιτείται επίσης, σε κάθε περίπτωση, ανακοίνωση της υπηρεσίας που προτείνει την απαλλοτρίωση, στην οποία να αναφέρεται ο σκοπός της απαλλοτριώσεως και να προσδιορίζεται η απαλλοτριωτέα έκταση ή η ευρύτερη περιοχή στην οποία βρίσκεται αυτή. Με την ανακοίνωση καλούνται οι ενδιαφερόμενοι να προβούν σε προσφορά ή υπόδειξη κατάλληλων για το σκοπό της απαλλοτριώσεως ακινήτων.

Η ανακοίνωση δημοσιεύεται σε μία ημερήσια εφημερίδα που εκδίδεται στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη, εάν η απαλλοτριωτέα έκταση ή το μεγαλύτερο τμήμα αυτής βρίσκεται στα όρια αρμοδιότητας του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης, ή σε μία εφημερίδα που εκδίδεται στην πρωτεύουσα του νομού στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η απαλλοτριωτέα έκταση ή το μεγαλύτερο τμήμα αυτής (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ3-Έντυπα Υ4 και Υ5). Παράλληλα, γίνεται τοιχοκόλληση της ανακοίνωσης στο κατάστημα του δήμου ή της κοινότητας στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται τα απαλλοτριωτέα ακίνητα (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ3-Έντυπα Υ2 και Υ3). Για την τοιχοκόλληση συντάσσεται πρακτικό από όργανο του δήμου ή της κοινότητας, το οποίο υποβάλλεται στην υπηρεσία που εξέδωσε την ανακοίνωση. Η δημοσίευση της ανακοίνωσης και η τοιχοκόλληση γίνονται έναν τουλάχιστον μήνα πριν την δημοσίευση της απόφασης κήρυξης της απαλλοτριώσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και η σχετική δαπάνη βαρύνει τον υπόχρεο για την καταβολή της αποζημίωσης.

Σημειώνεται ότι η ανακοίνωση δεν απαιτείται προκειμένου περί απαλλοτριώσεων που κηρύσσονται για την κάλυψη στρατιωτικών και εκτάκτων κοινωνικών αναγκών.

4.6.3. Διαδικασία Αποζημίωσης Απαλλοτριώσεων

Κίνηση Δικαστικής Διαδικασίας - Εκτίμηση Αξίας Απαλλοτριωμένου Ακινήτου. Η Δ12α αποστέλλει τα δικαιολογητικά (ΚΥΑ, ΦΕΚ με Απόφαση Κήρυξης, Κτηματολογικά Διαγράμματα και Κτηματολογικούς Πίνακες) στον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ4). Τριμελής Επιτροπή που αποτελείται από:

- τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού
- έναν υπάλληλο της οικείας Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας και
- έναν εμπειρογνώμονα

προβαίνει στην κήρυξη της αξίας του απαλλοτριωμένου ακινήτου και του ύψους της οφειλομένης αποζημίωσης.

Η Επιτροπή συγκαλείται από τον Πρόεδρο αυτής και μετά από αυτοψία και έλεγχο των στοιχείων που υποβλήθηκαν σε αυτόν, καταρτίζει, μέσα σε τριάντα ημέρες από τη λήψη της πράξης ορισμού του εμπειρογνώμονα, έκθεση στην οποία περιγράφεται λεπτομερώς η κατάσταση του απαλλοτριωμένου και των συστατικών του και εκτιμάται αιτιολογημένα και αναλυτικά η αξία του.

Η έκθεση υποβάλλεται στην συνέχεια κατά το άρθρο 17 του Ν 2882, στο αρμόδιο δικαστήριο και συνεκτιμάται ως συμβουλευτική γνωμοδότηση. Η παραπάνω διαδικασία παραλείπεται για τα ακίνητα που εμπίπτουν στο κατά τις ισχύουσες διατάξεις σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας τους.

Προδικασία. Η απόφαση κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτριώσης σημειώνεται από τον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών στις μερίδες του απαλλοτριούμενου ακινήτου και του ιδιοκτήτη αυτού. Μέσα σε δέκα ημέρες ο φύλακας μεταγραφών υποχρεούται να χορηγεί ατελώς στους ενδιαφερόμενους πιστοποιητικά ιδιοκτησίας, βάρων και κατασχέσεων στο απαλλοτριούμενο, καθώς και πιστοποιητικό για τις τυχόν εγγραφές στο βιβλίο διεκδικήσεων.

Διαδικασία προσωρινού προσδιορισμού αποζημίωσης. Αρμόδιο να προσδιορίσει προσωρινά την αποζημίωση είναι το μονομελές πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου είναι βρίσκεται η απαλλοτριούμενη έκταση ή το μεγαλύτερο μέρος αυτής. Το μονομελές πρωτοδικείο αποφαίνεται ύστερα από αίτηση κάθε ενδιαφερόμενου, που κατατίθεται στην γραμματεία του. Ο αρμόδιος δικαστής προσδιορίζει δικάσιμο προς συζήτηση της αίτησης όχι βραχύτερο από 20 ημέρες ούτε μακρότερο από 40 ημέρες από την κατάθεση της. Προκειμένου περί απαλλοτριώσεων προς εφαρμογή σχεδίων πόλεων και ανάπτυξη οικιστικών περιοχών, ο δικαστής ορίζει δικάσιμο σε χρόνο όχι βραχύτερο από 60 ημέρες ούτε μακρότερο από 80 ημέρες από την κατάθεση της αίτησης. Η συζήτηση στο ακροατήριο πρέπει να τερματίζεται σε μια δικάσιμο. Το δικαστήριο εκδίδει απόφαση μέσα σε τριάντα ημέρες από τη συζήτηση. Κατά της απόφασης αυτής δεν επιτρέπονται ένδικα μέσα.

Οριστικός Προσδιορισμός της Αποζημίωσης. Αρμόδιο για να προσδιορίσει οριστικά την αποζημίωση είναι το εφετείο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η απαλλοτριούμενη έκταση. Μέσα σε τριάντα ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης του μονομελούς πρωτοδικείου κάθε ενδιαφερόμενος δικαιούται να ζητήσει τον οριστικό προσδιορισμό αυτής. Εάν η απόφαση του μονομελούς πρωτοδικείου δεν επεδόθη, η προθεσμία για την άσκηση της αίτησης είναι σε κάθε περίπτωση έξι μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης. Εάν η προθεσμία για την άσκηση της αίτησης παρέλθει άπρακτη, η αποζημίωση που προσδιορίστηκε προσωρινά καθίσταται οριστική για τον ενδιαφερόμενο που δεν άσκησε αίτηση. Η έκδοση της οριστικής απόφασης δεν επιτρέπεται να βραδύνει περισσότερο από ένα έτος από την άσκηση της αίτησης.

Απευθείας Οριστικός Προσδιορισμός της Αποζημίωσης. Αίτηση για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης δύναται να ασκηθεί απευθείας ενώπιον του εφετείου, εφόσον δεν εκκρεμεί αίτηση οποιουδήποτε ενδιαφερομένου για προσωρινό προσδιορισμό αυτής ή δεν έχει εκδοθεί απόφαση που να την προσδιορίζει προσωρινά.

Αναίρεση. Κατά της απόφασης του εφετείου περί οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης επιτρέπεται μόνο το ένδικο μέσο της αναίρεσης κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Συμβιβαστικός, προσδιορισμός αποζημίωσης. Το δικαστήριο, κατά τη δικάσιμο και πριν από κάθε συζήτηση αίτησης περί προσωρινού ή οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης, επιδιώκει συμβιβασμό μεταξύ των διαδίκων. Εάν επιτευχθεί συμβιβασμός, η διαδικασία προσδιορισμού της αποζημίωσης περατώνεται. Η αποζημίωση δύναται να προσδιοριστεί και με εξώδικο συμβιβασμό.

Παρακατάθεση – Συντέλεση. Η αναγκαστική απαλλοτριώση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης, που προσδιορίστηκε οριστικά ή προσωρινά, με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ότι η αποζημίωση κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ5).

Κατάληψη. Μετά τη Συντέλεση της Απαλλοτριώσεως, ακολουθεί η μεταγραφή της απόφασης κήρυξης αυτής και κάθε νομέας ή κάτοχος του ακινήτου που απαλλοτριώθηκε υποχρεούται να παραδώσει το ακίνητο μέσα σε δέκα ημέρες από τη σχετική έγγραφη πρόσκληση (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ6).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση**

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 1, § 3 του Ν 2985/02 (ΦΕΚ 18/Α/04.02.2002) και προκειμένου να εκτελεστούν έργα γενικότερης σημασίας για την Οικονομία της Χώρας είναι δυνατόν με ειδική απόφαση του Εφετείου, να επιτραπεί η πραγματοποίηση εργασιών και πριν από τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης. Οι απαλλοτριώσεις αυτές κηρύσσονται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Αν η απαλλοτρίωση έχει κηρυχθεί κατά τις πάγιες διατάξεις, τότε για να ακολουθηθεί η προαναφερθείσα διαδικασία, εκδίδεται ειδική πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου. Η κίνηση της διαδικασίας γίνεται με αίτηση προς το Εφετείο, που υποβάλλεται από τον βαρυνόμενο με τη δαπάνη απαλλοτρίωσης, είτε αυτοτελώς είτε μαζί με την αίτηση για προσδιορισμό της αποζημίωσης (βλ. ΒΔΠ, Διαδικασία Νο: ΔΠΑ7).

4.6.4 Διαδικασία Αναγνώρισης Δικαιούχων

Διόρθωση κτηματολογικών στοιχείων - Κτηματογράφηση. Σε περίπτωση που ο εικαζόμενος ιδιοκτήτης ή κάθε ενδιαφερόμενος θεωρεί ότι το κτηματολογικό διάγραμμα και ο πίνακας είναι εσφαλμένα, μπορούν με αίτηση τους να ζητήσουν τη διόρθωση ή συμπλήρωση. Το ίδιο δικαίωμα έχει και ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, η οικεία Κτηματική Υπηρεσία, ο υπέρ ου κηρύχθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση και ο υπόχρεος να καταβάλλει την αποζημίωση.

Η αίτηση αυτή μπορεί να υποβάλλεται από την επόμενη της κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης στην αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση και εξετάζεται χωρίς καθυστέρηση από την αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση, προβαίνει στην αντίστοιχη διόρθωση ή συμπλήρωση.

Η υποβολή της αίτησης δεν αναστέλλει την πρόοδο της διαδικασίας καθορισμού της αποζημίωσης και συντέλεσης της απαλλοτρίωσης. Κάθε αμφισβήτηση για την ακρίβεια ή την πληρότητα των στοιχείων του κτηματολογικού διαγράμματος και πίνακα λύεται κατά την δίκη για την αναγνώριση των δικαιούχων, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, η οποία δύναται να ασκηθεί και προφορικά καταχωριζόμενη στα πρακτικά.

Δικαστική αναγνώριση δικαιούχων. Η αναγνώριση των δικαιούχων της αποζημίωσης γίνεται με δικαστική απόφαση. Αρμόδιο για την αναγνώριση των δικαιούχων της αποζημίωσης είναι το μονομελές πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου είναι το ακίνητο που απαλλοτριώθηκε. Το πρωτοδικείο επιλαμβάνεται μετά από αίτηση κάθε ενδιαφερόμενου. Η απόφαση του μονομελούς πρωτοδικείου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

Διοικητική αναγνώριση δικαιούχων. Η αναγνώριση του δικαιούχου της αποζημίωσης δύναται να ενεργείται και διοικητικώς, εφόσον έχει προσδιορισθεί δικαστικώς ή εξωδίκως η τιμή μονάδας η οποία δεν υπερβαίνει το ποσό των 2.000.000 δραχμών (5879,759 ΕΥΡΩ). Για τη διοικητική αναγνώριση του δικαιούχου συνίσταται από τη Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών επιτροπή. Η αίτηση για διοικητική αναγνώριση του δικαιούχου της αποζημίωσης, μαζί με τα δικαιολογητικά, υποβάλλεται είτε απευθείας είτε μέσω της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου. Η απόφαση της επιτροπής εκδίδεται μέσα σε ένα μήνα από την περιέλευση σε αυτήν όλων των σχετικών στοιχείων.

4.6.5 Αγορά Απαλλοτριωτέου Ακινήτου

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας ή, κατά περίπτωση, ο αρμόδιος εκ του σκοπού της απαλλοτρίωσης Υπουργός δύναται, αντί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης υπέρ του Δημοσίου, να προβαίνει στην απευθείας εξαγορά ακινήτου. Η εξαγορά αυτή δύναται να γίνει και μετά την κήρυξη της απαλλοτρίωσης. Η εξαγορά γίνεται με τίμημα που καθορίζεται από την προαναφερθείσα εκτιμητική επιτροπή.

Κατά τη σύναψη της σχετικής σύμβασης, το Δημόσιο εκπροσωπείται από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή, κατά περίπτωση, από τον αρμόδιο Υπουργό, οι οποίοι δύναται να εξουσιοδοτήσουν εγγράφως για την υπογραφή αυτής πάρεδρο ή δικαστικό αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ. ή τον Προϊστάμενο της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού. Αντίγραφο της συναπτόμενης σύμβασης, μαζί με το διάγραμμα στο οποίο εικονίζεται το ακίνητο που Περιέχεται στο Δημόσιο, αποστέλλεται στην αρμόδια αρχή για να καταγραφεί σαν δημόσιο κτήμα.

4.6.6 Ανταλλαγή Απαλλοτριωτέου Ακινήτου με Ακίνητο του Δημοσίου

Αντί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, δύναται επίσης να γίνει ανταλλαγή του απαλλοτριωτέου ακινήτου με ακίνητο του Δημοσίου, εφόσον συμφωνεί η αρχή που έχει, κατά τις κείμενες διατάξεις, τη διαχείριση του. Εάν η αξία του ενός ακινήτου υπολείπεται της αξίας του άλλου, η διαφορά καταβάλλεται σε χρήμα.

Κατά τη σύναψη της σχετικής σύμβασης το Δημόσιο εκπροσωπείται από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή, κατά περίπτωση, από τον αρμόδιο Υπουργό, οι οποίοι δύναται να εξουσιοδοτήσουν εγγράφως για την υπογραφή αυτής πάρεδρο ή δικαστικό αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ. ή τον Προϊστάμενο της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού. Αντίγραφο της συναπτόμενης σύμβασης, μαζί με το διάγραμμα στο οποίο εικονίζεται το ακίνητο που Περιέχεται στο Δημόσιο, αποστέλλεται στην αρμόδια αρχή για να καταγραφεί σαν δημόσιο κτήμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	1
2.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
3.	ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ	3
4.	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΩΡΙΜΑΝΣΗΣ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ	4
4.1	Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Συγκοινωνιακών Έργων	4
4.1.1	Αρχικές Ενέργειες Ωρίμανσης	7
4.1.2	Στάδιο I: Αναγνωριστική (προκαταρκτική) Μελέτη Έργου-Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Προέγκριση Χωροθέτησης).....	8
4.1.3	Στάδιο II: Προμελέτες Έργων / Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	10
4.1.4	Στάδιο III:Οριστικές Μελέτες Έργων	11
4.1.5	Στάδιο IV: Οριστικές Μελέτες Λοιπών Έργων.....	13
4.1.6	Στάδιο V: Λοιπές Μελέτες	13
4.1.7	Απαλλοτριώσεις	14
4.1.8	Σύνταξη Τευχών Δημοπράτησης	14
4.2	Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Υδραυλικών Έργων.....	14
4.2.1	Έργα Μεταφοράς Νερού Μεγάλης Κλίμακας	20
4.2.2	Έργα Φραγμάτων ή Αναχωμάτων Λιμνοδεξαμενών	25
4.2.3	Έργα Διευθέτησης Ποταμών και Χειμάρρων.....	30
4.2.4	Έργα Διαχείρισης Λυμάτων	35
4.2.5	Έργα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων.....	40
4.3	Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Λιμενικών Έργων	48
4.3.1	Αρμοδιότητες σε Θέματα Λιμενικών Έργων.....	48
4.3.2	Αρχικές Διαδικασίες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Λιμενικών (Παράκτιων) Έργων	51
4.3.3	Στάδιο I: Προκαταρκτικές Μελέτες / Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Φάκελος Προέγκρισης Χωροθέτησης).....	52
4.3.4	Στάδιο II: Προμελέτες Έργων / Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	55
4.3.5	Καθορισμός Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας – Παραχώρηση Χρήσης Αιγιαλού.....	57
4.3.6	Στάδιο III: Οριστικές Μελέτες Έργων / Σχετικές Άδειες	58
4.4	Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Κτιριακών Έργων	59
4.4.1	Απαιτήσεις Μελετών Κτιριακών Έργων	63
4.5	Ενέργειες Ωρίμανσης Δημοπράτησης Λοιπών Έργων.....	74
4.5.1	Ορισμοί - Περιοχές αναπλάσεων - Απαιτούμενα στοιχεία	74
4.5.2	Προκαταρκτική Πρόταση Ανάπλασης	75
4.5.3	Πρόγραμμα Ανάπλασης - Φορείς	76
4.5.4	Μελέτη Ανάπλασης	78
4.5.5	Καθορισμός Γραμμής Αιγιαλού και Παραλίας – Παραχώρηση Χρήσης Αιγιαλού.....	78
4.6	Ενέργειες Συντέλεσης Απαλλοτριώσεων	79
4.6.1	Σύνταξη Κτηματολογίου	79
4.6.2	Διαδικασία Κήρυξης Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης.....	79

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Ωρίμανση προς Δημοπράτηση

4.6.3.	Διαδικασία Αποζημίωσης Απαλλοτριώσεων	81
4.6.4	Διαδικασία Αναγνώρισης Δικαιούχων	82
4.6.5	Αγορά Απαλλοτριωτέου Ακινήτου	82
4.6.6	Ανταλλαγή Απαλλοτριωτέου Ακινήτου με Ακίνητο του Δημοσίου	82

Παράρτημα Α: Χρονοδιαγράμματα ωρίμανσης έργων οδοποιίας, λιμενικών, υδραυλικών και κτιριακών έργων – χρονοδιάγραμμα συντέλεσης απαλλοτριώσεων – δραστηριότητες ωρίμανσης έργων διαχείρισης απορριμμάτων – δραστηριότητες συντέλεσης απαλλοτριώσεων

Παράρτημα Β: Νομοθεσία

Παράρτημα Γ: Εμπλεκόμενοι φορείς

Παράρτημα Δ: Ευρετήριο όρων